BISERICA ORTHODOXA ROMANA.

DESBATERILE
S-LUI SINOD
DIN SESIUNEA DE PRIMĂVARA
ANUL 1891.

Revistă Periodică Eclesiastică.

ANUL AL XV-lea, No. 4.

IULIE.

BUCUREȘTI.
Tipografia Cărtilor Bisericesci
34. Str. Principatele-Unite, 34.
1891.

SANTUL SINOD

AL SÂNTEI

BISERICI AUTOCEFALE ORTOTOXE ROMANE

Procesele-Verbale ale Sântuluĭ Sinod.

Sesiunea de Primă véră a anuluĭ 1891.

Şedinţa din 1 Maĭ 1891.

—Sesiunea de Prima-véra a S tuluĭ Sinod s'a deschis cu solemnitatea obicinuită, făcêndu-se un Te-Deum la órele 10 în biserica Catedrală a S teĭ Mitropoliĭ de catră I. P. S. Mitropolit Primat, la care aŭ asistat P. P. S. S. Membri aĭ S-tuluĭ Sinod aflaţĭ în capitala şi D Ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ Publice.

La orele 11 s'a făcut sânţirea apeĭ de către P. S. Arhiereŭ Gherasim Piteştênu, în sala şedinţelor S-tuluĭ Sinod, după care D. Ministru al Cultelor citeşte Mesagiul Regal cu No. 1224, pentru deschiderea sesiuneĭ de Primă-véră a S-tuluĭ Sinod, apoĭ adaogă:

P. P. S. S. Parinţĭ. In numele Guvernuluĭ întreg doresc S-tuluĭ Sinod multă activitate şi sirguinţă asupra importantelor cestiunĭ, ce se vor presenta în acéstă sesiune, astfel ca lucrările séle sa fie destul de rodnice şi folositóre şi ale conduce cu pace pana la sfârşit.

Tot de o-dată declar, că cestiunile ce vor dobândi aprobarea S tuluĭ Sinod şi se vor recomanda Guvernuluĭ, vor dobândi din partea Guvernuluĭ tot sprijinul posibil.

I P. S. Mitropolit Primat: D-le Ministru. In numele întreg al S-tuluĭ Sinod, aduc mulţumirĭ întreguluĭ Guvern, pentru multa buna-voinţă ce are de a da tot sprijinul lucrărilor S-tuluĭ Sinod. Noĭ, D le Ministru, vom depune tóte stăruinţele şi vom căuta, precum am făcut în totd'auna,

ca lucrarile S-tului Sinod să fie cât se póte de folositóre şi pentru binele şi interesul Bisericeĭ şi al Ţéreĭ.

Incă odata dar, în numele întreg al S-tului Sinod, mulţumesc Onor. Guvern de buna-voinţa şi sprijinul, ce voeşte a da lucrărilor S-luĭ Sinod. P. P. S. S. Parinţi. Eu declar deschisă sesiunea de Primă-véră a S-tuluĭ Sinod. P. S. Gherasim Piteşténu este rugat a face apelul nominal.

—P. S. Arhiereŭ Gherasim Piteşténu face apelul nominal şi rĕspunde presenţi 13 P. P. S. S. membri, fiind treĭ absenţĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Fiind în numĕrul cerut de Regulament, şedinţa este deschisa.

P. S. Gherasim Piteşténu este rugat să bine-voiască a da citire sumaruluĭ ultimeĭ şedinţe din sesiunea trecuta.

—P. S. Arhiereu Gherasim Piteşténu citeşte sumarul ultimeĭ şedinţe a sesiuneĭ de tómnă a anuluĭ 1890.

I. P. S. Mitropolit Primat: Cere cine-va cuvêntul asupra sumaruluĭ?

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Audiĭ dicêndu-se în sumar ca P. S. Episcop al Argeşuluĭ reînoeşte propunerea făcută. Inainte dar de tóte eu aşĭ dori sa ne spună P. S. secretar cine a făcut acea propunere?

P. S. Arhiereu Gherasim Piteşténu: S'a facut de P. S. Episcop al Argeşuluĭ, cacĭ iată cuvintele P. S. Sale din procesele-verbale. (Citeşte).

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: „I. P. S. Stĕpâne! Fiind-că „se afla şi D. Ministru faţa, reînoesc rugaciunea mea şi „propunerea ce am avut onóre a o face maĭ dilele trecute, „ca să se dea un comunicat prin Monitorul Oficial, ca nimenĭ sa nu maĭ vina cu cărţĭ didactice tiparite la Sinod, „ci cu manuscrisuĭ ca să evităm pe viitor inconvenientele „şi greutăţile aduse Sinoduluĭ“.

Acestea sunt textual cuvintele P. S. Episcop al Argeşuluĭ.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Se póte ca în procesul-verbal al şedinţeĭ din urma să se coprindă aceste cuvinte fara ca prin acésta sa se redea adevĕrul cestiuneĭ? Când în sumar se dice ca: „reînoeşte propunerea“, însemnéză că P. S. Episcop al Argeşuluĭ a făcut propunerea de care este vorba în o altă şedinţă şi când a venit D. Ministru P. S. a reînoit'o, ceea ce precum cu toţiĭ ştiţĭ nu a fost aşa. S-tul Sinod, dupĕ propunerea a maĭ multor membri, a decis mi se pare ceea ce ne ceti P. S. raportor şi când maĭ

târḑiŭ a venit la şedinţă D. ministru de Culte atuncĭ P. S. Episcop al Argeşuluĭ ĭa cuvêntul sa vorbéscă nu asupra cestiuneĭ ce se desbătea, ci asupra uneĭ decisiunĭ deja luată de St. Sinod. Acest mod de a vorbi nu este regulat şi sumarul ce ni s'a cetit ne redând adevĕrul lucrurilor cer să se rectifice.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Eu nu numaĭ odată, ci în maĭ multe rândurĭ am făcut propunerĭ, însă fară să le fac înscris ci oral, şi S-tul Sinod le-a admis. De aceea în ultima şedinţă a sesiuneĭ trecute, când era de faţă şi D. ministru de atuncĭ, profitând de presenţa D-sale, am reînoit propunerea pe care o făcusem în o alta şedinţă şi care deja era admisă de S tul Sinod.

Nu ştiŭ dar de ce P. S. Episcop al Dunăreĭ de-jos se împedica de acéstă cestiune. căcĭ cred ca cu reînoirea propunereĭ mele P. S. n'a vĕḑut nimic noŭ, care ar fi în contra Regulamentuluĭ.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Când cine-va n'a facut maĭ înainte nicĭ o propunere nu póte ḑice: „Reînoesc propunerea“. Sumarul are un viţiŭ şi de cuvênt şi de formă, şi cer să se rectifice pentru a fi conform cu adeverul.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Acestea sunt cuvintele mele, le susţin şi pretind să se trécă în prescriptul-verbal.

I. P. S. Mitropolit Primat: Se vor trece. Ne maĭ cerênd nimenĭ cuvêntul, se pune la vot sumarul ultimeĭ şedinţe al sesiuneĭ trecute.

—S-tul Sinod îl aprobă.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Se aprobă cu rectificarea cerută de mine?

I. P. S. Mitropolit Primat: S-tul Sinod nu aprobă rectificarea.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Atuncĭ îmĭ reserv dreptul să vorbesc în o altă şedinţa asupra acesteĭ cestiunĭ, pentru că nu voesc să mistificăm pe cititorĭ.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Imĭ reserv şi eŭ dreptul ca să vorbesc asupra cestiunilor propuse de P. S. Ta.

I. P. S. Mitropolit Primat: Acum maĭ întâĭ procedem la alegerea biuroului.

P. S. Episcop al Rômnicului: I. P. S. Stĕpâne. Am cerut cuvêntul, că să fac o propunere.

P. P. S. S. membri aĭ S-tuluĭ Sinod, cariĭ au dus în aceştĭ doĭ anĭ de ḑile sarcina de secretarĭ, merită tótă recunoştinţa nóstră. Cu tóte greutăţile acesteĭ sarcinĭ, P. P. S. S. Lor

au respuns cu zel şi activitate la chemarea acésta. De aceea eu rog pe S-tul Sinod să-ĭ aclamăm şi pentru sesiunea acésta, maĭ ales că sunt membriĭ ceĭ maĭ tinerĭ dintre noĭ, şi póte şi maĭ capabilĭ şi activĭ. Rog dar pe S-tul Sinod să bine-voiască a primi propunerea mea, fară a maĭ procede la vot şi aĭ aclama şi pentru sesiunea acésta.

I. P. S. Mitropolit Primat: P.P. S.S. Lor, pentru că aţi ascultat propunerea P. S. Episcop al Rômnicului, vĕ rog acum să vĕ pronunţaţi asupra eĭ.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Eu în tot-déuna am ţinut şi ţin ca în orĭ-ce cestiune sa procedăm conform cu Regulamentul, căcĭ este mult maĭ regulat, şi deci susţin ca şi în acéstă cestiune să procedam conform cu Regulamentul; adica de a alege pe secretariĭ biurouluĭ prin vot secret. Acésta o fac spre a evita orĭ-ce presupunerĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Atuncĭ dar se va procede conform cu Regulamentul.

— S tul Sinod procede la alegerea P P. S. S. secretarĭ prin vot secret.

I. P. S. Mitropolit Primat: Votanţĭ 13.

Majoritate absolută 7.

P. P. S. S. Arhiereĭ Gherasim Piteşténu şi Iónichie Bacaoanul aŭ întrunit fie-care câte 12 voturĭ.

Prin urmare P. P. S. S. Lor sunt proclamaţĭ secretariĭ aĭ biurouluĭ.

Acum vĕ rog să procedaţĭ la alegerea comisiuneĭ de petiţiunĭ.

—S-tul Sinod procede la alegerea prin vot secret a comisiuneĭ de petiţiunĭ şi se aleg:

P. S. Valerian Rômnicénu 12 voturĭ.
„ „ Dositeĭ Botoşenénu 12 „
„ „ Dionisie Crajovénu 9 „

I. P. S. Mitropolit Primat: Prin urmare P. P. S. S. Arhiereĭ Valerian Râmnicénu, Dosoteĭ Botoşenénu şi Dionisie Craiovénu, cari aŭ întrunit majoritatea ceruta de Regulament, sunt proclamaţĭ de membri aĭ comisiuneĭ de petiţiunĭ.

Acum rog pe S tul Sinod sa hotarasca la ce ora putem sa deschidem şedinţele.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Eŭ propun ora 9 diminéţa.

Vocĭ: Nu putem veni la ora 9. Maĭ bine la ora 11.

I. P. *S. Mitropolit Primat:* Vĕ rog să hotărâţĭ la ce oră să începem. Regulamentul dice la orele 11.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Atuncĭ să fie cum dice Regulamentul.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Mĕ unesc şi eŭ cu Art. din Regulament ca să ţinem şedinţele la orele 11, pană va veni şi I. P. S. Mitropolit al Moldoveĭ, ca sa-l consultăm şi să vedem ce va dice şi I. P. S. Sa în acest caz.

I. P. S. Mitropolit Primat: Eŭ aşĭ crede maĭ bine la orele 12, pentru ca ora 11, este o oră care nu prea convine la toţĭ.

—S-tul Sinod aprobă.

—Se comunica de la biurou adresa D-luı Ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice cu No. 14894, prin care respunde la intervenirea S-tuluĭ Sinod, că nu se póte convoca S-tul Sinod în sesiune extraordinara.

—Se trimite la Comisiunea de petiţiunĭ.

—Idem telegrama P. S-tuluĭ Nichifor prin care comunică alegerea şi suirea pe tronul Patriarhal al Ierusalimuluĭ Monsigneur Gherasim.

—S-tul Sinod ĭa act de acéstă.

—Idem petiţiunea preoţilor Capitaleı şi a studenţilor facultăţeĭ de Theologie în alaturare cu un project de lege asupra posiţiuneĭ materiale a Clerului.

—Se trimite la Comisiunea de petiţiuni.

—Idem adresa P. S. Episcop al Rômniculuĭ şi Nouluĭ Severin cu No. 352. relativ la juramêntul preoţilor înaintea instanţelor civile.

—Se trimite la Comisiunea de petiţiunĭ.

—Idem adresa Preşedinteluĭ jurnaluluĭ „Biserica Orthodoxă Româna" cu budgetul şi compturile pe eserciţiul anuluı budgetar 1890—91.

I. P. S. Mitropolit Primat: Acesta se va trimite la o comisiune specială, care se va alege în o altă şedinţă.

—Se comunică de la biuroŭ adresa D-luı Director al tipografieĭ Cărţilor Bisericeştĭ în alăturare cu budgetul pe anul 1890—91.

I. P. S. Mitropolit Primat: Se va trimite tot la acea comisiune, care se va alege şi pentru budgetul şi compturile jurnaluluĭ „Biserica Orthodoxă Română".

—Se comunică de la biuroŭ petiţiunea P. S. Arhiereŭ Inochentie Ploeşténu, prin care cere un congediu de două dile.

—S-tul Sinod îl aprobă.

—Idem petiţiunea D-luĭ G. Arama pe lângă care trimite două esemplare din Istoria Universală Eclesiastică, partea a 3-a, cerând aprobarea.

I. P. S. Mitropolit Primat: Pentru acésta se va alege o anume comisiune, precum s'a făcut şi în sesiunea trecută. Prin urmare va rĕmâne la o parte şi Comisiunea, care se va alege îşĭ va da opiniunea asupra eĭ.

—Se comunică de la biurou două adrese ale Episcopieĭ Rômniculuĭ, relative la călugărirĭ.

—Se trimit la Comisiunea de petiţiunĭ.

—Idem ḑece adrese ale S-teĭ Mitropoliĭ a Ungro Vlahieĭ, relative la călugarirĭ.

—Se trimit la Comisiunea de petiţiunĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat. Prin urmare ne maĭ fiind nimic la ordinea ḑileĭ, ridic şedinţa.

Şedinţa pe Joĭ 2 Maĭ orele 9.

—Şedinţa se ridica şi se anunţă cea viitóre pentru ḑioa de 2 Maĭ orele 9.

† Preşedinte: Iosif Mitropolit Primat.

† Secretar: *Gherasim T. Piteştênu.*

Şedinţa din 2 Maĭ 1891.

—Şedinţa se deschide la orele 9 şi jumĕtate a. m. sub preşedinţa I. P. S. Mitropolit Primat.

—Se face apelul nominal şi respund presenţi 12 P. P. S. S. membri, fiind 4 absenţĭ şi anume: I. P. S. Mitropolit al Moldoveĭ şi P. P. S. S. Episcopĭ al Romanuluĭ şi al Argeşuluĭ, ĭar P. S. Arhiereŭ Inochentie Ploeştênu în congediu.

—Se citeşte sumarul şedinţeĭ precedente.

I. P. S. Mitropolit Primat: Cere cine-va cuvêntul asupra sumaruluĭ?

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Inalt Prea Sânte Preşedinte! Vĕ aduceţĭ aminte, că în şedinţa precedentă eŭ am cerut să se rectifice óre-cari aserţiunĭ din sumarul ce ni s'a cetit şi anume acele relative la propunerea, ce ḑice sumarul, că a făcut P. S. Episcop al Argeşuluĭ. Din cele ce auḑiĭ în sumarul de astă-ḑĭ, vĕd că nu s'a rectificat nimic. Eŭ aşĭ dori ca S-tul Sinod să limpeḑéscă acéstă mică ces-

țiune, pentru ca să fie o uniformitate de lucrărĭ şi de cea ce facem.

I. P. S. Mitropolit Primat: Pentru limpeḑirea acesteĭ cestiunı urméză sa fie fața şi P. S. Episcop al Argeşuluĭ, care acum lipseşte; pentru că ĭerĭ P. S. Vóstra ațĭ sulevat cestiunea, cà acea propunere despre care ațĭ vorbit era provenită din partea unuĭ alt P. S. Episcop şi ațı cerut rectificarea. P. S. Episcop al Argeşuluĭ a susținut, că este autorul propunereĭ şi a pretins că cuvintele P. S. Séle să fie trecute în tocmaĭ în prescriptul-verbal.

Prin urmare biuroul nu putea să admită rectificarea cerută de P. S. Vóstră, pe câtă vreme era susținută de P. S. Episcop al Argeşuluĭ. Când însă P. S. Episcop al Argeşuluĭ va fi presinte, P. S. Vóstră vețĭ lua cuvêntul din nou, vețĭ vorbi, şi după câte se va dovedi, se va vedea, daca trebue să se facă rectificarea saŭ nu.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Dar ce se face cu acest prescript-verbal?

I. P. S. Mitropolit Primat: Se votéză cu acéstă observațiune, ca atuncĭ când va fi față P. S. Episcop al Argeşuluı, sa sulevațĭ cestiunea din noŭ.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de jos: Prea bine. Mĕ unesc.

—Se pune la vot sumarul şedințeı precedente şi se aprobă.

I. P. S. Mitropolit Primat: Acum vĕ rog, să procedăm la alegerea comisiunei pentru cercetarea socotelelor tipografieĭ cărților biserıceştĭ şi ale jurnaluluĭ: „Biserica Orthodoxă Română, cum s'a făcut în toțĭ aniĭ.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: I. P. Sânte Preşedinte. Noı alegem în toțĭ aniĭ o comisiune pentru verificarea socotelelor Tipografieĭ şi a jurnaluluĭ. Am avut şi eŭ odată séŭ de două orĭ sórta să fiŭ ales în acea comisiune, ca să verific socotelele anuale. Ceĭ ce aŭ avut sórta mea ştiu cum se ĭaŭ socotelele tipografieĭ şi jurnaluluı. Tótă activitatea comisiuneĭ se reduce la a vedea, dacă s'a trecut la venit toțĭ baniĭ încasațĭ şi dacă directorul posedă acte justificative pentru cheltuelĭ. Precum vedețı comisiunea se conduce de actele ce ĭ sĕ presintă acolo. Aşa se ĭaŭ socotelile şi aşa am făcut şi eŭ, dar, să vĕ spun drept, eu orĭ de câte orĭ am participat la luarea acestor socotelĭ am avut tot-déuna, óre-care îndoĭală, care póte să nu fi fost fondată, pentru că nicĭ odată n'am putut să mĕ conving

eu însumĭ de cele ce mi s'a presentat. Şi îndoiala mea provenea nu din afară, ci de la mine însumĭ, pentru că dacă am putut pătrunde în parte mecanişmul acestor socotelĭ, am fost departe de a le putea verifica. Şi ast-fel neputând să mĭ dau socotéla în mod conscient de cum se lucréză la tipografie şi cum se cheltuesc baniĭ, am dat adesiunea mea cu acea reservă înterióră: că colegiĭ meĭ vor fi priceput maĭ bine de cât mine lucrul şi apoĭ ca eram încredinţat ca directorul acesteĭ tipografiĭ este un om de încredere. Partea cheltuelilor maĭ cu sémă nu am putut s'o pricep de loc şi era natural ca eŭ să n'o pricep, pentru ca e o cestiune care nu intra în specialitatea mea ca cliric şi gândesc, cà în catigoria mea să găsesc mulţĭ dintre cleiiciĭ noştriĭ şi colegiĭ meĭ orĭ cât de întelegenţĭ ar fi eĭ. Prea Sf. Vóstră ştiţĭ ca şi mine că darurile naturalĭ s'au împărţit ómenilor nu în mod egal şi de aci vine şi împarţirea activităţeĭ omeneştĭ în diferite direcţiunĭ. După cum nu se pricep ingineriĭ în cele ale juistconsulţilor, militariĭ în cele ale preoţilor, aşa este şi cu orĭ-ce braslă şi gen de activitate. Noĭ nu putem sa cunóştem în fond modul cum se cheltueşte baniĭ la tipografie. Noĭ suntem clericĭ şi la luarea socotelilor tipografieĭ gândesc c'ar trebui ómenĭ specialĭ, carĭ să cerceteze acele socotelĭ şi să ne dea şi nouă o situaţiune maĭ positiva. Dar ceea ce m ĕ face să insist şi maĭ mult asupra necesitaţeĭ unuĭ control conştiincios este, că am auḑit cu întristare pe uniĭ din D-niĭ Deputaţĭ şi Senatorĭ şi pe alţĭ ómenĭ însemnaţĭ aĭ Statuluĭ nostru, cum ca la tipografie şi la jurnal ar trebui un control maĭ serios, maĭ aprofundat asupra lucrarilor de acolo. Şi dar cum ca trebue sa alegem o comisiune din ómenĭ specialĭ nu maĭ încape nicĭ o îndoială. Eu cel puţin fie ca membru al S-tuluĭ Sinod, fie ca membru în acea comisiune am avut şi voĭ avea totdéuna îndoĭală când nu voĭ fi pus în mĕsură să pricep cestiunea. Credeţĭ óre, P. S. Vóstre că comisiunea nóstră alésă din membriĭ S tuluĭ Sinod nu va face ca tóte comisiunile carĭ aŭ fost până acum? Şi facênd aşa, óre credeţĭ că S tul Sinod va avea o lucrare cum ar trebui sa o aibă de la nişte ómenĭ specialĭ? Eu unul cel puţin cred, ca o comisiune alésă numaĭ din membriĭ S tuluĭ Sinod nu va putea să vĕ dea o situaţiune exacta într'o materie, în care nu este competentă. Pentru aceste motive aşĭ ruga pe S-tul Sinod să se gândéscă la alegerea uneĭ comisiunĭ care să

fie compusa din ómenĭ speciali, cunoscătorĭ în asemenea materie fie eĭ dintre membriĭ S tuluĭ Sinod fie de aiurea.

P. S. Episcop al Rîmnicului: I. P. Sânte Stĕpâne! Intru şi eŭ în discuţiunea acesteĭ cestiunĭ, şi nu voĭu atinge alte puncte, de cât numaĭ pe acelea, pe care le-a atins P. S Episcop al Dunăreĭ-de-jos. P. S. Sa ne propune, ca noĭ să alegem o comisiune, compusă din specialiştĭ, din persóne de afară de S-tul Sinod, adică din ómenĭ cunoscĕtorĭ în ale tipografieĭ.

Daţi-mĭ voĭe Prea Sânţite! Voĭesc să vĕ comunic şi eu cele, ce ştiŭ în acésta materie. Tipografia nóstra de la înfiinţarea eĭ, ca tóte instituţiunile, care caută să facă progres, a fost tot-déuna privită rĕŭ; şi nu de tótă lumea, ci de aceĭa, cariĭ avéu interes, ca ea să nu fie să nu'şĭ ajungă scopul. Vĕ pot comunica chiar, că la înfiinţarea eĭ am avut rugămințĭ personale, ḑicêndu-mi-se: Dar ce maĭ umblaţĭ cu înfiinţare de tipografie? Ce? Nu sunt în Bucureştĭ destule tipografiĭ, unde puteţĭ să tipăriţi cărţile, carĭ vĕ sunt trebuincĭóse? Ceva maĭ mult. Unul din tipografi a venit cu un fel de argument, ḑicêndu-mĭ: Dar n'aţĭ tipărit la mine cartea de Te-Deumurĭ? Tot aşa puteţĭ şi de acum sa vĕ tipăriţi cărţile, ce voiţĭ.

Acum, compunerea din asemenea ómenĭ a comisiuneĭ, propusă de P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos, ar fi a introduce elemente, ce n'ar aduce acea ce doreşte P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos şi noĭ cu toţiĭ; adică nu ne-ar aduce, vo u să ḑic, limpeḑirea situaţiuneĭ tipografieĭ, ci din contră, eŭ vĕḑ, că s'ar aduce lovitura de mórte a acesteĭ instituţiunĭ, înjghebată de întréga Biserică Românéscă, şi în parte de către S-tul Sinod. Au să întrebuinţeze tóte mijlócele pentru a o distruge- Aŭ să caute, cum ḑice Românul, nod în papură, ca s'o lovéscă. Acésta este partea argumentaţiuneĭ mele, luată din practica lucruluĭ.

Acum este o altă argumenţiune de formă, luată din Regulamentul tipografieĭ carţilor bisericeştĭ. Regulamentul acesta prevede modul, cum aŭ să se facă socotelile tipografieĭ şi cine aŭ să fie aceĭ membriĭ, din care are a se compune comisiunea pentru luarea socotelelor. Şi din trecutul acesteĭ instituţiunĭ, în capul căreia am fost şi eu onorat de s-tul Sinod ca să fiŭ, se ştie, că s'a urmat tot d'auna conform Regulamentuluĭ. Comunic P. S. Episcopal Dunăreĭ de jos, că s'a făcut în trecut o ase-

menea încercare, nu tocmaĭ în modul propus de P. S. S. S'a numit o comisiune în care membriĭ eĭ aŭ introdus elemente streine de st. Sinod; şi atuncĭ îndată s'a găsit ómenĭ, a căror ţintă era nu luarea socotelilor ci eŭ. Eu n'am protestat ca director de tipogrofie al st. Sinod, ci m'am supus şi am dat socotelele, cum a voit comisiunea. Consequenţele lucrăreĭ acesteĭ comisiunĭ nu s'aŭ isprăv't de cât acum doĭ anĭ; şi atuncĭ cu alărmarea lumeĭ de afară. De aceea rog pe S. Sinod, să nu se unéscă cu propunerea P. S. Epĭscop al Dunăreĭ de jos; căcĭ propunerea P. S. Séle loveşte direct prescripţiunile Regulamentuluĭ. P. S-ţite al Dunăreĭ de jos! chiar dacă am merge până acolo. să facem cum cereţĭ, nu credeţĭ că cu acésta s'ar aduce vre un folos tipografieĭ. Vě rog dar, să fim cu multă băgare de sémă în ceea ce priveşte acéstă instituţiune. Noĭ ştim cu toţiĭ cum s'a înfiinţat acéstă instituţiune, cu câte greutăţĭ la început. Acésta instituţiune a progresat, şi adĭ póte să aibă un fond de aprópe o jumětate milion.

Vocĭ. Nu póte să aibă un fond maĭ mare de 200,000 miĭ leĭ.

P. S. S. Episcopul Râmniculuĭ: Eŭ vě asigur, că are un fond de o jumětate milion, punênd în socotélă imobilul, maşinele, materialul tipografic, cărţile tipărite etc.

Tóte aceste nu fac uă jumětate milion? Acéstă tipopografiie maĭ are şi o menire fórte mare pentru Biserică şi naţiunea română.

Eŭ 'mĭ aduc aminte cât am fost directorul tipografieĭ, că îndată ce eşa o carte de sub téscurile tipografieĭ numaĭ de cât se iveaŭ cererĭ de aşĭ procura cartea tipărită, fie aceste cererĭ din partea librarilor, saŭ a altor persóne. Numaĭ în Bucovina eŭ am trimis peste 20 de tipăriturĭ. Acum se desfac dilnic cu decimile trupurĭ din cărţile, tipărite în tipografia cărţilor bisericeştĭ. Pentru ce dar să introducem o měsură de acelea, care n'ar face, de cât să lovéscă în acéstă instituţiunne? P. S. S. Episcop al Dunăreĭ de jos îşĭ declină competinţa în materiĭ de cifre, şi declinêndu-ş'o sieşĭ, o declină la toţĭ membriĭ S-tuluĭ Sinod. P. S. Sa dice că nu pricepe mecanismul cercetăreĭ acelor socotelĭ, şi bazându-se pe acéstă ipoteză, face necompetent pe fie-care membru al S-tuluĭ Sinod. P. S. Sa îşĭ maĭ fondéză argumenţiunea sa şi pe direcţiunea

cultura'ă de astă-ḑĭ ḑicênd, că totul s'a specialisat; medicul trebuește să fie medic, legistul, legist, popa, popă. Basat pe acéstă argumențiune, cere, ca să se numéscă ómenĭ cu știință și cu pricepere în asemenea materie, carĭ să pótă cerceta cu multă pătrundere asemenea socotelĭ și mersul tipografieĭ. Apoĭ P. S-ţite! cine nu știe că omenirea s'a specializat?.

Dar în viéța nóstră de tóte ḑilele ómeniĭ nu trăesc ca specialiștĭ. Să vĕ daŭ un exemplu. Un cap de familie când bate un cuiŭ în casa sa este un architect, când își face socotelile caseĭ este un comptabil; când dă povețe copiluluĭ sĕŭ un pedagog; și așa maĭ departe.

P. S. Sa ḑice, că nu înțelege mecanismul acestor socotelĭ. Eĭ bine îĭ voiŭ arăta eŭ aicĭ, cum stă lucrul. La cheltuelĭ, Directorul, care este însărcinat și cu ținerea comptabilitățeĭ, ne presintă compturile și ḑice: am dat ḑece leĭ pentru o călimară de exemplu; decĭ iată objectul, iată și piesa justificativă. Dupre legea comptabilitățeĭ, se observă obiectul, și se studiază actul, dacă este în regulă sau nu.

Voițĭ un control maĭ sever? N'avețĭ de cât să luațĭ obiectul și piesa și să vă ducețĭ cu ele la neguțător și să-ĭ ḑicețĭ: ț'a dat D-l Director 10 leĭ pe acest lucru, saŭ a d-tale este iscălitura din acéstă piesă. Eĭă un mijloc, cu care vĕ vețĭ convinge de adevĕr. Pentru ce atâta neîncredere, atâtea scrupule? Dar nu este numaĭ scrupul: eŭ vĕd aci o bănuială în contra unor ómenĭ, carĭ sunt bine inspirațĭ pentru o instituțiune, unde fie-care ș'a depus și viéța și munca și ochiĭ, ba póte și baniĭ, propriĭ. Eŭ. care am avut onóre să fiu acolo, să mĕ credețĭ, ca de multe orĭ nu mi-am luat nicĭ léfa; fiind-că eram nevoit să plătesc de la mine, greșalele mânuireĭ banilor. Și ca să vĕ convingețĭ de acésta, n'avețĭ de cât să vĕ adresațĭ la ómenĭ, cariĭ mânuesc banĭ publicĭ și să-ĭ întrebațĭ dacă de multe orĭ nu perd chiar léfa lor; pentru că din greșală daŭ astă-ḑĭ la unul un leŭ maĭ mult, mâine la altul și maĭ mulțĭ leĭ și în urmă se vĕd nevoițĭ, ca să împlinéscă lipsa din léfa lor. Pentru numele luĭ D-ḑeŭ! Asemenea ómenĭ, cum este D-l Director al tipografieĭ, căruia îĭ dăm numaĭ 200 leĭ pe lună, sunt scumpĭ și nu trebue să-ĭ desgustăm. Ce ar însemna să-l daĭ pe mâna tuturor adunaților, de nu știŭ unde? Acésta nu este frumos. Vĕ rog

să ne gândim maĭ serios. Eŭ sunt în contra unor asemenea principiĭ, chiar dacă ar trebui să modificăm Regulametul, căcĭ v'am arătat prăpastia, unde o să ajungem. Eŭ vĕ rog să rĕmânem în margenile Regulamentuluĭ; să alegem şi anul acesta o comisiune, compusă din membriĭ S-tuluĭ Sinod, şi fie sigur P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos, că şi anul acesta se vor lua socotelile, ca şi pană acum, cu tótă riguriositatea, şi biserica va prospera!.

P. S. Episcop al Huşilor. Cestiunea sulevată de P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos, pentru numirea uneĭ comisiunĭ din afara. pentru mine P. S. Episcop al Rômniculuĭ a desvoltat'o fórte bine. Prin urmare eŭ sunt de părere să procedăm la alegerea uneĭ comisiunĭ conform Regulamentuluĭ; şi acea comisiune sa fie compusă din P. P. S. S. Episcopĭ al Rômniculuĭ, al Dunăreĭ-de-jos şi P. S. Arhiereŭ Ieremia Gălăţianu, carĭ cunosc mecanismul acesteĭ comptabilităţĭ şi pot să corigă şi să iniţieze maĭ bine şi pe P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos, care dice că nu pricepe mecanismul socotelilor.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos. I. P. S. Preşedinte, cer cuvêntul pentru a doua óră, ca să protestez, şi să protestez fórte energic în contra intenţiunilor ce mi-a atribuit P. S. Episcop al Rômniculuĭ Nouluĭ-Severin. In cestiunea ce ne prestă P. S. Sa a adus în discuţiune cestiuniĭ atât de multe şi s'a servit de cuvinte aşa de tarĭ şi straniĭ, în cât ar trebui să ĭaŭ cuvênt cu cuvênt şi să răpesc şi eŭ S-luĭ Sinod un timp destul de însemnat, dar pentru că P. S. Vóstră aţĭ audit ce am dis eŭ în acéstă cestiune vĕ scutesc de ostenélă. Puţine din cestiunile şi cuvintele P. S Episcop al Rômniculuĭ-Noul-Severin am să revelez şi cred că vĕ veţĭ încredinţa că adevĕrul este de partea mea. P. S. Episcop al Rômniculuĭ—Noul-Severin crede că un control serios din partea Sinoduluĭ asupra lucreĭ socotelelor tipografieĭ ar periclita instituţiunea însuşĭ. Eu sa vĕ spun drept, aud pentru prima óră asemenea raţionamente şi mi se par atât de eronate, în cât nu cred să fie nevoe a insista mult spre a le conbate. Esperienţa de di ne arată că cu cât într'o instituţie va fi control maĭ mare cu atât instituţiunea va merge maĭ bine şi din contra cu cât va lipsi controlul, cu atât se va da naştere la bănuelĭ. Şi pentru că tipografia este o instituţiune sinodală eŭ doresc să nu fie chiar nicĭ bănuelĭ. Dar de când P. Sân-

ţite! exercitarea unuĭ control serios se póte considera ca o insultă pentru cel ce trebue să dea socotélă? Eŭ mĕ respect prea mult pentru ca să-mĭ permit să acus pe Directorul tipografieĭ de ceva rĕŭ. Nu l-am acusat, şi rĕŭ face P. S. Sa că-mĭ atribue intenţiunĭ pe carĭ nu le-am avut. Eŭ cred ca şi P. S. Sa că directorul tipografieĭ este un om onest. Se înşală P. S. Episcop al Rômniculuĭ şi să înşală fórte mult când crede că cel ce ştie să bată un cuĭŭ póte să fie şi arhitect, asemenea cel ce ce'şĭ face singur socotelile caseĭ sale póte împlini şi rolul de comptabil într'o casă séŭ instituţiune ca tipografia nóstră. Eŭ credeam că P. S. Sa ştie că alt ceva este să baţĭ un cuiŭ şi alt ceva este să fiĭ arhitect; alt ceva este să-ţĭ facĭ socotelile caseĭ şi alt ceva să fiĭ comptabil.

Vocĭ. Aceste sunt principiĭ fórte elementare.

P. S. Iónichie Bacăoanul. Acésta este hyperbolă.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos. Insistând dar asupra nepriceperei nóstre în materia de cifre şi comptabilitatea, nu sciŭ cum P. S. Episcop al Rômniculuĭ a putut conchide că eŭ bănuesc pe directorul tipografieĭ. Eŭ, Prea Sânţite am vorbit în tesă generală şi când a fost să citez esemple m'am luat pe mine şi v'am spus că nu sunt comptabil şi nicĭ pricep tot mecanismul cheltuelilor tipografieĭ. Acum pentru că aĭ vorbit ca să mĕ combaţĭ, cuvêntarea P. S. Tale m'a convins şi de alt ceva, şi acel alt ceva este că şi P. S. Ta nu prea mĕ întrecĭ cu priceperea şi la nevoe aşĭ putea să vĕ desfid.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ. Da. înţeleg.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos. Nu mĕ mulţemesc cu afirmărĭ personale. Trebue să probaţĭ cu acte şi acte nu aveţĭ.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ. Am dovedit acéstă cunoştinţă.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos. N'aĭ cunoştinţe speciale de comptabilitate, precum n'avem nicĭ unul din membriĭ S-luĭ Sinod. Numaĭ D-ḑeŭ este omniscient. Omeniĭ însă orĭ cât ar fi eĭ de inteligenţĭ tot nu pot împlini tóte sarcinele activităţeĭ omeneştĭ şi dacă de la începutul tipografieĭ se făcea apel la ómenĭ competenţĭ póte că se cheltuia şi banĭ maĭ puţinĭ şi aveam şi lucru maĭ bun. Dar în sfêrşit asupra trecutuluĭ nu se maĭ póte reveni. Asupra presentuluĭ şi viitoruluĭ însă eŭ cred că trebue să proce-

dăm în mod regulat şi serios ca să nu avem de regretat ca până acum. Eŭ cred că însuşĭ directorul tipografieĭ primeşte orĭ ce control, pentru că el fiind om consciinţios şi onest este sigur de gestiunea sa şi nu se teme de nimic. Dar un control serios asupra tipografieĭ, trebue să se admită pentru însuşĭ prestigiul directoruluĭ şi eŭ cred că S-tul Sinod va admite propunerea mea de a se numi o comisiune de ómenĭ competenţĭ. Eu sunt sigur că însuşĭ directorul tipografieĭ nóstre va cere S-luĭ Sinod ca să intervină la Ministerul Cultelor spre a se delega un representant acestuĭ minister, care să ia parte la verificarea socotelelor. Directorul ştie fórte bine ca şi noĭ, că omul are şi prietinĭ şi neprietinĭ, şi de multe orĭ rĕu-voitoriĭ îţĭ pun în spinare lucrurĭ la carĭ nicĭ nu te-aĭ gândit. Vedeţĭ dar că eŭ îngrijindu-mĕ de tipografie mĕ fac apărătorul direct al însuşĭ directoruluĭ sĕŭ, pentru că s'aŭ gasit din nenorocire ómenĭ, gurĭ rele carĭ aŭ dis, că la tipografie se fac lucrurĭ fără control şi când cineva îţĭ dice că lucredĭ fără control îţĭ dice lucru grad şi trebue să cauţĭ a te apăra cu probe decisive. Şi dar pentru ca unor asemenea ómenĭ să le astupăm gura ca să nu maĭ vorbéscă pe socotéla nóstră, a S-luĭ Sinod şi a tipografieĭ, trebue să aprobăm numirea uneĭ comisiunĭ compusă din ómenĭ competinţĭ, şi să le probăm cu însuşĭ certificatul lor că tot ce s'a dis pe comptul administraţiuneĭ acesteĭ tipografiĭ nu sunt de cât nisce calomniĭ ca se descrediteze acéstă instituţiŭne şi s'o omóre. Iată pentru ce P. P. S. S. membri eŭ am luat cuvêntul pentru a doua óră ca să protestez contra cuvintelor P. S. Episcop al Rômniculuĭ care nu ştiŭ pentru ce s'a alărmat aşa de mult şi 'mĭ atribuit vorbe ce n'am dis, nicĭ am voit să dic. Maĭ bine ar fi să mergem în deplin acord şi în aceste cestiunĭ în în carĭ strĕiniĭ şi vrăjmaşiĭ bisericeĭ găsesc că este mijloc de a atăca nu numaĭ tipografia dar şi biserica. Cerând ómenĭ specialiştĭ în ale socotelelor, eŭ nu m'am gândit câtuşĭ de puţin la tipografĭ şi nicĭ am pronunţat cuvêntul de tipografĭ, ci precum vĕ aduceţĭ aminte am dis ómenĭ specialĭ. Vĕ rog dar să nu vedeţĭ nimic alt în cuvintele mele, de cât interesul tipografieĭ şi menţinerea prestigiuluĭ eĭ şi a administraţieĭ. Nouĕ Episcopilor nu ne este ertat să bănuim pe nimenĭ, dar avem şi dreptul şi datoria să spunem lucrurile cum sunt ele, de acest principiŭ m'am condus tot-dé-una, altfel nu ştiŭ.

Dar ca să mĕ combateţĭ aţĭ făcut recurs şi la Regulament. Eĭ bine, cu regulamentul în mână am să vĕ probez că eŭ am dreptate şi să vedem ce aveţĭ să-mĭ maĭ respundeţĭ. Regulamentul la care faceţĭ recurs este destul de categoric şi fórte clar în acéstă privinţă. Iată ce ḑice la Art. 9:

„Directorul tipografieĭ trebue să fie o persónă distinsă „atât prin ştiinţă cât şi prin onestitate şi să depună şi o „garanţie în valóre egală cu suma de banĭ ce i se va în„credinţa spre administraţie. Ştiinţa i se cere ca să pótă „esecuta tipărirea cu cea maĭ mare fidelitate şi esactitate, „pentru ca să nu se întroducă în cărţĭ greşele şi omisiunı „precum acésta din nenorocire s'a întâmplat la editarea „cărţilor bisericeştı în fósta tipografie a Mitropolieĭ din „Bucureştĭ, când, din lipsa unuĭ director competinte, s'aŭ „strecurat o mulţime de greşelĭ în cuvinte şi omisiunĭ de „întregĭ frase, ceea ce a compromis fórte, cărţile acelea. „Directorul tipografieĭ va fi ales de S-tul Sinod în înţele„gere cu Ministru de Culte şi aprobat de Domnitor. El „va fi salariat şi va administra tipografia cu avutul eı sub „controlul S-tuluĭ Sinod împreună cu Ministru de Culte, „până când tipografia se va întreţine de Stat; ĭar după ce „ea va avea mijlócele sale propriĭ de întreţinere, va rĕ„mânea numaĭ sub controlul S-tuluĭ Sinod".

Vedeţĭ dar, că chĭar dupĕ Regulament trebue să cerem un delegat al Ministeriuluĭ, care să ĭa parte la verificarea socoteleĭ tipografieĭ nóstre.

P. S. Arhiereu Gherasim Piteştênu: Art. din Regulament spune că numaĭ atuncĭ se va cere delegat când tipografia se va întreţine de Stat.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Dar ce, a declarat ministerul că numaĭ dă subvenţiune tipografieĭ? Noĭ nu ştim nimic despre acésta, dacă există vre-o declaraţiune de felul acésta, vĕ rog să ne-o comunicaţĭ şi nouĕ ca să ştim ce să vorbim şi ce să decidem.

P. S. Arhiereu Gherasim Piteştênu: Statul numaĭ dă nimic pentru tipografie, ci se întreţine prin mijlócele sale.

P. S. Episcop al Dunăreĭ de-jos: V'am spus că sunt pornit dintr'un sentiment de dreptate şi doresc să apăr din resputerĭ tipografia, în contra acelora ce o bârfesc, şi pentru acésta trebue să cerem Ministruluĭ să trimită un de-

2.

legat, care să ia parte la luarea socotelelor. Vě rog, faceţĭ acéstă formalitate.

P. S. Arhiereŭ Gherasim Piteştén: Se va face alegerea Comisiuneĭ conform cu Regulamentul.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Regulamentul ḑice, ca să fie şi representantul Ministruluĭ cât va fi întreţinută de Stat.

P. S. Arhiereŭ Gherasim Piteştén: V'am spus că Statul nu maĭ dă nicĭ un ban.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos; Da, ne-aĭ spus acésta, dar te-aĭ ferit a ne spune, dacă există vre-o declaraţiune de felul acésta din partea Ministeruluĭ de Culte. Eŭ ştiŭ şi cu mine ştiţĭ toţĭ, că Directorul tipografieĭ insistă şi acum pe lângă Ministru, ca să dea subvenţiunea tipografieĭ.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Dar nu i s'a dat.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Dar s'a cerut, şi dacă nu i s'a dat pentru un moment, póte să i se dea. Eŭ cred în cele ce am auḑit şi pe carĭ vi le spuseĭ şi P. S. Vóstre, că îndată ce S tul Sinod va chiema şi pe Guvern să participe la luarea socotelelor tipografieĭ, subvenţiunea eĭ va fi trecută în budget. Aşa dar, ca să astupăm gurile celor ce vrea rěŭ tipografieĭ şi bisericeĭ, vě rog să primiţĭ propunerea mea. 'Mĭ am făcut datoria; v'am spus opiniunea mea, St. Sinod, care este suveran va decide ce va voi.

I. P. S. Mitropolit-Primat. 'Mĭ pare bine, că s'a rîdicat acéstă cestiune. Cu acéstă ocasiune declar că şi eŭ am auḑit vorbindu-se de maĭ nainte, că guvernul neavênd nicĭ un control, nu maĭ dă nicĭ un ban. Nu voiŭ să vě spun anume, dar aşa este. P. S. Episcop al Rômniculuĭ în cuvêntarea P. S. Sale, mi se pare, că n'are de loc intenţiunea de a face insinuărĭ saŭ a atinge câtuşĭ de puţin în ceva pe P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos. P. S. Sale i s'a părut un pericol, ca nu cumva revenind nisce luătorĭ de semne...

P. S. Episcop al Rômniculuĭ. Ómenĭ specialĭ.

I. P. S. Mitropolit-Primat. Eŭ mě resum şi ḑic: că nu vom greşi, dacă vom admite, ca în Comisiune să fie şi un membru din partea Ministruluĭ de Culte. Intru ce s'ar atinge demnitatea S-tuluĭ Sinod cu acésta? Eŭ cred din contră. Mě unesc dar cu P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos şi ḑic că nevěḑênd nicĭ în cuvêntarea P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos, nicĭ a P. S. Episcop al Rômniculuĭ şi nicĭ a

P. S. Episcop al Hușilor, vre o atingere nicĭ la drepturile tipografieĭ și nicĭ ale S-tuluĭ Sinod, mĕ unesc și eŭ, ca în Comisiune să fie representat și Ministru de Culte, ĭar Comisiunea să fie alésă, ca tot-déuna de către S-tul Sinod și din S-tul Sinod. Se va face asemenea mijlocire la Ministru ca să trimiță un delegat, și acésta nu va jigni întru nimic demnitatea S-tuluĭ Sinod.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Prea Sânțite al Dunăreĭ-de-jos! După ce te-aĭ făcut esplicit, mĕ unesc și eŭ cu propunerea P. S. Tale, și mĕ bucur, că ne putem înțelege.

Vorbițĭ de un delegat al Ministeruluĭ? Dar cine fuge de acésta? S'a vorbit de ómenĭ speciali și eŭ am fost în tot dreptul meŭ, ca să'mĭ închipuesc o suma întrégă de specialitățĭ. Acésta m'a făcut să fiŭ îngrijat. Acum însĕ, când P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos, s'a esplicat și a ḑis: Voĭu să intrăm în Regulament și să cerem ceea ce nu s'a cerut până acum, adica un delegat din partea Ministeruluĭ. Eŭ față cu o asemenea propunere specială nu am nimic de ḑis, dar în forma de maĭ nainte nu era esplicat de loc. De aceea acum am căḑut de acord.

I. P. Mitropolit-Primat: Ne maĭ cerĕnd nimenĭ cuvĕntul pun la vot propunerea P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos la care mĕ unesc și eŭ și P. S. Episcop al Rômniculuĭ, adică de a se face cerere la Minister, ca să trimită un representant al sĕŭ care să ia parte la socotelı.

Primițĭ acésta?

Vocĭ. Da, primim.

I. P. S. Mitropolit-Primat: Pun la vot propunerea P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos.

— S tul Sinod o primește în unanimitate.

I. P. Mitropolit-Primat: Acum vĕ rog să procedem la alegerea comisiuneĭ.

—Se procede la alegerea comisiuneĭ prin vot secret și se aleg: P. P. S. S. Episcopĭ al Rômniculuĭ și al Dunăreĭ-de-jos și P. S. Arhiereu Ieremia Galățianu, fie-care cu câte 11 voturĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Prin urmare comisiunea pentru cercetarea compturilor tipografieĭ cărților bisericeștĭ se va compune din: P. S. S. Episcop al Râmniculuĭ și al Dunăreĭ de jos și P. S. Arhereu Ieremia Gălățénu,

P. S. Episcop al Râmniculuĭ. Mulțumesc S-luĭ Sinod de însărcinarea, ce mi-a dat! Declar, că voiŭ purta acéstă în-

sărcinare cu tótă dragostea şi cu tot devotamentul! Dar adaog şi acésta: comisiunea nu póte să încépă lucrarea, până nu va fi faţă şi representantul Ministeruluĭ, după cum s'a hotărât de către S tul Sinod.

I. P. S. Mitropolit Primat: Neapărat, că numaĭ atuncĭ veţi începe lucrarea, când va fi faţă şi representantul Ministeruluĭ şi în acéstă privinţă chiar acum se va face mijlocire la Minister.

Acum vĕ rog să procedăm la alegerea comisiuneĭ, pentru cercetarea cărţilor didactice religióse. Acéstă comisiune eŭ aş propune să fie numaĭ din un singur membru.

P. S. Gherasim Piteşteanu: Eŭ propun pe P. S. Episcop al Huşilor.

P. S. Episcop al Huşilor: Eŭ propun pe P. S. Episcop al Râmniculuĭ, ca maĭ special.

Vocĭ. Să se procedeze la alegerea uneĭ comisiunĭ de 3 membriĭ conform cu Regulamentul.

— Se procede la alegerea comisiuneĭ prin vot secret şi se aleg: P. P. S. S. Episcop al Râmniculuĭ şi al Huşilor cu câte 10 voturĭ şi P. S. Iónichie Băcăoanul cu 8 voturĭ, fiind şi 2 bilete albe.

I. P S. Mitropolit Primat: Prin urmare comisiunea se va compune din P. P S. S. Episcopĭ al Râmniculuĭ şi al Huşilor şi P. S. Iónichie Băcăoanul.

Acum, ne maĭ fiind nimic la ordinea ḑileĭ, ridic şedinţa şi pentru ca să dăm timp membrilor comisiunilor să lucreze, eŭ cred că şedinţa viitóre s'o avem tocmaĭ Marţĭ 7 Maiŭ. Până atuncĭ cred că comisiunile vor pregăti ceva.

— Şedinţa se ridică şi se anunţă cea viitóre pe Marţĭ 7 Maiŭ la orele 12 din ḑi.

† Preşedinte: Iosif Mitropolit Primat.
† Secretar: *Gherasim T. Pitişténu.*

Şedinţa din 7 Maĭ 1891.

—Şedinţa se deschide la améḑi sub preşedinţa I. P. S. Mitropolit Primat, fiind presenţĭ 15 Prea Sânţĭ membri.

—Se dă citire sumariuluĭ şedinţeĭ precedente.

I. P. S. Mitropolit Primat: Are cine-va vre-o observaţiure de făcut asupra sumariuluĭ?

P. S. Episcop al Argeșului: Inalt Prea Sânte, din împrejurărĭ cu totul îndependinte de voința mea, n'am putut să particip la ședința trecută și am rugat pe P. S. Arhiereul Dionisie Craiovénu, să supună S-tuluĭ Sinod cazul, care m'a împedicat de a veni.

I. P. S. Mitropolit Primat: De acésta s'a luat deja act; asupra sumaruluĭ avețĭ ceva de ḑis?

P. S. Episcop al Argeșuluĭ: In procesul-verbal se vorbește de o propunere: asupra acesteĭ propunerĭ așĭ dori să daŭ óre-carĭ lămurirĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: In acéstă cestiune, înainte de a vĕ acorda cuvêntul, dațĭ-mĭ voe să reamintesc S-tuluĭ Sinod cum s'aŭ petrecut lucrurile, și sper că în urma esplicațiunilor ce voĭŭ da, discuțiunea nu'șĭ va maĭ avea rațiunea de a fi.

In prima ședință ce am avut, s'a rîdicat o obiecțiune din partea P. S. Sale Episcopuluĭ Dunăreĭ-de-jos, că nu P. S. Sa Episcopul de Argeș este cel care a reînoit propunerea: „Că, orĭ-ce autor de cărțĭ didactice religióse maĭ înainte de a presinta Sinoduluĭ opera'ĭ tipărită, s'o înfățișeze în manuscris“; și că propunĕtoriul ar fi fost P. S. Episcop de Hușĭ. In contra acesteĭ obiecțiunĭ s'a ridicat și a protestat P. S. Episcop de Argeș, susținênd că autorul propunereĭ este P. S. Sa.

In a doua ședință, când incidentul trebuea să se limpeḑéscă, P. S. Episcop de Argeș era absinte.

Biuroul, esaminând cestiunea, a constatat că din procesul-verbal resultă faptul că, în adevĕr, propunerea s'a formulat de către P. S. Episcopul de Hușĭ. Eu cred că n'ar fi nicĭ un inconvenient, a se trece în procesul-verbal, că P. S. Episcopul de Argeș a ḑis: Reînoesc propunerea P. S. Episcopuluĭ de Hușĭ.

Dacă S-tul Sinod primește să rĕmână în procesul-verbal cum s'a trecut, incidentul trebue închis; maĭ ales că P. S. Episcopul de Argeș, ca membru al S-tuluĭ Sinod, are dreptul necontestat de a formula propunerĭ, cum și de a adera la propunerea altu a.

—Ne maĭ luând nimenĭ cuvêntul se pune la vot sumariul ședințeĭ precedente și se aprobă cu esplicațiunile date de I. P. S. Mitropolitul Primat.

— Se comunică S-tuluĭ Sinod telegrama a I. P. S. Mitropolituluĭ Moldoveĭ și Suceveĭ în cuprinderea următóre:

„Imprejurări nedependinte de voinţa mea m'aŭ reţinut acasă până astă-ḑi, Vinereĭ treĭ Maiŭ, sper că pe Lunĭ, 6 curent, voiŭ fi Bucureştĭ, pentru şedinţele S-tuluĭ Sinod şi Senatuluĭ.“

(Semnat) *Iosif Mitropolitul Moldoveĭ.*

I. P. S. Mitropolit Primat: Acéstă telegramă am primit'o în ḑiua de 3 Maĭ.

—Să ĭa act.

—Adresa Mitropolieĭ Ungro-Vlahieĭ, prin care se comunică S-tuluĭ Sinod călugarirea, în cas de bólă, a frateluĭ G. Iordanovicĭ, din Mănăstirea Cernica.

I. P. S. Mitropolit Primat: Este vorba, Prea Sânţĭ Părinţĭ, de un frate care a atins vêrsta de 80 anĭ şi care fiind lovit de apoplexie a cerut să fie călugărit.

—Să ĭa act.

—Adresa D-luĭ Ministru de Culte relativă la numirea personaluluĭ S-tuluĭ Sinod.

Vocĭ: Să se citéscă în extenso.

Inalt Prea Sânţite,

Conform adreseĭ aceluĭ Sânt Sinod sub No. 91 din anul espirat, am onóre a vĕ încunoştiinţa că se aprobă şi de Minister numirea Prea Sf. Arhiereŭ Calistrat Orlénu în postul de secretar al S-tuluĭ Sinod.

Cu acéstă ocasiune, am onóre a vĕ maĭ încunoştiinţa Inalt Prea Sânţite, că pentru acéstă sesiune Dl. C. Bilciurescu, şeful oficiuluĭ cultelor, fiind mult ocupat în minister cu alte lucrărĭ, s'a delegat în locul sĕŭ Dl. Eftimescu, sub şef de biuroŭ, ĭar ca copiştĭ vor rĕmânea tot D-niĭ Negrea şi Mândrescu, funcţionarĭ în cancelaria Sânteĭ Mitropoliĭ şi în postul de stenograf s'a numit Dl. C. Mănescu, care va primi ca diurnă leĭ 200 pe întrégа sesiune.

Primiţĭ, vĕ rog, Inalt Prea Sânţite, asigurarea distinseĭ mele consideraţiunĭ.

p. Ministru, *G. Ionescu Gion.*

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Am cerut cuvêntul asupra acesteĭ adrese, pentru a înfăţişa S-tuluĭ Sinod o propunere.

D-nul Ministru de Culte ne comunică, că aprobă votul S-tuluĭ Sinod în persóna P. S. Arhiereul Calistrat Bârlădénul, ca Director al cancelarieĭ acestuĭ Sfânt Corp.

Ca membru al S-tuluĭ Sinod, — şi cred, că arĕt întru acésta simţimintele tuturor P. S. colegĭ, cată să exprim mulţumirile mele D-luĭ Ministru, că a bine-voit a ţinea samă de un act al S-tuluĭ Sinod, de altminterea făcut în tótă regula.

In privinţa părţeĭ a doua din adresa D-luĭ Ministru — personalul, ḑic, al cancelarieĭ S-tuluĭ Sinod,— ĭarăşĭ n'am nimica de ḑis, de óre-ce cestiunea acésta este regulată prin legea organică a S-tuluĭ Sinod şi Regulamentul sĕŭ interior.

Aşĭ dori însă să presint o propunere S-tuluĭ Sinod, în ceea-ce priveşte partea a treĭa din adresă, adică stenografiĭ. Onorabilul D. Ministru ne comunică, că a delegat pe D. Mănescu, să îndeplinésca funcţiunea de stenograf cu o diurnă óre-care.

Cred, că este bine-venită ocasiunea, ca S-tul Sinod să-şĭ exprime dorinţa sa, faţă cu D. Ministru, spre a se observa art. 8 din Regulamentul interior al acestuĭ Corp.

Mi se va obiecta, o ştiŭ, când e vorba de disposiţiunile acestuĭ regulament, că nu este sancţionat şi prin urmare s'ar putea adăoga, că nu este nicı obligatoriŭ pentru D. Ministru.

Dar lucrul nu este aşa. Regulamentul póte să nu fie obligatoriŭ pentru D. Ministru, însă relaţiunile—actele—dintre ómeni şi instituţiunĭ nu se baséză numaĭ pe obligaţiunĭ scrise. Sunt şi consideraţiunĭ deosebite, în temeiul cărora actele îşĭ primesc fiinţarea şi funcţionarea lor.

In acéstă anume împrejurare, propun S-tuluĭ Sinod, ca să rugam pe D. Ministru, să observe prescripţiunile art. 8 din Regulamentul interior, relativ la ţinerea şedinţelor S-tuluĭ Sinod articol, care sună ast-fel:

„Pentru efectuarea lucrărilor de cancelarie S-tul Sinod va denumi un personal deosebit, ales dintre membriĭ clerului. Personalul acesta se va compune din:

a) Un director, carele neapărat trebue să fie teolog.

b) Patru copiştĭ.

c) Doĭ stenografĭ.

d) Doĭ uşierĭ, cari se vor putea lua dintre dorobanţiĭ Ministerului de Culte.

Amploiaţiĭ cancelarieĭ S-tuluĭ Sinod vor fi retribuiţĭ cu diurne analóge cu serviciile lor, pe timpul cât duréză sesiunile S-tuluĭ Sinod. Diurnele acestea, S-tul Sinod le va fixa prin înţelegere cu Domnul Ministru al Cultelor“.

Propunerea mea, întemeiată pe acest articol, o resum ast-fel: să rugăm pe D. Ministru, ca să ne dea doĭ stenografĭ; şi dacă nu se póte, ca amêndoĭ să fie clericĭ, unul cel puţin sa fie ast-fel. Este ştiut din lucrările anterióre ale S tuluĭ Sinod, din desbaterele sale, că un stenograf singur fórte des se póte amăgi, şi face greşelĭ, şi un stenograf nu póte să apuce tóte vorbele din cuvêntările nóstre.

Maĭ este un raţionament din Regulament, dupre care S-tul Sinod fórte bine a prevĕḑut, ca personalul cancelarieĭ sale să fie clericĭ. Raţionamentul acesta stă întru aceea, că acéstă Instituţiune este o Instituţiune specială, îşĭ are terminologia sa, îşĭ are limba eĭ proprie. Cu tóte studiele, ce le póte avea un mirean neteolog, nu'ĭ putem cere ca să cunóscă terminologia clericală şi modul de a exprima lucrurile. Biserica nóstră îşĭ are limba eĭ proprie—limbă, a căreĭa origine este în popor; şi numaĭ un cleric póte să'ĭ reproduca forma şi să'ĭ dea coloritul propriŭ Bisericeĭ.

Am ḑis. Vĕ rog, Inalt Prea Sânte, bine-voiţi a consulta S tul Sinod, dacă primeşte propunerea mea.

P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos: Ce propunere?

P. S. Episcop al Râmniculuĭ: Să ne dea D. Ministru doĭ stenografĭ, din carĭ unul cel puţin să fie cleric.

P. S. Episcop al Dunareĭ de jos: Inalt P. S. Preşedinte! In discuţiune se află o adresă a D-luı Ministru de Culte. Eŭ cred că am face un act de deferenţă către D-sa, dacă am amâna resolvarea acesteĭ cestiunĭ pentru altă şedinţa, când va fi între noĭ şi D. ministru.

I. P. S. Mitropolit Primat: Consult S-t Sinod, dacă încuviinţéză amânarea până la venirea d-luĭ Ministru?

— Se pune la vot amânarea şi se primeşte.

P. S. Mitropoli Primat: La ordinea ḑileı avem raportul comisiuneĭ de petiţiuni asupra stăreĭ de suferinţă a cleruluĭ de mir, fiind sub-scrişĭ într'o petiţiune aprópe 200 de preoţĭ din capitală, în care arată plângerile lor şi se rógă a înainta acéstă suplica în deliberarea corpurilor legiuitóre, spre a o avea în privire, când se va vota legea, pentru înbunătăţirea posiţiuneĭ cleruluĭ.

P. S. Episcop al Romanuluĭ: Dupĕ mine, acéstă petiţiune este un lux: preoţiĭ aŭ exprimat acéstă dorinţă a lor şi la Cameră şi la Senat; ce maĭ vin şi la Sinod? Eminenţia sa părintele Mitropolit nu e membru în Senat? Nu suntem şi noĭ acolo? Când va veni legea în discuţiune cu toţiĭ avem să discutăm cestiunea.

P. S. Episcop al Dunărei de jos: Aş propune, că şi acéstă cestiune s'o amânăm, până la venirea D-luĭ Ministru.

P. *S. Mitropolitul Primat*: Eŭ cred, că maĭ nemerit este să se comunice Ministeruluĭ acéstă petiţiune.

P. *S. Episcop al Râmniculuĭ*: Mĕ unesc cu înalt P. S. S. Preşedintele nostru, ca acéstă suplică să se comunice guvernuluĭ, spre a o avea în vedere la regularea posiţieĭ preoţilor. Tot cu acéstă ocasiune, aşĭ voi să exprim o dorinţă către St. Sinod, până la pregătirea proiectului, pentru îmbunătaţirea sórteĭ materiale a Cleruluĭ, guvernul să dea ordine, ca pămênturile numite bisericeştĭ...

O voce: Acésta este altă cestiune

P. *S. Episcop al Râmniculuĭ*: Dic, că pămênturile, ce aparţin bisericilor dupre legea rurală din 1864, să nu se maĭ arendeze de către consiliile comunale, pentru alimentarea budgetuluĭ veniturilor comunale, ci tóte aceste pămênturĭ să fie lăsate numaĭ pe sama personaluluĭ bisericesc. Spunea P. S. Gherasim Pitiştén, că s'a făcut o lege în acéstă cestiune.

Lege nu este alta, de cât ca pămênturile bisericeştĭ să fie scutite de orĭ-ce dare către stat, comună saŭ judeţ.

Este numaĭ legea din 1864, dupĕ care o sumă de pogóne să lasă pe séma personaluluĭ bisericelor.

Daţi-mĭ voe, Prea Sânţĭ Părinţĭ, să vĕ pun în cunoştinţa unor amărunţimĭ.

Când în St. Sinod am regulat, ca preoţii sa fie aşedaţĭ pe Parohiĭ, am regulat, ca Parohiile să se compună unele din câte douĕ şi treĭ bisericĭ.

Primariĭ daŭ personaluluĭ bisericeĭ parohiale un rênd de pămênturĭ, restul pămênturilor celor l'alte biserici, se arendéză de către primarĭ sub felurite denumirĭ şi venitul lor îl varsă în casa comunală, pentru înmulţirea veniturilor comuneĭ. Mĕsura acésta din partea D-lor Primarĭ este fórte nedréptă. Legea a lăsat aceste pămênturĭ exclusiv, pentru întreţinerea personaluluĭ bisericesc; prin urmare legea este călcată de D-niĭ Primarĭ, când aceste pămênturĭ sunt răpite de la destinaţiunea lor. Să dicem, că la biserica filială dintr'o parohie nu este preot; dar dascăl, dar paracliser nu este? Cu ce vor trăi aceştia? Maĭ mult, dreptatea cere, ca chiar în hipothesa de ar rĕmânea un singur preot într'o parohie, tóte pămênturile din acea parohie, afectate bisericeĭ, să le ia preotul cu

personalul cel-'l-alt al bisericeĭ; căcĭ, din momentul, ce impunem preotuluĭ sarcina. de a face serviciŭ la maĭ multe bisericĭ, trebue să-ĭ creştem şi resplata. Chreştinii bisericeĭ vacante de preot trebuesc toţĭ deserviţĭ şi St. Sinod a impus preoţilor sarcina de a'ĭ deservi. Prin urmare fórte rĕŭ fac primăriile şi cele-'l-alte autoritaţĭ administrative, de iaŭ pămênturile bisericeştĭ şi le arendéză, pentru înmulţirea veniturilor comuneĭ.

De aceea rog pe St. Sinod, ca cu ocasiunea acesteĭ petiţiunĭ a preoţilor, să se atragă luarea aminte a guvernuluĭ şi asupra acesteĭ cestiunĭ şi St. Sinod să 'şĭ dică cuvîntul sĕŭ, ca până la regularea definitivă a îmbunatăţireĭ sórteĭ cleruluĭ, pamânturile bisericelor să rĕmână pre séma numaĭ a bisericaşilor şi de dênsele să beneficieze numaĭ personalul bisericesc.

P. *S. Episcop al Argeşuluĭ*: Eŭ cred, că e bine să terminăm cu cestiunea petiţiuniĭ preoţilor, şi să admitem conclusiunile raportuluĭ ce ni s'a cetit.

Noĭ, Sinodul, am făcut tot ce am putut în privinţa acésta, am elaborat un proĭect, de care trebue să ne ţinem şi pe care guvernul 'l-a şi depus pe biroul Camereĭ.

Orĭ-ce reclame, orĭ-ce petiţiuni cu privire la acéstă cestiune.cred că nu'şĭ maĭ are locul. De óre ce Episcopiĭ veghéză, stăruesc pe cale legală şi cred, că trebue să se facă o dată dreptate cererilor.

In cât priveşte propunerea P. S Episcop al Râmniculuĭ, sciŭ ceva: că Sântul Sinod a intervenit deja către guvern să dea ordinuĭ cerut de P. S. Episcop al Râmniculuĭ. Eŭ însu-mĭ, dupĕ stăruinţele depuse, am primit la Episcopie o asemenea adresă, pe care m'am grăbit a o transmite Protoiereilor, obligându'ĭ a o pune în vederea tuturor preoţilor...

P. *S. Episcop al Râmniculuĭ*: Când?

P. *S. Episcop al Argeşuluĭ*: Acum douĕ lunĭ. Acéstă adresă o am primit, în urma mijlocirilor ce am făcut. Prefecţiĭ şi sub-Prefecţiĭ sunt îndatoriţĭ şi chiar Primariĭ, a priveghia, ca să nu se atingă nimenĭ de pămênturile bisericelor. S'a întâmplat la o parochie, din Erparhia mea, un epitrop să se atingă de acest avut al bisericiĭ; am constatat faptul prin proces-verbal şi culpabilul s'a dat pe mâna justiţieĭ, éră pămêntul s'a înapoiat bisericeĭ, în cestiunea acésta, am făcut şi o circulară (pastarală).

Cu tóte astea, cred că rěŭ n'ar fi să intervenim din noŭ către guvern în cestiunea de faţă, spre a se lua měsurĭ generale.

P. *S. Episcop al Romanuluĭ*: Cestiunea sulevată de P. S. Episcop al Râmniculuĭ, merită tótă atenţiunea nóstră. Sunt pre la unele comune primarĭ cutesătorĭ, interesaţĭ, carĭ sub un cuvînt saŭ altul, caută să pună mâna pe aceste pămênturĭ.

Noĭ am mărit parochiile aşa în cât, într'o parochie sunt câte treĭ bisericĭ cu pămênturile lor. P. S. Episcop al Râmniculuĭ vine acum şi dice: de óre-ce s'aŭ mărit parochiile şi în proporţie a crescut şi sarcinele preoţilor, drept este să se adaoge şi resplata, adică să se lase în profitul lor tóte pămênturile bisericeştĭ din parochie. Dar uniĭ din primarĭ vin şi dic: apoĭ preotul are pămênt la biserica, unde a fost înainte, pentru ce să'ĭ maĭ dăm şi pământul bisericiĭ nóstre? ia să arendăm noĭ maĭ bine acest pămênt, ca să facem fond bisericeĭ. Dar acesta e numaĭ un pretext; la urma urmelor eĭ iaŭ pămênturile pre séma lor şi se folosesc singurĭ eĭ. Eŭ, în cestiunea acésta, am avut corespondenţă cu ministerul de interne şi'mĭ aduc aminte că într'un timp s'a dat ordin ca să se lase aceste pămênturĭ bisericilor, să se folosécă clerul. Dar ministerul s'a schimbat: a venit altul, care a revenit asupra ordinuluĭ dat şi a permis comunelor sa arendeze aceste pămênturĭ. Din noŭ am primit tânguirĭ de la preoţĭ; din noŭ m'am adresat guvernuluĭ. M'am jeluit chiar la ministerul trecut, şi am primit rěspuns: că bine aŭ făcut consiliele judeţene de aŭ arendat aceste pămênturĭ—căcĭ prin consiliele judeţene se face acésta,— şi a rěmas lucrul baltă.

M'am věḑut atuncĭ nevoit să dic şi eŭ preoţilor, carĭ mi se tânguiaŭ: Ţi s'a luat pămêntul, nu te maĭ du la biserica aceea! Acum, în petiţiunea acésta se vorbeşte, că aŭ să se facă îmbunătăţirĭ; n'are să se facă nimic acum. Noĭ ştim, că de-apururea s'a făgăduit, dar nu trebue să ne facem ilusiune, că lucrul are să se realiseze de grabă. Până atuncĭ de ce să nu se facă pentru preoţĭ înlesnirea acésta? N'are guvernul de cât să dea un ordin general, ca bisericile să profite de pămênturile acelea. Din acest punct de privire ar fi bine să admitem propunerea făcută de P. S. Episcop al Râmniculuĭ. St. Sinod să facă

o mijlocire din parte-ĭ către guvern, ca până la definitiva regulare a cestiuniĭ preoţilor, cel puţin sĕ se ia dispositiunĭ, ca pămenturile date bisericilor, să rĕmână în folosul personaluluĭ bisericesc.

P. *S. Mitropolit Primat*: Pun la vot opiniunea P. S. Episcopuluĭ al Râmniculuĭ...

P. *S. Episcop al Argeşuluĭ*: Puneţĭ maĭ întâiŭ la vot Conclusiunile raportuluĭ; propunerea P. S. Episcop al Râmniculuĭ nu s'a formulat încă înscris; s'o depună la biuroŭ şi o vom vota separat.

P. *S. Mitropolit Primat*: In tot-d'auna s'a pus la vot conclusiunea raportuluĭ comisiuneĭ.

In cestiunea de faţă opiniunea comisiuneĭ este: ca acéstă petiţiune să se tramită Mitropolieĭ şi Mitropolia s'o înainteze Cameređ, prin guvern.

P. *S. Valerian Râmnicénu, raportor*: Suplicanţiĭ nu cer acésta; eĭ rógă d'a dreptul pe Primat, preşedintele Sinoduluĭ, s'o presinte corpurilor legiuitóre.

P. *S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos*: Eŭ aş ruga pe St. Sinod, să nu dăm nicĭ un vot şi să amânăm discuţiunea până la venirea D-luĭ ministru.

P. *S. Mitropolit Primat*: Atuncĭ pun la vot ce?

P. *S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos*: Amânarea.

I. P. *S. Mitropolit Primat*: Pun la vot amânarea discuţiuneĭ.

P. *S. Episcop al Romanuluĭ*: Inainte de a se procede la vot. cer voe să completez cele ce am spus, cu privire la pamênturile bisericilor.

Sunt, Prea Sânţiĭ Părinţĭ, şi alte inconveniente la noĭ în ţéră, pe carĭ S-tul Sinod trebue să le cunóscă şi asupra cărora, e dator ca să se rostéscă. De pildă, la Focşanĭ este biserica Domnească înzestrată fórte bine, posedând un venit de 20,000 leĭ. Ce se face cu venitul, cum şi la ce se întrebuinţéză, acésta e altă cestiune. Eĭ bine, primarul de acolo, de o bucată de vreme, 'şĭ-a pus ochiĭ ca, cu orice preţ, să ia veniturile bisericeĭ—nişte locurĭ donate bisericeĭ cu chrisóve domneştĭ,—să ia adecă aceste veniturĭ şi să lase biserica în sărăcie. Acéstă cestiune a fost tratată şi în Consiliul de miniştri. Ministeriul Manu a oprit acest abus şi a tranşat diferendul în favórea bisericeĭ. Dar ministeriul s'a schimbat; primarul în cestiune acum s'a făcut şi deputat, ba s'a făcut şi conservator, prin urmare influ-

enţa luĭ a crescut; acest om vrea să despóĭe, să sărăcéscă biserica şi maĭ multe nu! S'aŭ dat Epitropiĭ afară....

Eĭ bine, cred că în acéstă cestiune trebue să facem ceva: trebue să exprimăm dorinţa Sinoduluĭ, ca locurile, ce le aŭ bisericele de mir, să fie lăsate bisericelor; şi dacă Focşanilor le trebue pieţe, despăgubéscă biserica, dee'ĭ un capital bănesc ca să pótă preîntimpina, din venitul acestuĭ capital, necesitaţile eĭ.

Acum, cestiunea acésta ar trebui să facă obiectul uneĭ propunerĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Până când se va face propunerea, pe care o vom discuta, noĭ vom ruga pe D. Ministru Cultelor, ca să intervină cătră colegul D-sale de la Interne să dea un ordin general, pentru a se respecta dreptul persónelor bisericeştĭ la pământurile afectate prin lege bisericilor.

Pun dar la vot amânarea propusă de P. S. Episcopul Dunăreĭ-de-jos.

—Amânarea este încuviinţată.

P. *S. Arhiereu Valerian Râmnicénu*, raportorul comisiuneĭ de petiţiunĭ, dă citire următoruluĭ raport:

Inal Prea Sânţite Stĕpâne,

Comisiunea de petiţiunĭ a S-tuluĭ Sinod, luând în observaţie adresa P. S. Episcop de Rômnic No. 352, a descoperit următórele:

P. S. Sa arată că maĭ mulţĭ preoţĭ din Eparhia Rômniculuĭ Noul-Severin, avênd interese la instanţiele civile, şi câte odată produşĭ ca martorĭ, sunt obligaţĭ de judecătorĭ a presta jurămêntul dictat de legile civile, sub ameninţare de aşĭ perde cauza saŭ a fi amendaţĭ.

Ca preoţiĭ în aseminea cazurĭ cer învoirea Episcopală de a se supune jurămêntuluĭ cerut de lege, care li s'aŭ dat cu condiţiune de al pronunţa dupĕ formula prescrisă de S-tul Sinod în şedinţa de la 28 Maĭ 1874. Maĭ adaugă P. S. Sa, că cu tóte acestea i se relatéză, că maĭ nicĭ într'un caz, instanţiele civile nu ţin samă de acéstă formulă, sub cuvênt că legea nu prevede acéstă escepţiune, ast-fel că preoţiĭ sunt reduşĭ la extremul mijloc, a depune jurămêntul comun.

In urmare, Prea Sânţitul Episcop, supuind cazul la cu-

noştinţa S-tuluĭ Sinod, spre a i se da o soluţiune óre-care, pentru respectul acesteĭ înalte autorităţĭ Bisericeştĭ, saŭ armonisarea legiuirelor în acest punct, spre ocrotirea preoţilor lovițĭ în interesele şi demnitatea lor personală.

Comisiunea constată, că formula jurămêntuluĭ, hotărîtă de S-tul Sinod, în şedinţa din 1874 Maĭ 28, pentru jurămêntul preoţilor, ca maĭ apropiată de învĕţătura Domnuluĭ nostru Iisus Christos este acésta:

„Mărturisesc pe conştiinţa mea de servitor a luĭ D-ḑeu şi ţinênd minte de învăţĕtura Domnuluĭ Christos, carele a ḑis: Sa fie cuvêntul vostru aşa, aşa şi nu, nu, ĭar ce este maĭ mult de la cel rĕŭ vine, că arătarea mea va fi în totul adevĕrată. Aşa să'mĭ ajute Dumneḑeŭ“. Osebit la cazurĭ escepţionale, preoţiĭ sa se trimită a depune mărturiile lor sub omoforul chiriarhuluĭ respectiv.

Iar formula prescrisă de procedura cod. civil art. 196 este acésta, dupĕ ce martorul pune mâna pe cruce ḑice: „Mĕ leg pe onóre şi pe conştiinţă; jur înaintea luĭ D-ḑeŭ că voiŭ mărturisi adevĕrul, nimic de cât adevĕrul, fără ură saŭ favóre pentru ver-una din părţĭ“. Judecătoriul maĭ adaugă aceste cuvinte: „D-ḑeŭ martor de jurămêntul, ce aĭ făcut sa te pedepséscă dacă veĭ fi sperjur!

Acéstă cestiune a fost de maĭ multe orĭ sulevată în S-tul Sinod, de către Prea Sânţiţiĭ Episcopĭ respectivĭ; ĭar data cea maĭ recentă ce se află în analele S-tuluĭ Sinod este 1888 Maĭ 11, motivată de adresa P. S. Episcop de Argeş No. 307 din acel an. Un studiŭ fórte detaĭlat şi chiar instructiv, se vede în raportul comisiuneĭ, ce a fost însărcinată cu studiarea cauzeĭ, conclusiunele aceluĭ raport s'aŭ aprobat de S-tul Sinod şi s'au comunicat D-luĭ Ministru respectiv spre a se traduce în proĭect de lege înaintea corpurilor legiuitóre, pentru armonizarea coduluĭ civil cu formula canonică relativ la preoţĭ.

Precum se vede în citatul raport Ministeriul, a agreat tot-déuna mijlocirele S-tuluĭ Sinod şi a promis a se presenta proĭectul de lege la corpurile legĭuitóre; dar ĭată ce se întâmplă: Miniştriĭ sub regimul nostru constituţional, se schimbă fórte adese, şi ceĭ noĭ veniţĭ sunt atât de ocupaţĭ, că nu se maĭ pot ocupa de cestiunile cele vechĭ, de cât numaĭ când urmézá o anume stăruinţă şi notificare din noŭ.

Comisiunea crede, în cazul de faţă, că se pot lua douĕ

soluțiuni: Intâia, de a se repeta onor. Guvern mijlocirea cuvenită pentru a se întroduce în lege jurămêntul preoților, fără care nici odată nu se va putea face nimic, precum se urméză și cu căsătoriile, despărțirele și spițele de înrudire, pe care legea civilă le-aŭ esplicat și hotărît alt-fel, de cum prevede pravila nóstră bisericéscă, puind finele fie-căria legi formula sacrementală: „Tóte legele și regulamentele contrare legeĭ de față sunt abrogate.

A doua soluțiune crede Comisiunea, că ar putea-o încerca P. S. Eparhioți, până la armonisarea legeĭ jurămêntuluĭ, cercând a pune în vederea preoților aliniatul din urmă a art. 196 din procedura coduluĭ civil, unde se dice: „Dacă marturul este de o altă religiune, formula jurămêntuluĭ se va modifica, după cum prescrie religiunea sa". Dacă judecătoriul este creștin și are respect pentru religiune, va permite preotuluĭ așĭ ține religiunea și formula ce'ĭ prescrie legea bisericéscă; la caz contrar, nu póte fi chemat la nicĭ o respundere duhovnicéscă, căcĭ unde este forță și asuprire legea morală nu cere pedépsă.

Acest resultat cu respect se supune deliberăreĭ St Sinod.

† Valerian Râmnicénu, *† Dositheĭ Botoșenénu*, *† Dionisie Craiovénu.*

I. P. S. Mitropolit Primat: Discuțiunea este deschisă: cere cine-va cuvêntul?

P. *S. Episcop al Rômniculuĭ*: Inalt Prea Sânțite și Prea Sânțiți Părinți! Am ascultat cu tótă cuvenita atențiune cetirea acestuĭ raport, cu privire la jurămêntul, ce preoțiĭ sunt îndatorați, să depună în fața instanțelor judecătoreștĭ și am vědut că P. S. raportor arată opiniunea întregeĭ comisiunĭ, de óre-ce o minoritate n'a fost în comisiune cu opinie deosebită.

Două sunt conclusiunile ce ni se presintă. Intâia, să se facă mijlocire pre lângă Guvern, pentru a se schimba legea civilă și a se pune în concordanță cu legile nóstre biserícestĭ. In acéstă privință n'am nimic de dis, căcĭ acésta este singura měsură maĭ la îndemâna S-tuluĭ Sinod. A doua conclusiune a raportuluĭ sună așa:

(Să se consulte a doua conclusiune a raportuluĭ imprimat maĭ sus la pag. 29).

....Eŭ unul nu sunt de opiniune să o primim...

P. *S. Episcop al Rômniculuĭ*: N'are nicĭ un sens.

P. *S. Episcop al Râmnicului :* Și étă cuvintele.

Noi suntem astă-ḑi, cum ne-o spune Constituţiunea şi tóte legile nóstre—un Stat ortodox; prin urmare, când legiuitorul vorbeşte de religiunea *dominantă*, înţelege religiunea bisericeĭ ortodoxe. Aliniatul la care ne trămite raportatorul. priveşte pe etherodoxĭ şi pe preoţiĭ acelor confesiunĭ Nu putem dar, ca să facem us de acel alineat şi acesta e cuvîntul pentru care, P. S. Părinţĭ, nu mě pot uni cu partea finală a raportuluĭ.

De aceea, să admitem partea întâia şi să facem demersurĭ pentru împăcarea legilor civile cu cele bisericeştĭ. A se lăsa lucrul în părăsire, nu este bine şi iată pentru ce: Sântul Sinod a făcut o formulă de jurământ: judecătorul civil nu o primeşte şi cu drept cuvînt, el aplică prescripţiunile codurilor sale, singure obligatoriĭ, pentru dênsul. St. Sinod n'a voit sa ţină socotélă de acéstă practică a judecătorilor, de acest us; St. Sinod s'a creḑut în drept şi dator să prescrie altă formulă de jurământ, în cea ce priveşte pe preoţĭ. Eĭ bine, repet, judecătorul laic nu o primeşte,—o refusă! Aşa că noĭ administraţiunea eparchială. ne lovim de multe orĭ de casurĭ dureróse. Vine un preot, plin de simţimêntul religios şi cu ochiĭ scăldaţi în lacrămĭ îmĭ ḑice: sunt în judecată cu cutare! mi să impune, să jur! regulamentul S-luĭ Sinod mě opreşte, maĭ bucuros îmĭ perd interesul! maĭ bucuros rěmân sěrac pe drumurĭ cu familia, de cât să'mĭ strivesc sufletul!... Este adevěrat că eŭ, dupě ce am pus sub omophor pe un asemenea preot şi m'am încredinţat, că dreptatea este cu dênsul, 'ĭ-am dat dispensa arhieréscă, ca să jure, dar ca să nu contraviŭ disposiţiunilor St. Sinod, tot-d'auna impun preotuluĭ, că are voe a jura asemănat formuleĭ St. Sinod şi numaĭ în cas de refus din partea judecătoruluĭ, se va supune jurământuluĭ comun, anume dupre formula prescrisă de legile civile.

In resumat, am luat cuvîntul, ca să aduc casul în desbaterea St. Sinod, spre a se vedea ce este de făcut, în acéstă cestiune.

P. *S. Episcop al Argeşuluĭ :* Inal prea Sânţite Stăpâne! In adevěr, cestiunea sulevată de P. S. Episcopul Râmnicului, este o cestiune, care nu pentru întâia óră vine şi se tratéză în St. Sinod; ea a făcut obiectul discuţiunilor nóstre, în maĭ multe rêndurĭ şi a fost un stimulent şi

pentru guvern. Calea însĕ, pre care vine astă-ḑĭ P. S. Episcop al Râmniculuĭ numaĭ întru cât-va póte să fie admisă de noĭ. Vĕd, că P. S. S. nu se unește cu partea a doua a raportuluĭ; eĭ bine, eŭ declar că mĕ unesc...

P. *S. Episcop al Rômniculuĭ*: Cu partea a doua?

P. *S. Episcop al Argeşuluĭ:* Da! Să lase pre fie-care să jure după legea luĭ. Aşa ḑice şi conclusiunile raportuluĭ în partea a doua. Casurĭ de felul acesta saŭ întâmplat şi'n Eparhia mea. Şi ĭată cum: Când preotul, chemat la bara justiţieĭ, se apără de jurămêntul civil, ce i se impune şi cere ca să jure, conform Regulamentuluĭ canonic, judecătorul nu voeşte să audă! Atuncĭ preotul nevoit vine la Chiriarhul sĕŭ şi'ĭ cere voe ca să jure, şi Chiriarhul, după ce'l pune sub omofor şi se încredinţéză de adevĕr, acordă dispensa cerută.

Dar óre acelaşĭ judecător tot aşa procede el cu jidaniĭ şi cu liberiĭ cugetătorĭ? Casurĭ de acestea s'aŭ întâmplat. Că pe jidanĭ îĭ admit în jurămêntul lor religios: *more judaicae*. Şi pentru preoţiĭ noştri creştinĭ ortodoxĭ, să nu fie permis jurămêntul canonic regulamentat de S-tul Sinod? In ce ţéră ne găsim? Nu este ţéra acésta o ţéră eminamente ortodoxă? Şi ce alt sunt preoţiĭ, de cât nişte pândarĭ aĭ sânteĭ nóstre religiunĭ?

Pentru aceste cuvinte, repet, că mĕ unesc cu partea a doua a raportuluĭ. Judecătorul laic concede jidanuluĭ şi liberuluĭ cugetător a jura, fără să pună mâna pe s-ta Cruce; de ce acéstă favóre pentru aceĭa şi defavóre pentru preoţiĭ românĭ.

De aceea, sunt de părere ca S-tul Sinod să priméscă şi partea a doua a raportuluĭ, aşa cum este ea redactată şi apoĭ să se comunice Guvernuluĭ, ca să ĭa mĕsurile cuvenite, spre a se evita pe viitor scandalurile şi ruşinea ce se face Bisericeĭ şi preotuluĭ român ortodox cu depunerea jurămêntuluĭ public cu mâna pe sf. Cruce, în faţa unuĭ public uumeros.

Inalt Prea Sânte şi Prea Sânţiţĭ Părinţĭ! Este o durere a vedea cine-va cum sunt taxaţĭ preoţiĭ pre la tribunale şi judecatoriĭ de către persecutoriĭ lor fără nicĭ un scrupul. Aceştĭ ómenĭ, lipsiţĭ cu totul de orĭ-ce simţ moral, inventéză felurite curse şi aduc martorĭ mincinoşĭ, pe carĭ 'ĭ plătesc cu câte doĭ şi treĭ leĭ, pentru a sugruma onórea şi

posiția preotului. Preotul chemat în judecată susține nevinovăția sa, se apără de jurămêntul public, creditorul închipuit, n'are înscris, n'are acte cu ce să probeze, ci are însă martorii mincinoși cumpărați și în puterea acestora recurge la extremul acesta de a referi acusatului preot pe nedrept jurămêntul public cu mâna pe sf. Cruce, despre care nenorocitul se ferește, spre a nu se da scandal publicului adunat. Judecătorul atunci impune bietului preot strâmtorat de o așa mare strâmbătate, ca să presteze jurămêntul public. Nenorocitul preot, amenințat să'și pérdă avutul și să rĕmână pe drumuri alérga la Episcop și'i cere dispensa. Episcopul ne putênd refusa acéstă legitimă cerere, îl pune sub omofor și dupĕ ce se încredințéză de adevĕr din partea preotului îi acórdă acéstă canonică dispensă.

Nu găsiți Prea Sânțiile Vóstre, că e fórte tristă pentru preotul român o asemenea stare de lucru? Cum? Nemernicul cel mai din urmă, să aibă dreptul să târască pe preot pre la judecătorii și tribunale și acesta să n'aibă dreptul de a se apăra în mod cuviincios. Să i se impună jurămêntul public și să i se refuze favórea, care se acordă jidanului și liberului cugetător? Dar mi se pare, că tocmai judecătorul nostru român ar trebui să fie mult mai drept, când e vorba de unul din servitorii bisericei nóstre, adecă de preoți. A admite jidanilor și liberilor cugetători să jure dupĕ uzul lor și a refusa acéstă favóre, când e vorba de preotul român ortodox— acésta este o rușine a neamului nostru.

S'a întâmplat, ce e drept, în Eparhia mea două cazuri de jurămênt, unul la Curtea de Argeș mai ḑilele trecute și altul la Slatina, anii trecuți. Și unul și altul din judecatori aŭ fost la înălțimea misiunei lor, căci apreciind posițiunea preotului creștin în statul român, în matura lor chibzuire, aŭ admis pe preot a depune jurămêntul canonic reglementat de S-tul Sinod Deci onóre acestor judecători, cari fórte bine și-aŭ înțeles rolul și înalta apreciare de a evita scandalul și rușinea, ce se aduce ḑilnic preoților și bisericei cu jurămêntul public cu mâna pe sf. Cruce. Rog dar, primirea concluziunilor și partea a doua a raportului Comisiunei, și tot odată și intervenirea către onor. Guvern, spre a lua mĕsuri ca la tóte instanțele judecătorești, să se admită preotului jurămêntul, prevĕḑut în Regulamentul S-tului Sinod.

P. S. Episcop al Romanuluĭ: De câte orĭ s'a tratat cestiunea acésta a pururea s'a repetat: că nu permit canónele jurământul. Eŭ rog să mi se spună, care anume este canonul ce opreşte jurământul... Nu e canon; este un singur canon care dice: Orĭ-cine va călca jurământul, fie din cler, fie mirean, anathema! să se cateriséscă! Dar voiţĭ să mĭ spuneţĭ de Sânta Evangelie, că opreşte să se jure; să vorbim de acésta, ïar nu de canóne.

Acum, în s-ta Evangelie multe sunt dise ca ultima perfectiune, la care trebue să tindă tot creştinul....

P. S. Episcop al Dunareĭ-de-jos: Şi ca să se combată obiceiurile jidoveştĭ cele rele.

P. S. Episcop al Romanuluĭ: Aşa e şi acéstă povaţă: să nu vĕ juraţĭ nicĭ pre ceriŭ, nicĭ pre pământ, nicĭ alt-fel; ci să fie cuvêntul vostru tot-déuna: aşa, aşa! nu, nu! Orĭ simplă afirmaţiune, orĭ simplă negaţiune. Dar ca să ajungem la acéstă perfecţiune evangelică, trebue ca omul să atingă gradul de moralitate cel maĭ mare, ca societatea să fie împăcată în conştiinţa eĭ, că omul nu póte sa minţă nicĭ odată; şi când a dis că este aşa, aşa e; când a dis nu, nu. Intocmaĭ cum te-aĭ duce la un doctor cu reputaţiune mare ca să'l consulţĭ, trebue să facĭ ceea ce te povĕţueşte el. Acum, adevĕrurile acestea din Evangelie sunt ele exacte pentru tótă omenirea? Da; pentru că omenirea merge tot mereŭ cătră perfecţiune şi cu timpul va ajunge şi la acéstă ultimă perfecţiune; dar astă-dĭ suntem încă departe de aceea. Si nu e dis numaĭ de preot, ci pentru tot creştinul. Astă-dĭ trăim într'o societate, carea, sub raportul moralităţeĭ, n'a ajuns încă la gradul de perfecţiune evangelică. Astă-dĭ, un membru al societăţiĭ nu se póte făli că are încrederea lumeĭ. Şi apoĭ ce óre ni se cere? Să aducem de martur pe Dumnedeŭ, de care ne temem, că vom spune adevĕrul, nimic de cât adevĕrul. Cred, că prin acésta nu sĕvêrşim nicĭ de cum pĕcat. Cum vreţĭ să esceptăm pe preot de la acéstă regulă? Dar óre merită toţĭ preoţiĭ noştri să fie scutiţĭ de o asemenea îndatorire? Noĭ, carĭ suntem în fruntea lor şi privim dilnic la faptele lor, putem noĭ susţine că eĭ nicĭ odată nu mint? De ce dar să ne supărăm de cerinţa legeĭ?

Acum, eŭ spun tóte acestea, nu ca să combat conclusiunea raportuluĭ, dar pentru ca să ne facem noĭ înşi-ne o ideie, de cum staŭ lucrurile în realitate; pentru că şi dupĕ

mijlocirea ce vom face, tot la resultatele ce am obţinut până acum avem să ajungem. Spun însă acestea, ca să ne liniştim: nu facem mare păcat dând voe preoţilor ca să jure. Prin acésta le facem chiar un bine,—căci îi scutim de o perdere, în cele mai multe casuri fórte simţitóre pentru dênşii. Să le spunem dar: dacă sunteţi siguri de dreptul vostru, mergeţi de juraţi; că nu faceţi prin acésta nici o faptă neregulată.

Alt-fel, ce vrem să facem? Să schimbăm dóră forma jurământului. Va să dică admitem jurământul, îl menţinem; aşa dar nu putem lipsi justiţia laică de acest mijloc de probaţiune.

Ideia acésta,—ca preotul să nu depună jurământul civil,—a venit la noi din Rusia, de odată cu apropierea relaţiunilor dintre ambele ţări. Şi am avut şi un Mitropolit rus—pe exarhul Gavriil.—De pre atunci datéză ideia, ca preotul nostru sa fie scutit de jurământ, după cum este scutit în Rusia. Şi s'a urmat aşa până a venit legea civilă cea nouă. Legislatorele cel nou nu a ţinut socotélă de acest us. Unii judecători cu duh mai creştinesc, ţin socotélă; dar numărul celor fără creştere, numărul necredincioşilor este cu mult mai mare; aceştia nu ţin nici o socotélă de us. Noi însă, nu e rău să ne facem datoria, să mai intervenim pre lângă Guvern; mai cu sémă că la noi, cu schimbările dese de ministere, se uită unele lucruri bune. Dar pentru liniştea nóstră o repet, să nu credem că facem mare lucru, acordând preoţilor dispensa ca să jure. 'Mi pare bine de cultura religiósă ce o are P. S Episcopul de Argeş, dar trebue să ne mai potolim zelul.

P. S. Episcop al Dunărei-de-jos: Inalt Prea Sânţite Preşedinte! Eu aşi fi dorit că acéstă cestiune să fi fost adusă în discuţiune pe o altă cale—pe calea regulamentară, pentru că ast-fel precum a venit şi soluţiunile, ce'i dă comisiunea în raportul său, nu póte avea nici un resultat practic şi folositor pentru cler.

Şi pentru a vă convinge despre acésta, vă rog, să'mi permiteţi să dau cetire adresei P. S. Episcop al Rômnicului-Noului Severin:

Inalt Prea Sânţite!

Mare parte din preoţi în daraverile de înteres ce au înaintea instanţelor civile, sau câte odata proaduşi ca mar-

torĭ în instrucţiunea unor afacerĭ de înteres public, sunt supuşĭ de judecătorĭ a presta jurămêntul, dictat de legile civile, sub ameninţare de a'şĭ perde causa saŭ a fi amendaţĭ după împrejurărĭ.

In asemenea casurĭ eĭ recurg la învoirea Nóstră de a depune jurămêntul, ce li se cere şi ast-fel, ţinênd sémă de dreptăţile ce aŭ, Noĭ le acordam acésta, însă cu condiţiunea, că jurămêntul să'l pronunţe în tocmaĭ după formula prestabilită de S-tul Sinod în şedinţa de la 28 Maĭ 1874.

Ni se relatéză însă, că maĭ în nicĭ un cas, la instanţele civile nu se ţine sémă de acéstă formulă şi că se refusă preoţilor modul acesta de a'şĭ afirma dreptăţile lor, orĭ adevĕrul în causă, sub cuvênt că legea nu le prevede acéstă escepţiune: ast fel că preoţiĭ sunt reduşĭ la extremul mijloc de a depune jurămêntul comun.

Supun dar, la Inalt Prea Sânţieĭ Vóstre acéstă împrejurare, rugându-Vĕ cu smerenie să bine-voiţĭ a o pune în vederea S-tuluĭ Sinod, spre a i se da o soluţiune órecare, pentru respectul decisiunilor acesteĭ supreme autorităţĭ bisericeştĭ saŭ armonisarea legiuirilor în acest punct şi ocrotirea preoţilor lovițĭ în înteresele. şi demnitatea lor personală.

Primiţĭ, Inalt Prea Sânţite, asigurarea profunduluĭ meŭ respect.

Episcop, *Ghenadie.*

Precum vedeţĭ P. S. Episcop al Rômniculuĭ Nouluĭ-Severin, cere S-tuluĭ Sinod să'ĭ dea o deslegare, pentru practica de urmat cu preoţiĭ, cariĭ sunt chemaţĭ să prestea jurămênt înaintea instanţelor judecătoreştĭ civile din ţéră. Comisiunea, căria S-tul Sinod a trimis adresa în cestiune, a conchis în raportul ce auḑirăţĭ, ca să permită şi preoţilor, după cum se permite jidanilor şi liberilor cugetătorĭ, să nu jure după regulele prevĕḑute de legile nóstre civile; maĭ cu sémă că pe preoţĭ îĭ opreşte de a jura şi însuşĭ art. 8 din Regulamentul S-tuluĭ Sinod, în materie de judecata bisericéscă. Eŭ gândesc că conclusiunile raportuluĭ nu sunt fondate şi maĭ întâĭ în ceea ce priveşte pe Iudeĭ şi liberiĭ cugetătorĭ. Iudeilor şi liberilor cugetătorĭ li se permite în adevĕr a presta jurămênt după legile credinţeĭ lor, şi li se permite a presta un ast-fel de jurămênt nu pentru că eĭ cer acésta, ci pentru că aşa le cere judecă-

toriĭ şi ceĭ în litigiu cu eĭ; acéstă derogare la legea comună cerută şi admisă se socoteşte ca suprema garanţie a jurămêntuluĭ. Ceea ce dar legea permite şi chiar cere, pentru ceı de altă credinţă, nu se póte invoca în favorul preoţilor cari aparţin ca şi judecata legeĭ creştine. Tot atât de nefondată mi se pare opiniunea Comisiuneĭ şi în ceea ce priveşte art. 8 din citatul regulament. P. P. S. S. V. ştiţĭ ca şi mine, că acest regulament s'a făcut pentru a se şti calea de urmat în materia de judecata bisericéscă, iar nicĭ de cum pentru orĭ-ce judecată. Ast-fel fiind lucrul nu věd pentru ce Comisiunea a generalisat faptele şi a conchis că preoţiĭ, fiind opriţĭ de regulament a presta jurămênt înaintea autorităţilor judecătoreştĭ civile, S-tul Sinod să dea o soluţiune cestiune râdicată de P. S. S. Episcop al Rômniculuĭ Nouluĭ-Severin.

S-tul Sinod este suveran în tot ce atinge mersul spiritual şi moral al Bisericeĭ nóstre. El póte să decidă orı-ce va crede folositor mersuluĭ acesteĭ Dumnedeeştĭ instituţiunĭ Când însě decisiunile sale aŭ nevoe de sprijinul putereĭ lumeştĭ, atuncĭ se cere ca aceste decisiunĭ să se dea conform unor anumite legĭ ale acesteĭ puterĭ. Alt-fel decisiunile sale vor rěmânea fără resultat. Eŭ nu věd dar, cum S-tul Sinod are să încuviinţeze conclusiunile acestuĭ raport.

Cestiunea jurămêntuluĭ preoţilor înaintea instanţilor judecătoreştĭ în materia de judecată civilă se agită de mult. şi mulţĭ dintre preoţĭ şi chiar dintre noĭ cred, că preoţiĭ nu pot jura înaintea tribunalelor civile, ci trebue numaĭ să facă o declaraţiune şi să mărturiséscă pe onóre şi consţienţă. Eŭ nu ştiŭ de unde a eşit acest raţionament, căcĭ a se basa pe acel comandament din evangelie, ar trebui ca tóte comandamentele din acéstă carte sântă să fie puse în practică, şi de! nu ştiŭ, care se póte fali cu acésta.

Dar sa aprofundăm puţin cestiunea jurămêntuluĭ. Creştinul jură pe s-ta Cruce, că va spune adevěrul şi nimic de cât adevěrul. El jură, adecă spune drept, afirmă, mărturiseşte pe s-ta Cruce, că va spune adevěrul asupra lucruluĭ în litigiu. Eĭ bine, unde este rěul saŭ crima, ce face creştinul când jură? Eŭ nu o věd nicăirea, ba din contra cred, că el prin asemenea declaraţiunĭ solemne linişteşte pe ceĭ îndoelnicĭ şi dă o direcţiune de urmat în resolvarea cestiuneĭ litigiată. A jura dar, nu este un sacrilegiŭ. Omul trebue să jure, maĭ cu sémă, când de la jurămêntul sěŭ

atârnă aflarea adevĕruluĭ şi mântuirea semenuluĭ sĕŭ de nevoĭa ce'l urmăreşte. Dar, ceea ce mĕ face şi maĭ mult să cred, că preoţiĭ pot jura este actul cel mare şi solemn, ce'l face fie-care Arhiereŭ înainte de chirotonia sa. Voiŭ să vorbesc de mărturisirea de credinţă, ce facem noĭ la chirotonia nóstră şi fără de care Biserica nóstră ortodoxă, ca şi cea apusénă, nu primeşte pe candidat la chirotonie. Candidatul mărturiseşte solemn precum ştiţĭ, că va păstra intactă drépta credinţă şi orânduelile s-teĭ nóstre Bisericĭ. Ce? acéstă mărturisire nu este un jurămênt? Oh, da. Ba un jurămênt fórte mare şi însemnat, pentru că se face în Biserică înaintea arhiereilor şi a tot poporul.

Pentru aceste motive eŭ sunt de părerea P. S. S. Episcop al Romanu'uĭ, care a susţinut, că preoţiĭ pot jura înaintea instanţelor judecătoreştĭ civile ale ţĕreĭ. Motivele, carĭ aŭ făcut pe S-tul Sinod să introducă Art. 8 în regulamentul maĭ sus menţionat, aŭ fost, cred eŭ, dorinţa şi năzuinţa, ce trebue să avem cu toţiĭ la a ne conforma învĕţătureĭ s-teĭ Evangeliĭ şi a feri pre unul din preoţiĭ ceĭ slabĭ de a jura strâmb.

P. S. Episcop al Romanuluĭ: Noĭ am ḑis, că numaĭ în cestiunĭ de procedură bisericéscă să nu supunem pe preoţĭ la jurămênt, anume numaĭ pentru casul acesta.

P. S. Episcop al Dunareĭ-de-jos: Dar cum că ar fi trebuit să se îngăduiască preoţilor a face şi înaintea instanţelor judecătorielor civile numaĭ o simplă declaraţiune, suntem cu toţiĭ de acord. Alt-ceva însĕ este a dori un lucru şi alt-ceva este a-l realisa. Omul să dorésca ceea ce se póte dori şi dacă voeşte să'şĭ realiseze dorinţa, trebue să se îndrumeze pe calea posibiluluĭ, pe calea legală.

Dacă dar S-tul Sinod ţine cu orĭ-ce preţ, ca preoţiĭ să nu prestea jurămênt, atuncĭ eŭ îĭ pot arăta două căĭ: Una cerécă alta omenéscă şi pe orĭ-care din aceste două căĭ va apuca, va ajunge resultatul dorit.

Cea dintâĭ şi maĭ mare din aceste căĭ este cea comandată de s-ta Evangelie: Ca preotul să se pórte ast-fel în viaţa sa, în societate în cât să inspire concetăţenilor sĕĭ cel maĭ mare respect şi încredere; şi când preotul se va purta ast-fel, să fiţĭ sigurĭ că concetăţeniĭ sĕĭ ca şi judecătoriĭ se vor mulţumi pe simpla mărturisire saŭ afirmarea evangelică: Da, da, nu, nu.

A doua cale este cea legală, cea făcută de societate prin

representanţiĭ sĕĭ. Altmintrelea verĭ-ce vom face saŭ decide, nu póte avea resultatul dorit.

Eŭ nu mĕ îndoesc, că Guvernul nu a cerut şi nu va cere judecătorilor să îngăduĭască preoţilor a nu jura. Nu, nicĭ de cum. Dar ceea ce ştiŭ este că, judecătoriĭ nu pot călca legea, nicĭ chiar când un jurnal al Consiliuluĭ de miniştri ar cere acésta. Aşa sunt eĭ de mult ţinuţĭ întru a aplica legile. De ce dar să maĭ cerem Guvernuluĭ sa aboléscă prin ordine disposiţiunĭ positive ale legilor?

Trebue să ştim odată pentru tot-déuna, că nimenĭ şi prin urmare nicĭ noĭ nu ne putem sustrage de la obligaţiile legeĭ, când aceste legĭ nu ne crează drepturĭ excepţionale. Voiţĭ acum să maĭ continuaţĭ cu sistema cea veche? Sunteţĭ liberĭ să o faceţĭ. Dar de cincĭ-spre-ḑece anĭ de când suntem în Sinod am făcut o experienţă tristă de urmările ce ĭaŭ hârtiile nóstre chiar când se baséză pe lege, necum când sunt contrariĭ legilor. Resultatele ce am obţinut până acum pe acéstă cale ne sunt prea cunoscute. Este timpul să ne oprim şi dacă S-tul Sinod voeşte, ca preoţiĭ să fie scutiţĭ de jurămênt şi înaintea instanţelor judecătoreştĭ civile din ţéră, n'are de cât să delege pe aceĭ dintre membriĭ sĕĭ, carĭ sunt şi membri aĭ Senatuluĭ, să presente aceluĭ înalt corp un mic amendament. Acésta este calea cea maĭ bună şi maĭ practică. Alt-feliŭ eŭ nu ştiŭ. Am ḑis.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Dacă am luat din noŭ cuvêntul este, fiind-că cunosc de aprópe nevoile preoţilor traşĭ în judecata; şi dacă am admis partea a doua a conclusiunilor raportuluĭ este că am vĕḑut, cu părere de rĕŭ, escepţiunea ce se face pentru uniĭ—pentru ceĭ de alte riturĭ. Ştiŭ necinstea ce li se face preoţilor în procesele ce aŭ pre la judecătoriĭ, pentru lucru de nimic li se pune jurămêntul.

P. S. Episcopul de Roman m'a întrebat, că unde e canonul care se opréscă pe un preot de a jura? Dar Evangelia, isvorul tuturor canónelor, nu este ea destul de explicită şi categorică când povăţueşte: „*Să nu jurĭ*" Pravila Bisericéscă conţine un jurămênt şi pe acest text s'a basat S-tul Sinod când a admis, ca preotul să vină să jure sub omoforul Chiriarhuluĭ. Iată de ce am propus a se admite partea a doua a conclusiunilor raportuluĭ. Ceea ce se propune acum, ca S-tul Sinod să delege pe membriĭ

sĕĭ din Senat să facă amendament, acésta îşĭ are locul numaĭ atuncĭ, când Guvernul va veni cu un proïect de lege altmintrelea nu se face nimic.

Prin urmare sunt de părere, ca S-tul Sinod să aprobe conclusiunile raportuluĭ aşa cum sunt, considerându-se ca manifestarea uneĭ dorinţe din parte-ne de a se face un proïect de lege în acéstă cestiune, pe care apoĭ, noĭ să'l discutăm şi să'l admitem.

P. S. Episcop al Rômnicului: Vĕ rog să'mĭ daţĭ voïe, ca să înfăţişez Inalt P. S. Vóstre, o întrebare: discutăm acum cestiunea jurămêntuluĭ preoţilor în principiŭ, saŭ conclusiunile raportuluĭ?

I. P. S. Mitropolit Primat: Conclusiunile raportuluĭ să discută.

P. S. Episcop al Rômnicului: Cu toate aceste, am auḑit făcêndu-se istoricul jurămêntuluĭ; am auḑit discutându se cestiunea în mod teoretic. Eŭ nu voiŭ merge pre acéstă cale; voiŭ urmari partea practica a lucruluĭ. Şi maĭ întâiŭ de tóte declar, că mĕ unesc cu propunerea P. S. S. Episcopuluĭ de Argeşiu. Să părăsim obiceiul, de a ne tot adresa cu cererĭ inadmisibile la guvern. Maĭ bine să ne hotarâm odată, ca sa rugăm pe guvern de a veni cu un proïect de lege pentru jurămêntul preoţilor. Eaca ceva şi demn şi practic.

P. S. Episcop al Dunărei-de-jos: După cum este redactata a doua conclusiune, s'ar părea că jurămêntul i se impune preotuluĭ (citeşte....)

—A doua soluţiune crede Comisiunea, că ar putea-o încerca P. S. Eparhioţĭ, până la armonisarea legeĭ jurămêntuluĭ, cercând a pune în vederea preoţilor aliniatul din urma a art. 196 din procedura coduluĭ civil, unde se ḑice: „Dacă martyrul este de o altă religiune, formula jurămêntuluĭ se va modifica, dupĕ cum prescrie religiunea sa“. Dacă judecătoriul este creştin şi are respect pentru religiune, va permite preotuluĭ aşĭ ţine religiunea şi formula ce'ĭ prescrie legea bisericéscă; la caz contrar, nu póte fi chemat la nicĭ o respundere duhovnicéscă, căcĭ unde este forţă şi asuprire legea morală nu cere pedépsă.

I. P. S. Mitropolit Primat: Cred, că s'a vorbit deajuns. Sunt douĕ conclusiunĭ, douĕ părţĭ; partea întâia este subiectul, iar partea a doua va fi privită ca considerant al părţiĭ întâia al subiectuluĭ.

Vocĭ: Aşa, aşa!

I. P. S. Mitropolit Primat: Pun dar la vot conclusiunile raportuluĭ cu explicaţiunile ce am dat.

Să primeşte.

P. S. Arhiereŭ Gherasim Piteştĕnu dă citire următóreĭ propunerĭ:

Fiind-că prin regularea parohiilor de către St. Sinod, sarcinele preoţilor parohĭ şi a celorĭ ajutătorĭ s'aŭ înmulţit, avênd personalul bisericesc a îngriji atât de bisericile, cât şi de poporeniĭ, ce compun parohia;

De altă parte, fiind-că autorităţile comunale cu cele judeţene, cred ca Bisericile ce nu aŭ un preut special sunt lipsite de un personal bisericesc, şi prin urmare pămênturile bisericilor fără preut anumit pot fi trecute între veniturile eventuale ale comuneĭ, şi de aicĭ arendarea acestor pamênturĭ pre sama comuneĭ sub felurite denumirĭ;

De aceia sub-semnaţiĭ propunem, ca pămênturile bisericeştĭ să rĕmână cu destinaţiunea lor proprie, pentru întreţinerea numaĭ a personaluluĭ bisericesc, care póte fi compus din unul saŭ maĭ mulţĭ preuţĭ cu cela lalt personal, aşa ca pămênturile bisericilor, ce compun o parohie, să rĕmână numaĭ în folosul acestuĭ personal.

(Semnaţĭ) Episcopiĭ: *Melchisedec*, *Ghenadie al Rômniculuĭ şi Silvestru al Huşilor*.

Arhiereiĭ: *Gerasim T. Piteştĕnu şi Iónikie Bacaónul*.

I. P. S. Mitropolit Primat: Inainte de a da cuvêntul, daţi'mĭ voe să vĕ spun, care este părerea mea asupra acesteĭ propunerĭ. Este, ca ea să nu se maĭ rânduiasca la comisiune, ci sa se primésca acum şi sa o recomandăm cu adresă D-luĭ ministru de culte, cácĭ, mi se pare, că şi comisia căria am trimite-o, n'are să facă alt-ceva, de cât s'o admită tot aşa. Acum uniĭ din Prea Sânţiele Vóstre dic ca sa intervenim pre lângă guvern, şi fórte bine fac, când propun acésta! Mie mi s'a întâmplat în Eparhia acésta să am maĭ multe casurĭ de plângere din partea preuţilor, că sunt lipsiţĭ de pămênturile bisericeĭ. Indată însă ce s'a reclamat ministruluĭ respectiv, imediat s'a dat satisfacere reclamantuluĭ.

Eŭ cred, că fără a mai veni cu lege în Cameră, un singur ordin al D luı ministru de interne, dat către toţĭ prefecţiĭ de judeţe ar fi de ajuns, pentru a pune capăt nedreptăţireĭ ce se face unora din preoţĭ cu nedarea acestor pă-

mênturĭ. Sunt dar de parere să primim propunerea acum şi s'o recomandăm guvernuluĭ.

P. S. Episcop de Roman: Eŭ aşĭ propune să i se dea propunerĭ aceşteia o altă redacţiune.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Dacă este vorba de procedură, şi eu mĕ unesc cu opiniunea, de a nu se maĭ trimite propunerea la vre o secţiune. Acéstă ar părea că se opune regulamentuluĭ, care cere pentru propunerĭ, ca ele să fie citite în treĭ şedinţe consecutive; Dar când o propunere ca acésta are adesiunea tuturor membrilor St Sinod, simplificarea proceduret se impune. Nu trebue însă să uităm, că de îndată ce cade, saŭ se retrage un guvern, primariĭ iar se apucă de neorânduélă. Prin urmare este vorba să se dea un ordin general, că articolul din legea rurală de la 1864, privitor la pămênturile bisericilor, ḑice, că aceste pămênturĭ aparţin tóte personaluluĭ bisericesc; că n'aŭ drept nicĭ primariĭ, nicĭ comitetele permanente să le arendeze şi să pună baniĭ la Cassa de depunerĭ, saŭ să'ĭ trécă ca venit în budgetul comuneĭ.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Sunt gata tot-déuna să daŭ adesiunea mea la orĭ-ce propunere; dar cred, că asupra acesteĭ propunerĭ, S-tul Sinod ar trebui să aducă numaĭ la cunoştinţa Guvernuluĭ călcarea art. 14 din legea rurala de la 1864. Legea acésta consfinţind, precum am ḑis maĭ sus, drepturile preoţilor de maĭ înainte asupra pămênturilor, ce eĭ posedaŭ la promulgarea eĭ este natural, că aceste pămênturĭ aparţin exclusiv preoţilor şi celor-l-alţĭ clericĭ. Tare de drepturile ce legea da preoţilor, S-tuluĭ Sinod este dator să faca acum intervenire la Guvern, ca sa nu se calce legile. Aci vedeţĭ că sunt pentru intervenirĭ; pentru că avem cap de lege expres. Pentru aceea eu cred, că nu este nevoe de multă discuţiune ci să intervenim la guvern, dar să intervenim basaţĭ pe lege şi pe drepturile ce ea dă preoţilor.

P. S. Episcop de Roman: S'aŭ făcut intervenţiunĭ la Senat.

P. S. Episcop al Dunareĭ-de-jos: Da, s'aŭ facut intervenţiunĭ, dar acele intervenţiunĭ nu s'aŭ basat pe lege, ci pe alte disposiţiunĭ care eludau legea.

S-tul Sinod trebue să céră guvernuluĭ, ca consiliele comunale să lase neturburaţĭ pe preoţĭ în posesiunea pămêntuluĭ ce s'aŭ dat lor saŭ predecesorilor prin legea rurală de la 1864.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Inalt Prea Sânte Stĕpâne!

Din cele ce s'aŭ ḑis, vĕd că n'am ajuns la nicĭ o conclusiune. S-tul Sinod are Regulamentul sĕŭ interior; acolo se prevede modul cum sa se împartă pămêntul bisericilor şi chiar dispoşiţiunile pentru delimitare, reguléză acéstă cestiune. Şi dacă s'aŭ unit maĭ multe bisericĭ într'o singură parohie, n'aŭ rĕmas pentru acésta bisericile lipsite de personal, şi fie-care preot care serva îşĭ are porţia luĭ de pamênt. Dar se întêmpla, că pe icĭ-colea câte un primar sau epitrop care, din animositate contra preotuluĭ vine şi'ĭ face în necaz, puind mâna pre pămênturile bisericeĭ; şi profitând de modestia, de slăbiciunea preoţilor, primarul orĭ epitropul îşĭ întinde mâna asupra acestor pămênturĭ; şi ast fel a venit cestiunea la noĭ. Preoţiĭ au reclamat Chiriarhuluĭ, Chiriarhul a scris Ministruluĭ respectiv; şi mĭ aduc aminte ca un primar a şi fost dat în judecata, pentru ca 'şĭ-a însuşit şi a dispus în folosul seŭ de averea bisericeĭ. Procesul s'a judecat la tribunalul de Olt. Tótă cestiunea dar se reduce la aceea, că Episcopiĭ trebue să aibă grijă să dea ordin preoţilor ca să'ĭ ţină în curent de cum stau lucrurile cu aceste pamênturĭ bisericeştĭ.

Vĕd acum, că s'a făcut o propunere, care să cere,să se trimita la Comisiune.

Am şi eŭ o propunere în cuprinderea următóre:

„Considerând ca pămênturile bisericilor din România, date de la delimitare şĭ de catra particularĭ,—carĭ compun averea bisericeĭ — sunt administrate de către o epitropie, care în mare parte abusează de dreptul strict cuvenit bisericeĭ:

Propunem, că S-tul Sinod cu autoritatea şi dreptul cu care este învestit, să intervina pe lângă onor. Guvern, spre a se da ordine catră autorităţile civile în drept, spre a pune în vederea epitropilor tuturor bisericilor din ţéră, a se conforma în totul cu Regulamentul S tuluĭ Sinod“.

Dacă este că propunerea P. S. Episcopuluĭ de Rômnic să se trămită la Comisiune, cer sa se trimită şi a mea; dacă nu, atuncĭ să se recomande Ministeruluĭ cum fórte bine a ḑis I. P. S. Mitropolitul Primat.

Casurĭ de acestea cu pamênturile nu sunt multe, şi cred că onor. guvern în urma interveniriĭ Sinoduluĭ îşĭ va face datoria, pedepsind aspru pe ceĭ carĭ ar maĭ îndrăsni să se atingă de averea bisericeĭ lasată pentru întreţinerea preoţilor.

P. S. Episcop al Romanuluĭ: Să sfârşim.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Puneţĭ la vot I. P. Sânte!

I. P. S. Mitropolit Primat: : Pun la vot: de a se comunica propunerea acésta guvernuluĭ cu adresă.

—Se admite comunicarea propunereĭ.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Suleva cestiunea epitropiilor bisericeştĭ, făcênd şi o propunere în acéstă privire.

Regulamentul, ḑice P. S. Sa, prevede cât pamênt să ia preotul, cât dascălul; atâtea pogóne unul, atâtea altul.

P. S. Episcop al Romanuluĭ: Cestiunea epitropiilor de biserici e o cestiune fórte însemnată, şi rog să se amâne ca s'o tratăm a parte. Noĭ avem cunoştinţa că sunt bisericĭ carĭ, cu baniĭ lor, 'şĭ-aŭ cumpĕrat moşiĭ; dar s'a vîrît acolo câte un epitrop de aceştia ca un vierme în hrean; mănancă venitul bisericeĭ—12-15,000 de leĭ—şi nu plăteşte măcar lefile personaluluĭ bisericesc.

Prin urmare cestiunea acésta fiind, cum am ḑis, o cestiune fórte importantă, este bine sa ne reservăm a o trata într'o alta şedinţa. Propun decĭ amânarea.

I. P. S. Mitropolit Primat: Intreb pe P. S. Episcopul de Argeş: în faţa celor ḑise de P. S. Episcopul Romanuluĭ, consimte la amânarea acesteĭ fórte serióse cestiunĭ, spre a fi tratata maĭ pre larg într'o alta şedinţă?

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Consimt sa se amâne discuţiunea; daĭ declar ca propunerea 'mĭ o menţin.

I. P. S. Mitropolit Primat: Ne maĭ avênd pentru asta-ḑi nimic la ordinea ḑileĭ, cu învoirea S-tuluĭ Sinod, rîdic şedinţa. Pre când hotărĕşte S-tul Sinod şedinţa viitóre?

Vocĭ: Lunĭ; fiind-ca avem îmormêntarea luĭ I. C. Braténu, şi apoĭ vine sĕrbarea Jubileuluĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Atuncĭ viitórea şedinţa o vom avea Lunĭ, 13 Maĭu, la améḑĭ.

—Şedinţa sa râdica la ora $2^1/_4$ dupĕ améḑĭ.

† Preşedinte: Iosif Mitropolit Primat.

† Secretar: *Gherasim T. Piteşténu.*

Şedinţa de la 13 Maĭ, 1891.

—Şedinţa se deschide la améḑĭ sub Preşedenţia Inalt Prea Sântituluĭ Mitropolit Primat, asistat de P. P. S. S.

Lor Arhiereĭ, Gherasim Piteştĕnu şi Ioanichie Bacaoanul ca secretarĭ.

—Presenţı 15 Prea Sânţĭ membri. Inalt Prea Sânţitul Mitropolit al Moldoveĭ şi Suceveĭ, bolnav.

P. S. Arhiereu Gherasim Piteştĕnu, unul din secretariĭ S-tuluĭ Sinod, dă citire sumaruluĭ şedinţeĭ precedente.

P. S. S. Episcop al Rômniculuĭ: Cer cuvêntul asupra sumaruluĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Aveţĭ cuvêntul.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Am luat cuvêntul, să întreb pre P. S. Episcopul de Argeş, ca să bine-voiască a spune: Când mĭ-a dat însărcinarea, de a înforma pe St. Sinod despre causa absenţeĭ P. S. de la şedinţă în ḑiua de 2 ale curenteĭ? Acésta vĕd că se menţionéză prin sumar.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Nicĭ o însărcinare nu v'am dat.

P. S. Arhiereu Gherasim Piteştĕnu,: Reproducţiunea am făcut'o textual după notele stenografice.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Asupra sumaruluĭ, vĕ rog, I. P. Sânte, să'mĭ daţĭ şi mie cuvêntul....

Vĕd că sumarul de astă-ḑĭ reproduce aprópe întréga desbatere din şedinţa precedentă. Cu tóte acestea, asupra cestiuneĭ celeĭ maĭ importante care s'a tratat — cestiunea jurămêntuluĭ preoţilor—şi unde şi eŭ am luat cuvêntul şi am vorbit pre larg, vĕd cu părere de rĕŭ, că nu se vorbeşte nimic; vĕd că se trece cu buretele peste părerea ce am manifestat. Nu înţeleg acéstă omisiune. Orı se face sumariŭ—şi atuncı se trece repede asupra celor ce discutăm; —orĭ dacă este să se reproducă aprópe în extenso desbaterile nóstre, asuncĭ să bine-voiască P. S S. secretariul St. Sinod, însărcinat cu facerea sumariuluĭ, să reproducă de o potrivă părerile tuturor, iar nu, de preferinţă, numaĭ pre ale unora din noĭ

I. P. S. Mitropolit Primat: Acesta este sumariul, el nu póte conţine tot ce s'a vorbit; dar unele cestiunĭ s'aŭ discutat maĭ mult, altele maĭ puţin; asupra celor dintâĭ, trebue ca sumariul să fie ceva maı desvoltat.

P. S. Episcop de Roman: Eŭ am auḑit de multe orĭ vorbele: să fie sumariul restrâns. Dar tot Prea Sânţia vóstră aţĭ rîdicat pretenţiunĭ, că nu se arată în sumariŭ ce a vorbit fie-care. Nu odată a fost acéstă cestiune. Eĭ bine, trebue o dată să ne hotărâm, ce se înţelege prin sumariŭ.

Un sumariŭ, nu póte, nu să cuvine să conţină, în deamăruntul tóte discuţiunile noastre, aşa cum ele se reproduc de stenograf. Acestea se păstrézǎ deosibit şi formézǎ procesul-verbal în extenso al fie-cǎria şedinţe.

Acum desbaterile, ce s'aŭ urmat în şedinţa precedinte, le am vĕḑut; sunt fórte bine reproduse de noul stenograf, stenograful e fórte bun.

I. P. S. Mitropolit Primat: Un sumariŭ. o repet, nu trebue să reproducă tot; el atinge numaĭ cestiunile, fără de a intra în desvoltărĭ; ceea ce s'a şi făcut.

Acum în privinţa jurămêntuluĭ preoţilor, în cestiunea acésta este adevĕrat, că P. S. S. Episcopul de Argeşiŭ a vorbit mult; dar tóte acestea aŭ să se reproducă în extenso în procesul verbal al şedinţeĭ.

P. S. Episcop de Argeş: Ţiŭ să se constate, că acest sumariŭ insistă fórte mult asupra unor cestiunĭ de minimă importanţă; pre când cestiunea seriósa, importantă,—aceea a jurămêntuluĭ preoţilor,—care a făcut obiectul uneĭ lungĭ discuţiunĭ, unde şi eŭ am luat de două orĭ cuvêntul—cestiunea acésta maĭ că nu este menţionată în sumariŭ. Apoĭ orĭ e sumariŭ, orĭ nu.

Eŭ cedez, Inalt Prea Sânţite Stĕpâne, dar cum s'a făcut lucrul, nu e cinstit.

I. P. S. Mitropolit Primat: Vĕ rog P. S. să retrageţĭ cuvêntul că *„nu e cinstit"*.

P. S. Episcop de Argeşiu: 'L retrag dar nu e drept.

—Ne maĭ luând nimenĭ cuvêntul, să pune la vot sumariul şi se adoptă.

—Se dă citire urmatórelor comunicărĭ:

Telegrama I. P. S. Mitropolit al Moldoveĭ şi Suceveĭ, prin care face cunoscut, că se află bolnav şi nu póte veni să ia parte la lucrările St. Sinod.

—Să ia act.

Treĭ adrese ale D-luĭ ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice, relativ la numirile personaluluĭ cancelarieĭ St. Sinod.

—Să încuviinţézǎ a se înscrie la ordinea ḑileĭ, când va fi present D. ministru.

Două adrese ale Inalt P. S. Mitropolit al Moldoveĭ şi Suceveĭ, relative la călugărirĭ.

—Să trimit la comisiunea de petiţiunĭ, fără discuţiune.

Adresa patriarhuluĭ Gherasim, prin care face cunoscut

St. Sinod alegerea sa de patriarh al Ierusalimuluĭ, în locul repausatuluĭ patriarh Nicodim.

—Sinodul ia act și însărcinéză pe I. P. S. S. Mitropolit Primat, președintele St. Sinod al Sânteĭ Bisericĭ autocefale Ortodoxe Române, să exprime felicitările sale I. P. S. S. patriarhuluĭ Gherasim.

I. P. S. Mitropolit Primat: Intrăm acum în ordinea ḑileĭ.

Maĭ întâiŭ avem la ordinea ḑileĭ pentru ședința de astă-ḑĭ, discuțiunea asupra adreseĭ D-luĭ ministru al cultelor și instrucțiuneĭ publice, discuțiune amânată de St. Sinod în ședința de la 7 Maiŭ, până va fi față și D. ministru.

—Cred, că nicĭ aḑĭ nu putem intra în discuțiune, de óre-ce lipsește D-l. ministru.

Vocĭ: S'o amânăm, nu putem face alt-fel.

—Să pune la vot amânarea până la venirea D-luĭ ministru și se încuviințéză.

P. S. Arch. Dionisie Craiovénu, raportorele comisiuneĭ de petițiunĭ, dă citire raportuluĭ relativ la călugărirea surorilor: Margareta Enache, Călina I. Chereiŭ, Ióna Dimcea, Dumitra Nicolae, Elena D. Popa și Maria I. Mincu din monastirea Pasărea.

Majoritatea P. S. S. membri aĭ comisiuneĭ, opinéză a se admite călugărirea menționatelor surorĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Precum vedețĭ Prea Sânțiile Vóstre, comisiunea aicĭ s'a împărțit în majoritate și minoritate; majoritatea admite călugărirea, minoritatea o respinge. Pun dar la vot, maĭ întâiŭ, opiniunea minorităței —respingerea—ca maĭ depărtată.

—St. Sinod respinge opiniunea minorităței.

I. P. S Mitropolit Primat: Așa dar s'a admis călugărirea surorilor, ḑupă opiniunea exprimată de majoritatea comisiuneĭ.

P. S. Arhiere Valerianŭ Râmniceanu raportore, dă citire raportuluĭ relativ la cererea de călugărire a suroreĭ Maria Anghel, din monastirea Dintr'un lemn.

P. *S. Episcopul de Rômnic*: Eŭ cred, că și în privința aceste călugărirĭ, trebue să fim consecințĭ cu votul dat adineaurĭ, și de acea vě rog, să nu primițĭ conclusiunile raportuluĭ.

P. *S. Arch. Valerin raportor*: Eŭ sunt de părere, că trebue să ținem socotélă în cestiunea aceasta a autorisați-

uneĭ pentru călugărirĭ, şi de regulamentul S-luĭ Sinod. Alt-fel vom da ocasiune, ca să se ivéscă multe casurĭ analóge, şi atuncĭ nu ştiŭ unde ne-am putea opri.

I. P. S. Mitropolit Primat: Negreşit, că regulamentul trebue respectat, trebue observat, dar St. Sinod este suveran în aprecierea sa.

—Ne maĭ luând nimenea cuvêntul, se pune la vot conclusiunea raportuluĭ şi se respinge.

—Se pune apoĭ la vot propunerea P. S. Episcopuluĭ de Rômnic, de a se admite călugărirea,—şi se admite.

—Se dă citire raportuluĭ relativ la călugărirea frateluĭ Teodor Tone, din monastirea Căldăruşanĭ.

—Ne luând minune cuvêntul, se pune la vot şi se admit conclusiunile raportuluĭ.

Se dă citire raportuluĭ relativ la călugărirea frateluĭ Ión I. Popa Gheorghe, din monastirea Căldăruşanĭ.

—Conclusiunile raportuluĭ se resping, fără discuţiune.

I. P. S. Mitropolit Primat: Prin urmare s'a primit călugărirea.

—Se citeşte raportul relativ la călugărirea frateluĭ Marin Botea, din monastirea Cernica.

—Ne luând nimenea cuvêntul, se pune la vot conclusiunea raportuluĭ şi se admite călugărirea.

—Se dă citire raportuluĭ relativ la călugărirea frateluĭ Ión Radu, din monastirea Căldăruşanĭ.

—Ne luând nimenea cuvêntul, se pune la vot şi se primeşte conclusiunea raportuluĭ.

—Se dă citire raportului, asupra călugărireĭ frateluĭ Christea Boiciŭ, din monastirea Cernica, efectuată în cas de bólă.

—Conclusiunile raportuluĭ, se primesc fără discuţiune.

—Se dă cetire raportuluĭ, relativ la călugărirea frateluĭ Christache Petrescu, din Mănăstirea Cernica.

Ne luând nimenĭ cuvêntul, se pune la vot conclusiunile raportuluĭ şi se primeşte.

—Se dă cetire raportuluĭ comisiuneĭ de petiţiunĭ, relativ la călugărirea frateluĭ Ştefan Ionescu, din Mănăstirea Cernica.

—Ne luând nimene cuvêntul, se pune la vot şi se primeşte conclusiunea raportuluĭ.

—Să citeşte raportul comisiuneĭ de petiţiunĭ, relativ la călugărirea suroreĭ Luxiţa N. Iordache din Mănăstirea Pasărea, efectuată în cas de bólă.

—Să ia act.

—Să dă citire raportului Comisiunei de petiţiunĭ, relativ la călugărirea fratelui Nicolae Oprea Barbu, din schitul Cĭocanu. efectuată în cas de bólă.

—Să ia act.

P. S. Arhiereu Valerion Râmnicénu: Am mântuit cu autorisaţiunile pentru călugăririĭ; avem acum raportul, rĕmas din sesiunea de tómnă a anuluĭ trecut, relativ la cercetarea de către Profesoriĭ facultăţeĭ de Teologie a cărţeĭ intitulate „Πνεῦμα“; Ce hotăreşte S-tul Sinod?

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Acésta fiind o cestiune fórte seriósă, vĕ rog s'o amânăm pre altă dată, când vom fi maĭ numeroşĭ; astă-dĭ, vedeţi, lipsesc maĭ mulţĭ dintre P. P. S. S. membri.

—Să pune la vot amânarea propusă şi se încuviinţéză.

I. P. S. Mitropolit Primat: Cu învoirea S-tuluĭ Sinod, suspend şedinţa pentru 15 minute.

—La redeschiderea şedinţei:

I. P. S. Mitropolit Primat: Am suspendat şedinţa, credênd, că D. Ministru va veni, dupĕ cum ne-am fost înţeles; dar se vede, că D-sa este reţinut de alte afacerĭ; óra este înaintată şi noi trebuind să mergem la Senat, cu învoirea S-tuluĭ Sinod rîdic şedinţa şi anunţ pe cea viitóre pentru mâne, Marţĭ la amédi.

—Şedinţa e rîdicată la ora 1 jumĕtate dupĕ amédi.

† Preşedinte: Iosif Mitropolit Primat.

† Secretar: *Gherasim T. Piteşténu.*

Şedinţa de la 14 Maĭ 1891.

Şedinţa să deschide la amédi sub preşedenţia Inalt Prea Sânţieĭ Sale Mitropolituluĭ Primat, asistat de P. S. Arhiereŭ Gerasim Piteşténu şi Iónichie Bacaónul ca secretarĭ.

Presenţĭ 15 Prea Sânţiţi membri.

P. S. Arhiereu Gerasin Piteşténu, unul din secretarĭ, dă citire sumaruluĭ şedinţeĭ precedente, care se adoptă în tocmai.

—Să comunică S-tuluĭ Sinod:

Adresa P. S. Episcop de Argeş, în alăturare cu un dosar, relativ la călugăriri.

—Să trimite la comisiunea de petiţiunĭ.

—Raportul directoruluĭ Seminaruluĭ Veniamin, prin care cere ca directorul „Tipografieĭ cărţilor bisericeştĭ" să fie obligat a trimite, atât pentru biblioteca aceluĭ Seminar, cât şi pentru a Seminariuluĭ din Bucureştĭ, câte un esemplar din fie-care carte tipărită.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Să bine-voiasca P. S. Arhiereul Timuş, a citi acéstă adresă în extenso.

P. S. Arhiereul Gerasim Piteşténu, dă citire următórei adrese:

Inalt Prea Sânţituluĭ Arhiepiscop şi Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ, Exarh Plaiurilor, Primat *al Românieĭ şi* Preşedinte *al Sântuluĭ Sinod D. D. Iosif.*

Bibliotecele Seminariilor de gradul al doilea din causa neînsemnatelor sume ce onor. Minister li aloca în budget pe fie-care an pentru acest scop, nu pot fi în mĕsură de a sĕ înavuţi aşa de lesne cu cărţile necesare pentru studiu, atât pentru profesorĭ cât şi pentru şcolari. Pentru a obveni macar în cât-va acesteĭ piedici, subscrisul, smerit vine a supune cunoştinţeĭ Inalt Prea Sânţieĭ Vóstre, că ar fi bine, ca S-tul Sinod al Sânteĭ nóstre Biericĭ autocefale Române ortodoxe, sub auspiciile căruĭa se află Tipografia cărţilor bisericeştĭ, să hotărască ca directorul Tipografieĭ să fie obligat a trimite, dacă nu maĭ multe, cel puţin câte un esémplar din fie-care carte, atât la biblioteca Seminariulul din Bucureştĭ. cât şi la biblioteca Seminaruluĭ din Iaşĭ.

Tot-odată cu acésta, subscrisul, îndrăzneşte a Vĕ ruga, că chiar acum, să bine-voiţĭ a da ordin direcţieĭ Tipografieĭ a trimite bibliotecеĭ Seminaruluĭ ce dirijez, câte un esemplar din cărţile bisericeştĭ imprimate până acum.

Sunt, Inalt Prea Sânţite Stĕpâne, al Inalt Prea Sânţieĭ Vóstre prea plecat şi supus servitor.

Director, *Arhim. V. Răileanu.*

I. P. S. *Mitropolit* Primat: Acéstă petiţiune cred că trebue trimisă în cercetarea Comisiuneĭ de petiţiunĭ.

P. S. Episcop al Rômnicululuĭ: Voesc să dic câte-va cuvinte asupra acesteĭ adrese; nu asupra formeĭ, ci asupra cuprinsuluĭ eĭ. Acéstă cerere nu este dréptă; vreaŭ să dic,

dupre cuprinsul aceşteĭ adrese, este a pune tipografia în posiţiune, ca să dea pentru bibliotecele publice câte două rândurĭ de cărţĭ. Legea tipăriturilor, ce esistă în ţéră, obligă pe tipografia, carea tipăreşte o carte, prin urmare şi pe Tipografia cărţilor bisericeştĭ, ca să trimiţă la Minister un numĕr de 15—16 exemplare din fie-care tipăritură, cu destinaţiunea de a se da la bibliotecele publice. Şi eŭ mĭ-a aduc aminte, că Ministeriul a comunicat conţinutul acesteĭ legĭ Tipografieĭ cărţilor bisericeştĭ, cu obligaţiunea de a se conforma eĭ. Imĭ maĭ aduc încă aminte, că în aceeaşĭ lege sunt prevĕdute şi Seminariele, cu dreptul de a li se trimite asemenea tipăriturĭ.

De aceea cred, că S-tul Sinod, faţă cu legea asupra tipăriturelor, n'ar face bine să pună îndatorire Directoruluĭ Tipografieĭ nóstre, de a maĭ da câte un rând de cărţĭ; căcĭ acésta ar însĕmna a obliga tipografia să dea de două orĭ acelaşĭ tipăriturĭ.

P. S. *Episcop al Dunăreĭ-de-jos:* Eŭ gândesc, că nu este de nicĭ un folos să întindem discuţiunea maĭ departe, ci vĕ rog, să convenim cu toţiĭ, ca să împlinim acéstă dorinţă atât de legitimă a Directoruluĭ Seminariuluĭ Veniamin din Iaşĭ, care vĕd, că a cuprins în cererea sa şi Seminariul din Bucureştĭ.

P. S. *Arhiereu Gerasim Piteştén u:* Seminariul din Bucureştĭ formulase deja o asemenea cerere.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Seminariele n'aŭ nimic de-a-face cu tipografiele publice din ţéră, saŭ cu bibliotecele, căcĭ dacă ceĭ însărcinaţĭ cu aplicarea legilor ar fi dat Seminarielor şi bibliotecelor tipăriturile, ce li s'aŭ trimis de sigur, că directorele Seminariuluĭ Veniamin n'ar fi maĭ cerut S-tuluĭ Sinod asemenĭ cărţĭ. Să vede însĕ. ca directorul tipografieĭ s'a conformat cu legea numaĭ în ceeea ce concerne bibliotecele cele publice, ĭar pe acele ale Seminarielor le-a uitat, saŭ a credut că li se vor trimite de la Ministeriul Cultelor. Alt-mintrelea eŭ nu pot să-mĭ explic raţiunea acesteĭ adrese.

De aceea, fără a insista maĭ mult, sunt de părere a se satisface acéstă cerere a Directoreluĭ Seminariuluĭ Veniamin, cu adăugire că tipăriturile acestea să se trimită nu numaĭ Seminarielor, dar la tóte Eparhiele, pentru că tot staŭ ele îngrămădite la tipografie.

P. *S. Episcop al Romniculuĭ:* Prea Sânţia Sa, Episcopul

Dunăreĭ-de-jos ḑice, ca să curmăm discuţiunea şi să votăm propunerea. Ca argument, ne spune, că, dacă directorul Tipografieĭ se conforma cu legea, directorul Seminariuluĭ Veniamin nu cerea nimic. Eĭ bine, am onórea a spune P. S. Sale şi întreguluĭ Sinod, că directorul Tipografieĭ cărţilor bisericeştĭ, nu trimite tipăriturile fie-căreĭ instituţiunĭ în parte, ci numaĭ Ministeriuluĭ de Interne şi Ministeriul de Interne le distribue. Acéstă anume particularitate a legeĭ, a făcut pe directorul Tipografieĭ, ca să nu trimită de-adreptul nicĭ un exemplar directorilor de Seminare.

P. *S. Episcop al Argeşuluĭ*: Dupĕ cât am înţeles, din cele ce aŭ spus P. S Episcopul de Rômnic şi P. S. Episcopul Dunăreĭ-de jos, este o cerere de la directorele Seminariuluĭ Veniamin din Iaşĭ, prin care cere să i se trămită acolo parte din cărţile, ce le imprimă tipografia nóstră bisericéscă. Fórte bine! Ba încă auḑiŭ, că directorele Seminariuluĭ din Iaşĭ s'ar fi făcut şi interpretul directoruluĭ Seminariuluĭ din Bucureştĭ. Adică cum vine acésta, ca directorul Seminariuluĭ din Iaşı să céră pentru el şi pentru cel din Bucureştĭ? Dar pentru cele-l-alte Seminarie din ţéră? Acelea sunt lăsate la o parte.

Acésta e prima cestiune.

A doua cestiune: Oare acéstă tipografie este ea supusă la disposiţia orĭ şi cuĭ să se dea cărţĭ de pomană? Eu ştiŭ, că s'a admis în urma unuĭ vot dat de S-tul Sinod, că tipografia să trimită pentru bibliotecele Episcopatelor câte un exemplar din tóte tipăriturile ritualuluĭ, ca Chiriarchiĭ respectivĭ să le pue în cunoştinţa Protoereilor şi a preoţilor, ca la cas de necesitate la vre-una din bisericĭ, să aibă cunoştinţă de câte cărţĭ sunt eşite din tipar şi de unde să se cumpere.

Acum, a se cere de directoriĭ Seminarielor cărţĭ, fără ca să le plătéscă, pre când în budgetul Seminarielor tot se maĭ găseşte câte un mic fond disponibil, care se póte afecta la cumpĕrare de cărţĭ, fond de care Episcopatele sunt cu totul lipsite, acéstă pretenţiune eŭ unul n'o înţeleg. Prin urmare sunt de părere, să nu se admită acéstă cerere a directoreluĭ Seminariuluĭ din Iaşĭ, căcĭ, dacă se va admite, vĕ asigur că aŭ să vie şi alte instituţiunĭ să ne céră cărţĭ. Bine-voĭască acest director să'şĭ adreseze cererea Ministeriuluĭ Cultelor. In tot casul, dacă S-tul Sinod va ad-

mite cererea, atuncĭ eŭ propun să se generaliseze,— să cuprindă, adecă mésura acésta nu numaĭ pentru Seminariele din Iașĭ și Bucureștĭ, dar și pentru tóte Seminariele din țéră ale Statuluĭ.

P. S. *Episcop al Dunăreĭ-de-jos*: Pentru a doua óră am luat cuvêntul, ca să vĕ rog, să nu întindem acéstă discuțiune, față cu o cestiune atât de clară și dréptă. Când vorbesc aicĭ, eŭ nu o fac ca să mĕ laud, că am luat cuvêntul în Sinod. Doresc, ca cestiunile, carĭ sunt vitale pentru biserică, să se resolve maĭ de grabă și în unanimitate. Eŭ nu mĕ pot întemeĭa pe *dacă* și pe *póte*, căcĭ nu voesc să fondez modul meŭ de a vedea și lucra pe cuvinte nesigure și îndoelnice. Eŭ v'am spus, că cererea directoreluĭ Seminariuluĭ Veniamin este fórte legitimă și S-tul Sinod va face un act de dreptate, deferind la rugăciunea luĭ, ba eŭ așĭ propune să generalisăm cestiunea și să admitem să se trimetă tipăriturĭ nu numaĭ pentru Seminariele din Iașĭ și Bucureștĭ, ci și pentru tóte Seminariele nóstre. Pre acest tĕrĕm cred, că suntem cu toțiĭ de acord.

P. S. Episcop al Argeșuluĭ: Orĭ de câte orĭ ĭaŭ cuvêntul în S-tul Sinod, nu o fac nicĭ ca să mĕ laud că am vorbit, nicĭ din spiritul de contradicțiune; ĭaŭ cuvêntul când vĕd, că lucrul ce mi se cere să'l legitimez cu votul meŭ, este nedrept.

Eĭ bine, în cestiunea de față nu găsesc, că lucrul ce ni se cere este drept. Tipografia nóstră, știe Dumnedeŭ cum se ține! Mijlócele îĭ sunt restrênse și dacă am sta să facem socotélă câte cărțĭ avem să trimitem la fie-care Seminar, am ajunge la o sumă considerabilă. Apoĭ cu modul de a supune tipografia acésta la așa contribuțiunĭ gratuite, putea-va ea să se rîdice vre-o dată la gradul de prosperitate, unde trebue să ajungă? Trebue dar să punem o limită acestor dărniciĭ. S-tul Sinod a încuviințat prin votul seŭ a se avea în archiva fie-căreĭ Episcopiĭ, câte un exemplar din cărțile rituale și acésta cu drept cuvênt, pentru cunoștința și trebuința de a se ști de preoțĭ și eparhioțĭ. Dar a se da dreptul acesta orĭ-căruĭ director de școlă, orĭ-căruĭ bibliotecar,— aceștia, dacă aŭ nevoe de cărțĭ bisericeștĭ, n'aŭ de cât să le cumpere; tipografia nóstră, o repet, Dumnedeu știe cum o duce! Nu póte fi la disposițiunea orĭ și cuĭ.

Sunt dar de părere să se respingă cererea.

P. S. Arhiereu Innocentie Ploeştĕnu: Este bine şi drept, ca Seminariele să fie dotate cu cărţĭ bisericeştĭ; dar dreptatea cere, ca Ministeriul cultelor să subvină întru acĕsta cu mijloacele trebuitóre. Astă-ḑĭ tipografia nóstră nu primeşte nicĭ un ajutor, şi pentru aceea ar fi nedrept să-ĭ impunem sacrificiul de a dărui, în drĕpta şi în stânga tipăriturile sale.

P. *S. Episcop al Huşilor*: Nu înţeleg de ce vĕ alarmaţĭ aşa de mult P. S. Vóstre. Nu avem aşa multe seminare; sunt tóte opt, prin urmare avem să dăm opt trupurĭ de cărţĭ din fie-care tipăritură. Acum, ce pagubă mare! s'ar face, când am da—şi cuĭ? Seminariilor; şi ale cuĭ sunt Seminariele şi cine învaţă în ele? Oare de viitoriĭ preoţĭ nu e bine, ca din vreme să se deprindă cu citirea acestor cărţĭ tipărite cu litere nouă, pe carĭ le pot maĭ bine ceti, de cât pe cele vechĭ? De aceea, sunt şi eŭ de părere să dăm cărţĭ bisericeştĭ la tóte Seminariele.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Cu parale.

P. S. Arch. Ioanichie Bacaónu: Se ḑice că Seminariele aŭ fondurĭ, eróre,—n'aŭ nicĭ un fond. In adevĕr aŭ câte o mică remontă prevĕḑută prin budget, dar directoriĭ nu ştiŭ ce să cumpere maĭ întâiŭ, cărţĭ saŭ farfuriĭ, scaune etc.?

P. S. Arch. Calistrat Bârladĕnu: Sunt de părerea P. S. Episcop al Dunareĭ-de-jos şi a P. S. Episcop de Huşĭ. Amintesc cu acĕstă ocasiune, că maĭ e un seminariŭ în ţara despre care vĕd, că nu s'a vorbit de loc; şi fiind-ca sunt de părere să se trămiţă cărţĭ la tóte Seminariele, rog să nu se uite seminariul Nifon Mitropolitul. Din acest Seminariŭ esŭ pe tot anul tinerĭ, avênd cursul seminarial complect de 7 clase, pe care'l recunóşte ministerul Cultelor, de óre-ce autorisĕză chirotonisirea acelor seminariştĭ. P. S. Episcopul de Argeşiŭ se sperie de sumă, că ar fi mare, şi cere, ca asemenea tipăriturĭ să se trimită numaĭ la Episcopiĭ şi Prea Sânţia Sa Arhiereul Ploeştĕnu adaogă, că ar suferi prea mult Tipografia nóstră, când s'ar da cărţile acestea gratuit; că ar fi un îndemn şi pentru alţiĭ să vie să cĕră. Şi tóte astea se spun când? Atuncĭ, când directorul Seminaruluĭ Veniamin din Iaşĭ ne-a făcut o cerere. Eĭ bine, în loc ca noĭ să'ĭ exprimăm mulţumirile nóstre, că a făcut apel la Sinod....

P. S. Episcop de Buzĕu: Ba să însărcinăm şi pe un om să i le ducă.

P. S. Arch. Calistrat Bârlădénu: Statul a făcut sacrificiĭ, pentru acéstă Tipografie, a dat la început 15,000 leĭ eĭ bine, noĭ suntem datorĭ să facem tot posibilul, ca să rĕspândim printre tinerĭ din Seminare, cât şi printre clericĭ aceste cărţĭ. Ştiţĭ, că în multe bisericĭ lipsesc cărţile rituale, unele chiar rupte, din care lipsesc foĭ întregĭ, vedeţĭ dar, că trebuinţa este mare. S'ar face o înlesnire tinerilor seminariştĭ şi bisericeĭ.

P. *S. Episcop al Argeşuluĭ*: Aşa este, dar când le vom da la toţĭ de pomană, ce se maĭ face cu Tipografia?

P. S. Arch. Calistrat Bârlădĕnu: Apoĭ P. S., şi din aceste şcolĭ bisericeştĭ, es preoţĭ, luminătorĭ, poporuluĭ Român.

Termin rugând pre St. Sinod, să bine-voiască a admite acéstă cerere a directoruluĭ seminariuluĭ Veniamin din Iaşĭ, avêndu-se în vedere şi Seminariul Nifon Mitropolitul.

I. P. *S. Mitropolit Primat*: Cred, că s'a vorbit în deajuns, daţi-mĭ voe să resum.

S'a pųs în discuţiune o cerere a directoruluĭ seminariuluĭ Veniamin din Iaşĭ, de a i se trimite tóte cărţile rituale, eşite din Tipografiia nóstră pentru, biblioteca aceluĭ seminariŭ. In acea adresă, aceeaşĭ cerere o fórmuléză şi pentru seminariul din Bucureştĭ—care nu trebuea s'o facă —dar în sfîrşit a făcut-o. — In decursul discuţiuniĭ s'aŭ tmis maĭ multe părerĭ: s'a emis părerea, ca acéstă largeţă să se facă asupra tuturor Seminarielor din ţară, până şi la parohiĭ.—Eŭ cred, că este bine să ne mărginim, de o cam dată la primirea saŭ respingerea cereriĭ directoruluĭ seminariuluĭ Veniamin din Iaşĭ şi cât privesc a doua cestiune — generalisarea măsureĭ — acésta să facă obiectul uneĭ propunerĭ.

Părerea mea este dar, să pun la vot cererea directoruluĭ seminariuluĭ din Iaşĭ; primeşte St. Sinod.

P. S. Episcop al Huşĭ: Amêndouĕ aceste cestiunĭ sunt legate una de alta,—cestiunea de a se da seminarielor din Iaşĭ şi Bucureştĭ, şi cestiunea de a se da tuturor Seminarielor din ţară. Eŭ voiŭ vota, de esemplu, să se dea seminariuluĭ Veniamin cărţile, dară cum ḑic, de acésta este legată şi cea-laltă cestiune, dacă trebue să se dea şi celoralte. Căcĭ dacă votăm numaĭ pentru seminariele din Bucureştĭ şi Iaşĭ, iar pentru cele-alte nu, acésta nu e drept, tóte aŭ nevoe de lumină.

I. P. S. Mitropolit Primat: Noĭ trebue să ne ţinem strict de regulamentul nostru.—Avem înainte, ce? Avem o cerere. Eĭ bine, pe acéstă trebue s'o resolvăm maĭ întâiŭ şi pe urma trecem la cea-laltă idee. Nu se légă de loc cestiunea în discuţiune cu cea laltă, vĕ rog dar, să ne pronunţăm, prin votul nostru, asupra cerereĭ directoruluĭ seminariuluĭ Veniamin din Iaşĭ.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Directorele seminariuluĭ din Iaşĭ, pornit dintr'un sentiment fórte înalt, intervine şi în favórea seminariuluĭ din Bucureştĭ şi urmând sfatuluĭ Inalt P. S. Vóstre de a ne pronunţa asupra cereriĭ directoreluĭ seminariuluĭ din Iaşĭ, votăm implicit şi pentru cele-lalte.

P. *S. Episcop al Argeşuluĭ*: Intreb pe P. S. Directorele seminariuluĭ din Bucureştĭ, primeşte să voteze un asemenea lucru? Căcĭ 'mı aduc aminte, că o dată a făcut şi P. S. o asemenea cerere şi i s'a refusat?...

I. P. S. Mitropolit Primat: Pun la vot cererea directoreluĭ seminaruluĭ din Iaşĭ şi cât pentru a doua cestiune se póte tranşa prin o propunere verbală.

P. S. Episcop al Huşilor: Atuncĭ înainte de a procede la vot, daţi-mĭ voe să fac eŭ verbal următórea propunere. Să se dea cărţilor bisericeştĭ la tóte Seminariele statuluĭ din ţară, precum şi biblioteceĭ S-luĭ Sinod.

I. P. S. Mitropolit Primat: Acéstă propunere este susţinută de 7 membriĭ?—Maĭ mulţĭ de 7 membriĭ se scólă şi declară, că aderă la propunerea P. S. Episcop de Huşĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Pun la vot acéstă propunere.

—Propunerea se adoptă.

P. S. Arch. Gerasim Piteşténu. dă citire raportuluĭ comisiuneĭ, însărcinată cu examinarea cărţilor religióse didactice.

P. *S. Iónichie Bacaónul*: S'aŭ cercetat aceste cărţĭ; chiar eŭ am fost însărcinat de comisiune să le examinez, li s'aŭ făcut óre-carĭ corecţiune şi raportul s'a şi preşentat, conchiḑênd la aprobarea lor.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Mi se pare că catechismul D-luĭ Ión Micescu nu a fost aprobat de St. Sinod. Ar fi bine sĭ mi se citescă conclusiunile raportuluĭ comisiuniĭ din Iaşĭ.

P. S. Arch. Gerasim Piteşténu, dă citire următóreĭ

conclusiunĭ din raportul comisiuneĭ de profesorĭ de la Iașĭ.

„Asupra catechismuluĭ, prelucrat de I. Micescu, comisiunea din cetirea luĭ s'a convins, că autorul nu posedă cunoștințele teologice necesare și, ca atare rĕŭ a făcut, că s'a apucat să alcătuiască tocmaĭ un catechism creștin ortodox, în care trebue să se oglindească precis dogmele și învĕțăturile religiuneĭ creștine. Pe acest temeiŭ comisiunea opinează a i se refusa aprobarea".

I. P. S. Mitropolit Primat: Ațĭ audit conclusiunele raportuluĭ. De óre-ce S-l Sinod a dat deja un vot asupra acestor cărțĭ, nu rĕmêne de cât a se face mențiune în procesul-verbal al ședințeĭ despre acésta, fără să maĭ fie nevoe de un noŭ vot din partea nóstră, primițĭ acésta?

Vocĭ: Da, da.

—Se citește petițiunea diaconuluĭ Avramescu, în alăturaare cu un manuscris de „Istoria Vechiuluĭ și Nouluĭ Testament" și „Rugăciunĭ"

I. P. *S. Mitropolit* *Primat*: Acéstă petițiune se va trimite la o comisiune ad hoc,—pe care vĕ rog s'o alegețĭ chiar acum.

—Procedânduse la vot, se designă ca membriĭ în acéstă comisiunne:

P S. Episcopul de Argeșiŭ, P. S. Episcop de Hușĭ și P. S. Archiereul Floru.

I. P. S. Mitropolit Primat: Am sfîrșit cu comunicarile, intrăm acum în ordinea dileĭ: avem maĭ multe rapórte pentru călugărirĭ. P. S. Arch. Valerian este rugat să dea citire raportuluĭ comisiunĭ.

P. S. Arch. Valerian raportore, citește raportul comisiuneĭ de petițiunı, relativ la cererea de călugărie a suroreĭ Casandra Buță, din monastirea Agapiea și S-tul Sinod aprobă conclusiunile raportuluĭ, pentru admiterea la călugărie a menționateĭ surorĭ.

P. S. Arhiereu Dionisie Craiovénu, raportorul comisiuneĭ de petițiunĭ, citește raportul relativ la cererea de călugărie a frateluĭ Ioan a luĭ Vasile din Mănăstirea Némțu Secu și S-tul Sinod aprobă conclusiunile raportuluĭ.

Raportul comisiuneĭ, pentru cererea de călugărie a frateluĭ Vasilie Vameșu din Mănăstirea Secu, căsătorit, însĕ prin bună înțelegere cu soția sa, declarând la oficiul primăr'eĭ din comuna Boróia, județul Sucéva, s'a separat unul de altul, dându-șĭ avutul luĭ tot soțieĭ și copiilor;

Comisiunea este de părere a se admite cererea de călugărie.

P. S Episcop al Huşilor: Eu cred, că nu e bine să votăm conclusiunile raportuluĭ, în ceea ce priveşte autorisarea de călugărire a frateluĭ Vasilie. In cestiunea acésta s'a vorbit şi în sesiunea trecută; s'a ḑis atuncĭ, că rĕŭ facem de trecem alăturĭ cu formalitatea prescrisă de legea civilă. Dupĕ codul civil căsătoria nu este desfăcută, de cât prin mórte saŭ prin divorţ formal. In casul de faţă, vedeţĭ, că divorţ formal nu este, ci numaĭ o înţelegere între soţĭ. Eĭ bine, trebue să punem odată stavilă la cererĭ de felul acestia, carĭ nu îndeplinesc condiţiunile legeĭ civile

I. P. S. Mitropolit Primat: Pun la vot, ca maĭ depărtată opiniunea P. S. Episcop de Huşi, care este a nu se admite călugărirea frateluĭ Vasile.

—Se respinge.

—Se pune apoĭ la vot conclusiunile raportuluĭ şi se adoptă.

—Se citeşte raportul relativ la călugărirea frateluĭ Alexandru Boboc ḑis şi Petrişor, din Mănăstirea Némţu Secu. Comisiunea opinează a se admite cererea frateluĭ menţionat.

—Ne luând nimene cuvêntul, se pune la vot conclusiunile raportuluĭ şi se admit.

I. P. S Mitropolit Primat: Pentru moment am epuisat ordinea ḑileĭ. D-l Ministru a făgăduit, că va veni astă-ḑĭ. Să suspendăm şedinţa pentru un sfert de oră.

—Şedinţa se suspendă pe un sfert de oră.

—La redeschiderea şedinţei, D-l Ministru fiind prezent, I. P. S Mitropolitul Primat, acordă cuvêntul P. S. Episcopul Dunărei-de-jos.

P. *S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos:* Inalt Prea Sânte Preşedinte, şi Domnule Ministru! Este o cestiune asupra căria S-tul Sinod, Guvernul şi ţéra întrégă aŭ fost unanimĭ, întru a cere să se resolve cât maĭ neîntârḑiat. Acésta este cestiunea ameliorăreĭ sórteĭ Cleruluĭ mirean, care spre marea nóstră întristare, a fost exploatată de toţĭ, ceĭ ce aŭ dorit să se alégă senatorĭ, deputaţi saŭ consilierĭ. Şi pentru a reuşi în scopurile lor aŭ pus'o pre spinarea Episcopatuluĭ adecă a S-tului Sinod. Dar S-tul Sinod decidêndu-se aşi ḑice cuvêntul sĕu, şi 'l-a ḑis şi pentru că s'a părut, că numĕrul preuţilor actuali este prea mare, S-tul Sinod în înţelepcĭunea sa a căutat să reducă la posibil, prin noul proĭect numĕrul preoţilor, a fixat parohiele şi a fixat şi

numĕrul preoţilor şi cântăreţilor. Pre lângă acestea a emis şi un desiderat asupra sumeĭ, ce se cade a se da preoţilor şi clericilor. Acéstă importantă lucrare a S-tuluĭ Sinod se cuprinde într'un voluminos raport din anul 1888. Ea a fost publicată şi prin Monitorul oficial. Orĭ-cine póte dar să'l citéscă şi să-l studieze, pentru ca să vadă, cu câtă înţelepcĭune a lucrat S-tul Sinod şi cât sunt de legitime desideratele sale, în cestiunea ameliorăreĭ sórteĭ Cleruluĭ şi a progresuluĭ bisericesc. Cu durere însĕ am vĕḑut, că acéstă decisiune a S-tuluĭ Sinod a rĕmas şi până astă-ḑi ne adusă la îndeplinire. Prea Sânţia Vóstră, vĕ aduceţĭ fórte bine aminte, că eŭ am rîdicat cuvêntul şi în tómna trecută, chiar în ḑiua închidereĭ aceleĭ sesiunĭ şi D-l Ministru de Culte de atuncĭ, s'a grăbit, în termenĭ fórte călduroşĭ să rĕspundă şi să ne asigure, că Guvernul se va grăbi să resolve cestiunea acésta, în cea dintâĭu sesiune a Corpurilor legĭuitóre, care urma să se deschidă la 15 Noemvrie 1890.

Promisiunea ce ni s'a dat, nu s'a împlinit. Ea a rĕmas ca tóte ştiutele promisiunĭ atuncĭ la modă. Ministrul promiţĕtor a eşit din minister; un alt ministru 'ĭ-a luat locul; Camerile s'aŭ adunat la 15 Noembrie şi aŭ epuisat tótă sesiunea ordinară, fără ca să'şĭ fi adus cine-va aminte de proĭectul, privitor la sórta Cleruluĭ, nicĭ de promisiunile, carĭ păreaŭ că satisfac pe mulţĭ dintre noĭ. Restul îl ştiţĭ. Guvernul ce promisese a căḑut; un altul a venit în locul sĕŭ, din sinul căruĭa face parte şi D-l Ministru actual. Eĭ bine, am dori să ştim şi opiniunea D-luĭ Ministru actual asupra proĭectuluĭ, ce ni se tot promite mereŭ de fórte mulţĭ anĭ, pentru ca să ne liniştim şi noĭ şi să se liniştéscă şi preoţiĭ carĭ, cu drept cuvênt, sunt fórte alarmaţĭ. Eĭ aŭ ajuns să crédă, că de sórta lor nu se ocupă nimenĭ. Eŭ din parte-mĭ, în tóte ocasiunile ce mi s'a presintat, ĭ am asigurat, că S-tul Sinod este unanim în acéstă cestiune şi decis a stărui pre cât va putea în decisiunea ce a luat. Dar, fiind-că li s'aŭ tot dat la vorbe şi la promisiunĭ, gândesc, că D-l Ministru actual va face un mare serviciŭ şi S-tuluĭ Sinod şi Guvernuluĭ, ca să ne spunĕ astă-ḑĭ vederile D-sale, şi prin urmare ale Guvernuluĭ actual în acéstă cestiune. S-tul Sinod îĭ va fi cu atât maĭ recunoscĕtor, cu cât se va convinge de bine-voitorul sprijin şi concurs, ce i se va da în acéstă cestiune a Bisericeĭ nóstre. Îl aşteptăm cu nerăbdare ca să vorbéscă şi'l vom asculta cu tótă atenţiunea.

D. Minstru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice: Inalt P. Sânte, P. P.S S. Părinţĭ! In privinţa îmbunătăţireĭ sórseĭ clerului mirean istoricul cu toţiĭ 'l cunóşteţĭ; sunteţĭ în curent de acéstă cestiune; stiţĭ cum s'a făcut propunerea, cum aŭ venit diferite cererĭ din partea cleruluĭ, unele maĭ modeste, altele maĭ puţin prudente — după credinţa: să cerem mult, ca să ni se dea puţin. In Bucureştĭ s'a cerut 300 leĭ lunariŭ penrtu fie-care preot; în cât, după calculul făcut, Statul ar fi trebuit să debuteze 17,000,000 pe an, spre a plăti pe preoţĭ!... Faţă cu situaţiunea financiară, în care ne aflăm cu atâtea plăţĭ de făcut în străinătate, opiniunea publică, Camera, s'a oprit înnaitea acesteĭ enorme creşterĭ a datorieĭ publice. Şi atuncĭ s'a făcut proiectul presintat de d. Maiorescu, care prevede, că Statul să vie în ajutor cu o sumă fixă şi în acelaş timp comunele să contribue şi ele. Comunele sunt obligate să îngrijască de bisericĭ şi de miniştriĭ cultuluĭ. Şi atuncĭ s'a iscat a doua cestiune: ca fondurile sa se încaseze de Primăriĭ, cu o remiză óre-care, saŭ de-a dreptul de către Stat şi atuncĭ Statul să'ĭ dea o léfă. Acésta e mĕsura cea maĭ practică.

Dar cestiunea s'a presintat într'o situaţiune cam anormală; şi dic anormală, căcĭ aşa era posiţiunea guvernuluĭ de atuncĭ. Guvernul vrea o direcţiune, maioritatea 'l ţinea de mânĭ, atât cu acéstă lege, cât şi cu budgetele. Se dicea: acésta cestiune se resolvă de către concentraţĭ, concentraţiĭ vor avea în ţéră simţimintele preoţilor; junimiştĭ diceaŭ tot aşa. Şi din acéstă luptă n'a resultat nimic, n'a eşit nicĭ un bine. Tot acesteĭ cause trebue să atribuim, că am remas cu budgetul nevotat şi mergem de treĭ lunĭ cu un budget maĭ mic, de cât cel votat în comisiunea budgetară, de óre-ce acesta este cu prevederĭ maĭ largĭ în tóte privinţele.

Ĕtă carĭ aŭ fost causele, că acéstă situaţiune a durat şi ne-a ţinut pre loc.

Din tóte secţiunile Cameriĭ aceea unde mĕ aflam din preună cu ómeniĭ de valóre, ca generalul Manu, Lascar Catargiu, Păucescu, foştĭ şi actualĭ miniştrĭ a luat şi a discutat cestiunea, şi ţinênd socotéla de starea financiară, în care ne aflăm, cu buna-voinţă care tot-d'auna insufleţeşte pe bătrânĭ — şi ca să nu laud pe D. Catargiu, dar d-luĭ vine cu nişte propunerĭ, carĭ tind să facă realisabile, pro-

iectul de lege presentat. Ştiţĭ, ca a venit disoluţiunea Camereĭ; proĭectul de lege a rĕmas şi el lăsat de-o-cam dată în secţiunele Camereĭ.

In ceea ce mĕ priveşte, vĕ asigur, că am sĭ ĭaŭ acest proĭect şi împreună în Consiliul de miniştri, sa căutăm mijlocul să'l realisăm. Dar să nu ni se céră imposibilul. In acéstă sesiune e peste putinţă să se discute alt-ceva, de cât budgetele şi tariful autonom. Póte să luam şi câte-va credite. Tóte acestea trebue regulate cu precădere. Dacă în o luna şi jumătate vom putea să trecem lucrările, ce sunt anunţate, ne va rĕmânea timpul vacanţeĭ şi sesiunea de tómnă, care de astă-dată va fi convocată înainte de termin, la Octombrie, ca să ne ocumpăm de legĭ organice şi între legile organice, cari se vor presinta, guvernul conservator compus din bărbaţi, carĭ aŭ făcut ceva pentru şcólă şi biserică în acéstă ţéră, guvernul conservator, care urăşte tirania şi este contrariŭ anarhieĭ, socialismuluĭ, demagogieĭ, ateismuluĭ, care din nenorocire a cuprins până şi politica; guvernul conservator, care este cu totul în contra unor asemenea ideĭ nesănĕtóse, stricăcióse, pentru moravurile cele bune ale uneĭ societăţĭ—vĕ dă cea maĭ formală asigurare şi vĕ rógă să aveţi încredere în solicitudinea sa. Dar să facem să înţĕlégă pe preoţiĭ din oraş, carĭ, nu ştiŭ cum, dar trăind într'un cerc de ambiţiunĭ persónele, cer maĭ mult, de cât li se póte da. Tot aşa s'a făcut de către guvernul conservator, când a fost vorba de îmbunătăţirea corpuluĭ didactic. Se făcuse legea gradaţiuneĭ, dar ea era aplicată numaĭ în parte—la o sémă numaĭ din membriĭ corpuluĭ învĕţător. Eĭ bine, tocmaĭ după ḑece anĭ, când guvernul conservator a revenit la putere, legea s'a aplicat cu dreptate. Astă-ḑĭ credem, că a sosit timpul să cuprindem şi Seminariele, pre profesoriĭ Seminarielor între instituţiunile şcolare cu dreptul la gradaţiune. Si ca să nu ĭes din acéstă ordine de ideĭ, daţi-mĭ voe să vĕ maĭ spun ceva. Fiind-că a fost vorba de o prea mare pletoră de preoţĭ şi ca să putem îmbunătăţi sórta lor şi ca să avem şi preoţĭ bunĭ, s'aŭ emis maĭ multe ideĭ: uniĭ, aŭ propus desfiinţarea cător-va Seminariĭ, alţiĭ le-aŭ menţinut tot în starea lor; alţiĭ aŭ susţinut că, să menţinem pe profesoriĭ Seminariilor, dar fără să le dăm gradaţiune. Ast-fel, am găsit, la venirea mea în capul ministeriuluĭ instrucţiuneĭ, o mulţime de catedre Seminariale suplinite,

fără ca ele să fie puse la concurs. In privinţa Seminarielor cu patru clase, ideile la ordinea ḑileĭ sunt, ca ele să se complecteze cu catedrele necesare, spre a deveni gimnasie clasice. Şi ĭată care ar fi folosul real: pe de o-parte, tineriĭ eşiţĭ de aicĭ, pregătiţĭ în modul acesta, ar putea să între fie- în Seminariele cu şépte clase din Bucureştĭ şi Iaşĭ, fie mai departe în facultatea de Teologie. Si aceĭ tinerĭ, carĭ n'aŭ vocaţiunea de a deveni preoţĭ, să'ĭ lăsăm liberĭ aşĭ alege eĭ cariera ce le convine, ıar nu să le impunem un lucru, pentru care n'aŭ nicĭ o chemare. Tot aşa şi în corpul profesoral: numaĭ acela, care are vocaţiunea sacră, este capabile şi în putinţă de-a întroduce în inima şi în sufletul copiilor lumina, patriotismul, adevĕrul. Pre câtă vreme acela, care'şĭ face meseria numaĭ pentru léfă, acela este o perdere de vreme pentru tinerı.

Ḑic dar, ca tineriĭ eşiţĭ dintr'un seminariŭ clasic şi neavênd vocaţiunea preoţiei, ar putea să meargă maĭ departe —la facultatea de litere, la ştiinţe, la drept, la m dicină etc. După legea în vigóre, acela care este admis a frecuenta seminariele, este implicit obligat a se face preot. Dar statul n'are atâtea biserici, ca să plaseze pe toţĭ absolvenţiĭ seminarişti; statul nu dispune de locurĭ nicĭ chiar pentru bursieriĭ sĕĭ.

Negreşit, că într-o aşa de gravă cestiune nu voiŭ face nimic de la mine. dar în mod prealabile vĕ spun numaĭ ideele carı sunt. Când va fi să transformam lucrul în lege, să'l concretisăm, acésta nu o vom face fără a vĕ consulta şi a obţine consimţimêntul St. Sinod.

O altă cestiune în legătură cu legea îmbunătăţireı sórteĭ preoţilor, este legea parohielor.

Când aceste două cestiunĭ a parohielor şi a transformăreĭ seminarielor de gradul întâiu în gimnasiĭ clasice — fără însă de a le laicisa, de a le transforma în instituţiunĭ profane, voiŭ să ḑic, de a le schimba caracterul eclesiastic; —când ambele aceste cestiunĭ se vor tranşa, St. Sinod ar putea atuncĭ să se rostéscă cu siguranţă şi profit asupra îmbunătăţireĭ sórteĭ preoţilor.

In cestiunea cărţilor bisericeştĭ, aţĭ numit o comisiune, care să lucreze dinpreună cu un delegat al ministeruluı, pentru a se lămuri odată şi acéstă cestiune. Propunerea este bună, ca să aibă şi ministeriul o armă în comisiunea budgetară, când va fi întrebat despre întrebuinţarea para-

grafuluĭ tipăriturelor.—Am tipărit o mulţime de cărţĭ şi n'are cine sĕ le ia; ele staŭ mormane şi putreḑesc pe la imprimerie. Eŭ am cerut să mi se presinte o situaţiune clară în privinţa tipăririeĭ acestor cărţĭ. Cred însă, că cel puţin două săptămânĭ ne trebue pentru a lămuri lucrul.

Acésta însă fiind o cestiune literală, va veni în desbaterea St. Sinod.

In privinţa cancelarieĭ St. Sinod. Ştiţĭ P. S. Vóstre, că regulamentul, care e făcut de St. Sinod—prevede, ca personalul să se compună de un teolog, ca secretariŭ, doĭ copişti, care nu ştiŭ dacă trebue să fie clericĭ, doĭ stenografĭ, carĭ de asemenea nu ştiŭ dacă este împerios de a fi clericĭ; pentru mine din faptul, că uşieriĭ pot să nu fie clericĭ, resultă ca şi ceĭ-alţĭ împiegaţĭ aĭ cancelarieĭ St. Sinod pot prea bine să nu fie clericĭ.—N'şĭ vrea să luaţĭ în nume de rĕŭ, că am numit un stenograf, care ne maĭ servind la Cameră şi fiind pensionar, nu cade sub legea cumululuĭ. Aḑĭ, faţă în acéstă lege nu maĭ putem lua copiştiĭ din cancelaria St. Mitropoliĭ să'ĭ numim la St. Sinod şi să'ĭ plătim cu câte 300 leĭ pe sesiune. Şi apoĭ, pot aceştı împiegaţĭ în acelaşĭ timp să serve şi la Sinod şi la Mitropolie?—Tot pentru acest cuvênt am interḑis D-luĭ Bilcĭurescu, funcţionar în ministeriu, de a maĭ veni la Sinod; d-sa e trebuincĭos la minister.—Nu mĕ împotrivesc—şi nicĭ a trecut prin mintea mea un asemenea lucru— ca copiştiĭ să fie clericĭ, dacă se vor găsi. Să bine voiască St. Sinod a crede, că n'a fost de loc în intenţiunea mea, prin numirile ce am făcut, să laicisez cancelaria St. Sinod. Stenograful, care l-am numit este o veche cunoştinţă a mea, este unul din ceĭ maĭ bunĭ stenografı, ce avem şi profeséză cel maĭ mare respect pentru St. Sinod, atât prin instrucţiunea, cât şi prin educaţiunea sa. Apoı, stenografia, ca şi profesoratul este o specialitata: nu pot să'l numesc dascal pe cine-va fără concurs. Ştiŭ, că la noĭ s'a făcut abus, s'aŭ numit persóne în funcţiunĭ de care nicĭ habar avéŭ. Ce aţĭ ḑice P. S. Vóstre, când aţĭ vedea, că un simplu frate dintr'o monastire să se intituléză Episcop? Că un simplu pedagog saŭ guvernor dintr'un institut óre-care 'şĭ arógă titlul de profesor?—Tot aşa şi cu stenografia; acésta e o specialitate, care se probéză cu ceva. D-l Manescu 'şi-a consacrat aprópe o viaţă întrégă—29 de anĭ, pentru acéstă artă. Nu putem dar da orĭ-şĭ cuĭ calitatea de stenograf.

Eată de ce am numit pe D. Mănescu stenograf—pentru ca să fac un serviciŭ real St. Sinod. Şi fiind-că se găsia funcţionând, ca stenograf şi un preot, am dis să fie luat ca ajutor, ca copist de D. Mănescu, căruia îĭ voiŭ plăti deosebit. Prin urmare n'am intenţiunea să jicnesc interesele nimănuĭ.

Aşa dar, în privinţa cestiuneĭ cleruluĭ, şi să nu se dică că, dacă s'a presintat legea de către guvernul junimist, era cu intenţiunea de a se vota şi aplica, nu; pentru că, dacă acésta ar fi fost în gândul lor, trebuia ca în budgetul presintat să prevadă şi creditul. Unde este creditul pentru aplicarea legeĭ?

Guvernul actual, în scopul de a îmbunătăţi lucrurile, a găsit mijlocul de a desfiinţa cu totul impositul nedrept de 5% asupra salariilor în genere; îmbunătăţirea care se resfrânge în parte şi asupra unora din membriĭ cleruluĭ—anume asupra acelor, carĭ primesc léfa de la Stat.

Desfiinţarea acestuĭ imposit să propusese numaĭ pe jumĕtate 2% de fostul guvern; noĭ 'l vom desfiinţa cu totul şi iată cum: budgetul cel vechiŭ, care este maĭ uşor. s'a aplicat deja pentru treĭ lunĭ; prin urmare a resultat pentru anul budgetar curent o economie. Economia provine, că taxa de 5% s'a împlinit întrégă treĭ lunĭ. Prin împlinirea acesteĭ taxe, care prin budgetul presintat de fostul guvern, nu compta între veniturĭ; prin realisare şi de alte economiĭ. guvernul actual a ajuns la resultatul de a propune desfiinţarea totală a impozituluĭ de 5%. Este decĭ o îmbunătăţire, care se face şi care se resfrânge şi asupra cleruluĭ—şi chiar a unora din particularĭ, căcĭ acéstă taxă nu scutea pe nimenea, plătit cu 100 de leĭ în sus.

Acéstă primă uşurare făcută, guvernul este hotărât ca la sesiunea viitóre să se ocupe şi de îmbunătăţirea sórteĭ cleruluĭ. Vom cumpăni aşa lucrurile, ca nu tótă greutatea —căcĭ e o mare greutate acésta—să apese numaĭ asupra Statuluĭ. Statul va da 40—50 de leĭ; comunele vor da şi ele 40—50; şi aşa se va face un început O dată începutul facut, treptat treptat vom ajunge a face, a realisa şi acéstă dorinţă, care este una din cele maĭ intime dorinţe ale partiduluĭ conservator.

Dacă se va dice: nu vrem de cât suma cutare,—atuncĭ nu se face nimic!

Etă esplicaţiunile ce m'am credut obligat să daŭ St.

Sinod despre ce cugetă guvernul actual, în privinţa îmbunătăţirilor în genere şi în special în cestiunea ameliorărei sórtei preoţilor. Eŭ póte să nu maĭ fiŭ ministru, remâne însă guvernul, care va face tot ce va fi folositor pentru şcólă şi biserică. Să nu se îndoiască un moment măcar St Sinod de a p stra buna voinţă.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Am luat cuvêntul după D-l Ministru, nu ca să rĕspund D-sale la tóte punctele, desfăşurate înintea nóstră. A rĕspunde la tóte aceste puncte, ar însemna a lungi vorba prea mult, şi cred, că resultatul practic, la care am ajunge, n'ar fi tocmaĭ cel dorit de noĭ.

Rog pe D-l Ministru, să-mi dea voie sa ating două din punctele, desfăşurate de D sa: Punctul privitor la personalul cancelarieĭ S-tuluĭ Sinod şi punctul îmbunatăţireĭ sórteĭ materiale a clerului.

In privinţa personaluluĭ cancelarieĭ D l Ministru ne-a spus, că fostul stenograf — preotul — să se considere ca ajutor al stenografului numit de D sa. Dar acest membru al clerului, pe care'l am format noĭ ca stenograf căcĭ 'l-am plătit, la început din punga nóstră,—acest preot sunt dece anĭ, de când duce nevoile dileĭ, el a ţinut stenografia Sinodului şi dupre notele luĭ s'au făcut procesele-verbale ale S-tului Sinod, şi acum să fie lăsat pe dinafară? Este acésta drept şi uman? Las pe D-l Ministru să judece singur.... In privinţa copiştilor, D l Ministru crede, că ar fi înjositor pentru un preot, de a ocupa şi un post de copist? D-l Ministru este de curênd venit la Culte; n'a avut încă vreme să cunóscă tóte amănunţimele acestuĭ minister; dar să ĭ spun eu in acéstă privinţă, că nu maĭ departe, de cât la Episcopia de Rômnic tot personalul cancelarieĭ acesteĭ Episcopiĭ este compus din clericĭ. Acésta este un mijloc de a face şi preutuluĭ o léfă. Este un mijloc, ca pe lângă ceĭ 10 15 leĭ, ce budgetele Bisericelor parohiale daŭ unuĭ preot, să maĭ aĭbă 60—70 leĭ ca copist în cancelaria Episcopieĭ. Nu este o léfă mare acésta dar tot este ceva, faţă cu lipsurile, ce le îndură astă-dĭ preoţiĭ noştri.

D. Ministru de Culte şi Instrucţiune publică: Eŭ am vorbit de casul, când, civilul saŭ preotul fiind deja funcţionar, n'ar maĭ putea, faţă cu legea cumuluĭ, să ocupe un al doilea post. Nu mĕ împotrivesc de loc, ca personalul S-tuluĭ Sinod să fie tot compus din clericĭ.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Tocmaĭ pentru acésta cer şi eŭ şi dic, că este bine să îmbrăţişăm clerul, să'l recompensăm cât putem, astă dĭ maĭ cu sémă, când îmbunătăţirea sórteĭ luĭ nu s'a realisat încă, când acest lucru este în stare de proiect. Mult bine prinde preotuluĭ nostru o diurnă, ce ar lua-o de la S tul Sinod.....

Dacă D-l Ministru primeşte,— şi dacă consimte şi St. Sinod, ca să se menţină disposiţiile Regulamentuluĭ interior, rog pe I. P. S. Preşedinte, să pună la vot propunerea mea; ca personalul cancelariei S-tuluĭ Sinod să se recruteze cât se va putea dintre clericĭ.

Dar sĕ vin la punctul al doilea, desfăşurat de D-l Ministru, îmbunătăţirea materială a sórteĭ cleruluĭ. Ceea-ce ne-a spus D-l Ministru, istoricul făcut de D sa, este cunoscut de tótă lumea. Nu sunteţi nicĭ D-vóstră vinovat şi nu e vinovat nicĭ un ministru, şi cu atat maĭ puţin S-tul Sinod Acésta este o cestiune fórte grea, care să studiază de vr'o 10 anı.

O voce: De treĭ decı de anĭ!

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Eŭ vorbesc de când ea s'a pus în discuţ'une în mod serios. Toţi s'aŭ gândit la mijlocul de a se realisa acéstă dorinţă a ţărei şi cu stăruinţă din partea tuturora se va ajunge la mijlocul practic, ca şi preotul nostru de parohie să aibă o léfă.

Noi, D le Ministru primim cu r cunoştinţă declaraţiunea D tra, că guvernul actual cugetă a realisa şi acéstă îmbunatăţire, şi eŭ nu s ınt din aceia, carı dic: orĭ tot, orĭ nimic! Daţĭ ceea ce se póte; şi cu chipul acesta, fiţĭ sigur, D-le Ministru, vom ajunge a avea un cler demn, care să corespundă înalteĭ sale chemarĭ din societate. Să cugete guvernul la sórta preotulu de la ţară, care ameninţa cu proletariatul pe Stat. Eŭ acum chiar în acéstă cestiune, am făcut o propunere în Stul. Sinod şi vĕ rog, D-le Ministru, să v'o însuşiţĭ şi să mergeţı cu dênsa în consiliul de minşitrĭ; căcĭ în faţa acesteĭ propunerĭ nu vĕ trebue nicĭ lege, nicĭ fondurĭ, ci numaĭ o disposiţiuna administrativă de luat.

Etă de ce este vorba. Legea rurală din 1864, pe tóte moşiile a improprietărit bisericile cu câte 17 pogóne....

O voce: Nu bisericile ci personalul bisericesc.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Aceste pămênturĭ s'aŭ dat bisericilor, cu destinaţiune pentru personalul bisericesc. Şi

în adevĕr până acum în urmă, până când St. Sinod a regulat preoţiĭ pe parohiĭ, personalul bisericesc s'a folosit de aceste pămênturĭ. Acum, cu regularea parohiilor în urmarea uneĭ dorinţĭ a ţĕreĭ şi a St. Sinod, serviciul bisericesc din maĭ multe bisericĭ este lăsat în sarcina unuĭ singur preot cu personal bisericesc trebuitor.

O voce: Şi la Huşĭ tot aşa.

P. *S. Episcop al Romanuluĭ*: La Rômnic, la Huşĭ şi în tótă ţara este tot aşa. Ia să ne dăm socotéla, ca să ne dăm în practică, ce a eşit pentru preotul de la ţară din regularea parohiilor! St. Sinod a impus preoţilor sarcina de a deservi pe tóte bisericile şi pe toţĭ creştiniĭ dintr'o parohie. Eĭ bine, ştiţĭ ce fac primariĭ, D-le ministru? Primariĭ şi cu comitetele permanente, décă la biserica *a* nu este preot, se ia pămênturile bisericilor şi se arendéză pre séma comuneĭ sub denumirĭ deosebite. Şi ast-fel preotul cu dascăliĭ, după ce a primit o însărcinare îndoită şi întreită, a rĕmas tot cu un rând de pămênturĭ, care şi aceste sunt cotropite cine maĭ ştie de cine. Astă-ḑĭ chiar am făcut o adresă către D. ministru de Interne, rugându'l să intervină, pentru a se curma o dată cu acéstă nedreptăţire, ce se face preotuluĭ de la ţară.

D. Ministru de culte şi Instrucţiune publică: Nu e neveo de intervenirĭ, de óre-ce este o circulare a d luĭ Manu, care a regulat acéstă cestiune.

P. *S. Episcop al Rômniculuĭ*: Primariĭ şi astă-ḑĭ, în cele maĭ multe localităţĭ arendéză în folosul maĭ ştiŭ şi eŭ cuĭ acéste pogóne. De acea bine-voiţĭ a lua o hotărâre în consiliul de miniştrĭ; daţĭ o circulară generală către toţı prefecţĭ şi primariĭ; că tóte pămênturile bisericilor, să remână la dispoziţiunea personaluluĭ bisericesc, fie el compus de unul saŭ de maĭ mulţĭ preoţĭ cu dascăliĭ lor.

P. *S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos*: Am cerut din noŭ cuvîntul, ca să mulţumesc D-luĭ ministru nu numaĭ de buna-voinţă ce a avut de a rĕspunde la întrebarea, ce mĭ-am permis a-I adresa, ci şi de modul cum D-Sa a rĕspuns.

Declaraţiunea D-Sale ne este fórte scumpă şi gândesc, că suntem cu toţiĭ unanimĭ întru a'ĭ exprima mulţămirile şi recunoştinta nóstră. Ceea ce maĭ am de adăogat în acéstă cestiune este să spun, că St. Sinod ar remânea

pe deplin satisfăcut, dacă promisiunea D-luĭ Ministru s'ar realisa cât maĭ curând.

Asupra transformăreĭ Seminarelor însă declar solemnel, că am să combat din tóte puterile mele pe toţĭ aceea, ce ar voi să atingă aceste seminariĭ în numele şi finţa lor.

Seminarele nóstre, D-le ministru, aŭ trecutul şi însemnătatea lor. Ele sunt singurele şcolĭ, unde se învaţă religiunea şi cartea curat românéscă. Şi ca să vedeţĭ, că nu suntem aşa de intransigenţĭ, vĕ declarăm, că primim cu bucurie reorganisarea lor, primim înfiinţarea de nouĭ catedre la aceste seminariĭ, primim înbogăţirea programeĭ lor, dar sub nicĭ un cuvînt nu primim laicisarea lor. Orĭ avem seminariĭ, unde trebue să cultivăm pre viitoriĭ preoţĭ, saŭ nu avem: dacă le avem atuncĭ trebue să le conservăm aşa cum le-am avut la origină, bine înţeles organisându-le maĭ bine în sensul bisericesc. A admite schimbarea numeluĭ şi a destinaţiuneĭ lor este a le îndruma către laicisare—ceea ce St Sinod nu póte şi nu trebue să îngăduiască sub nicĭ un cuvînt, dacă nu voeşte să aducă atingere simţimêntuluĭ religios deja sdruncinat.

D. Ministru de culte şi Instrucţiune: Notaţĭ, că n'am vorbit de tóte seminarele; n'am înţeles ca pe tóte să le transformăm în instituţiunĭ clasice.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Acésta e o cestiune, care se va discuta în fond şi maĭ pe urmă.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Nu discut cestiunea, dar fiind-că a atins'o D-l Ministru, am credut de datoria mea să dic, cuvêntul meŭ şi să declar pur şi simplu, că sunt contra laicisăreĭ Seminarielor.

Cât pentru pămênturile, despre carĭ a vorbit P. S. S. Episcopul de Rômnic, eŭ vĕ pot asigura, că ele sunt date nu bisericilor, ci preoţilor şi clericilor bisericescĭ. In acéstă cestiune am cu mine şi cap de lege.

Iată cum se rosteşte art. 14 din legea rurală:

„Locurile de islaz (imaş), arĕtură şi fâniaţă, cari, prin „legĭ speciale, stĕpâniĭ de moşiĭ sunt datorĭ a da preoţilor „bisericelor săteştĭ, nu se ating prin decretul de faţă. A-„ceste locurĭ vor urma şi în viitor a servi pentru întreţi-„nerea clerului din respectivele comunĭ".

Rĕŭ şi fără cale dar s'a explicat şi aplicat legea rurală, când s'a dis, că aceste pămênturĭ s'aŭ dat pentru bisericĭ.

Dar mult maĭ viţiósă a fost parafrasarea art. 14 din ḑisa lege, când s'a încheiat jurnale de ale consilielor de miniştri şi s'a decis a se da câte 17 pogóne de pămênt de biserică.

Legea rurală consfinţind legile anterióre, în acéstă privinţă lasă pămênturile în folosul preoţilor şi clericilor bisericilor.

Acum, că S-tul Sinod a fixat parohiele şi a unit maĭ multe bisericĭ la un loc, să înţelege de sine, că pămênturile consfinţite de legea rurală şi lăsate preoţilor acelor bisericĭ unite, sunt şi rĕmên pentru tot-déuna în folosul preoţilor, care deservesc aceste bisericĭ,—fie că numĕrul preoţilor, s'a redus. S-tul Sinod nu póte dar, de cât să desaprobe modul de a vedea al celor ce cred, că aceste pămênturĭ se pot închiria de primar pentru alte destinaţiunĭ. Pentru a pune capăt acestuĭ abus, în Eparhia mea eŭ însumĭ am făcut maĭ multe intervenirĭ la D-l Ministru de Culte şi Interne.

Dar, pre căt îmĭ aduc aminte şi însuşĭ St. Sinod a dat, un vot în acest sens şi tot ceea ce avem de făcut acum, este să rugăm din noŭ şi pe D-l Ministru actual, ca să bine-voiască să intervină pe lângă onor. Guvern, ca să defere la dorinţa dréptă şi legitimă a S-tuluĭ Sinod, care se resumă în aceea: că preoţiĭ de la ţară să se foloséscă neturburaţĭ numaĭ eĭ de pămênturile date preoţilor prin art. 14 din legea de la 1864.

P. *S. Episcop al Huşilor*: Inalt Prea Sânte Preşedinte şi D-le Ministru! Intre maĭ multe cestiunĭ, despre carĭ s'aŭ vorbit, s'a atins şi cestiunea Seminarielor. Asupra acesteĭ cestiunĭ îmĭ permit să ḑic şi eŭ două cuvinte.

I. P. S. Mitropolit Primat: Nu este astă-ḑĭ în discuţiune.

P. S Episcop al Huşilor: O rugăminte numaĭ am să fac D-luĭ Ministru: Sunt, D-le Ministru, pre la Seminare, maĭ multe catedre vacante, carĭ aḑĭ se suplinesc. Rugăciunea mea este, să se publice acele catedre la concurs cât maĭ neîntârḑiat. Ce se va face cu Seminariele, se vor transforma saŭ nu, aceea nu atinge regularitatea corpuluĭ profesoral. De aceea, eŭ fac acéstă rugăciune D-luĭ Ministru, să scape Seminariele de suplinitorĭ şi acésta, nu pentru că suplinitoriĭ ar fi rĕĭ, ci pentru că eĭ sufer oprindu-li-se 30 la sută.

D. Ministru de Culte şi Instrucţiune: Voiŭ avisa la acésta. Acum maĭ este o cestiune de regulat.

S-tul Sinod a voit ca secretar al sĕŭ să fie un teolog şi a numit pe P. S. Arhiereul Calistrat Bârlădeanu.

Când a venit vorba la plată, s'a găsit, că creditul alocat numaĭ era; ast-fel că nu i s'a putut plăti, de cât numai 180 leĭ pe lună, şi acésta numaĭ pe două lunĭ, ĭar restul anuluĭ nu i s'a plătit nimic Eŭ cred, că St. Sinod, când a voit să aĭbă un secretar al cancelarieĭ sale, s'a gândit să'l aĭbă permanent...

Vocĭ: Negreşit, pentru ca să priméscă apelurile preoţilor.

D. Ministru de Culte şi Instrucţiune: Va să dică suntem bine înţeleşĭ, că'l voiŭ plăti în tot cursul anuluĭ. Acésta până la un punct óre-care justifică şi mĕsura de economie, ce am luat'o, oprind pe D-l Bilciurescu de a maĭ veni la Sinod. Prin urmare, se va plati directorul cancelarieĭ St. Sinod regulat în tot cursul anuluĭ.

Vocĭ: Aşa, aşa!

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: In privinţa pămênturilor aşĭ dori să ştiŭ cum rĕmâne? S'a luat o hotărîre să se facă o adresă ministeriuluĭ, ca să dea ordin circular prefecţilor şi primarilor, să nu se mai atingă de pămênturile personaluluĭ bisericesc? Acésta mĕsură ar fi fórte bine venită din partea Guvernuluĭ actual.

I. P. S. Mitropolit Primat: Cred, că asupra cestiuneĭ, de care vorbim acum, s'a maĭ vorbit şi altă dată.. Propunerea P. S. Episcopuluĭ de Rômnic se va înaiuta onor. guvern.

Acum să-mĭ fie şi mie permis să adresez din partea biurouluĭ, care este espresiunea S-tuluĭ Sinod, recunoştinţă sa şĭ profundele'ĭ mulţumirĭ în persóna D-luĭ Ministru al Cultelor, pentru vederile bine voitóre în privinţa clerului. —vederĭ bine-voitóre, de carĭ, de altmintrele, nu ne-am îndoit. Sperăm, că la timp, guvernul va satisface drépta şi legitima dorinţă a cleruluĭ în genere şi în particular a S-tuluĭ Sinod.

In ce priveşte cestiunea adreselor ministeriale, cu privire la personalul cancelarieĭ, cred că St. Sinod este pre deplin satisfăcut cu explicaţiunile date de D. ministru, cu acéstă reservă, ca la sesiunea viitóre biuroul, în înţelegere cu D. ministru, va căuta, ca numirea personaluluĭ cancelarieĭ St. Sinod să se facă dintre clericĭ.

Cât priveşte pe preotul fost stenograf, acesta va fi considerat, ca ajutor al d-luĭ Mănescu, noul stenograf numit de D. ministru.

P. S. Arhereul Calistrat Bêrlădeanul: Părintele stenograf nu e în stare să stenografieze. Şi apoĭ nu ştiŭ ce serviciŭ póte face D-luĭ Mănescu, de óre-ce D-sa aduce notele transcrise gata; nu cred să aibă nevoe de ajutor.

Orĭ părintele e stenograf, şi prin urmare în stare de a nota; orĭ nu e stenograf, şi în acest cas nu ştiŭ de ce să'l menţinem într'o calitate, care n'o are şi n'o póte avea, fiind-că 'ĭ lipseşte.

I. P. S. Mitropolit Primat: Domnul ministru însuşĭ 'l consideră ca ajutor al D-luĭ Mănescu.

P. S. Arhereul Calistrat Bêrlădeanul: Póte ca copist; dar nicĭ acésta n'o póte face, căcĭ scrie încet şi nelizibil.

P. S. Episcop al Huşilor: Nu, copist nu póte fi, căcĭ scrie rĕŭ, ci stenograf cum a fost de 10 anĭ, fie şi ajutor.

— Incidentul se declară închis.

— Şedinţa se rîdică la ora $2^1/_4$ dupĕ amia-ḑĭ, hotărându-se şedinţa viitóre pe a doua-ḑi Mercurĭ 15 Maiŭ.

† Preşedinte: Iosif Mitropolit Primat.

† Secretar: *Gherasim T. Piteşténu.*

Şedinţa de la 15 Maĭ, 1891.

—Şedinţa se deschide la amédi, sub preşedenţa I. P. S. Mitropolit Primat, asistat de Prea Sânţiile Lor Arhiereĭ, Gherasim Piteşteanu şi Ioanichie Bacaoanu ca secretarĭ.

—Presenţĭ 14 P. P. S. S. membri I. P. S Mitropolit al Moldoveĭ şi Suceveĭ bolnav şi P. S. Episcop de Roman absinte.

—Sumarul şedinţeĭ precedinte se aprobă fără modificare.

P. *S. Episcop al Rômniculuĭ*; Inainte de comunicărĭ. cer cuvêntul, Inalt Prea Sânţite Stĕpâne, asupra unuĭ incident.

I. P. S. Mitropolit Primat: Cu învoirea S-tuluĭ Sinod aveţĭ cuvêntul.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Inal Prea Sânţite Stĕpâne! P. S. membrii! S-tul Sinod în una din şedinţele sale, a bine-voit să numéscă o commisiune din sînul sĕŭ, com-

pusă de P. S. Episcopul Dunăreĭ de jos, P. S. Arhiereul Ieremia Gălăţénu şi din mine, cu însărcinarea, de a lua socotelile tipografieĭ „Cărţilor Bisericeştĭ" şi ale Revisteĭ „Biserica Ortodoxă Română".

Acum, noĭ ştim, că aceste comisiunĭ, dupre însăşĭ prescripţiunile regulamentelor respective, sunt datóre a lua socotelĭ nu numaĭ a cheltuelelor, dar şi a veniturilor; cu alte cuvinte, aceste comisiunĭ îşĭ daŭ părerea asupra budgetelor acestor două instituţiunĭ; părere, dacă budgetele, presintate de către Comitetul redactor al Revisteĭ şi de către Directorul tipografieĭ, trebuesc să fie primite ele aşa cum se înfaţişază, saŭ să fie modificate de către St. Sinod.

Următorĭ hotărîreĭ S-tuluĭ Sinod, ca la acéstă lucrare să ĭa parte şi un delegat din partea D-luĭ Ministru de Culte, am adăstat să ni se comunice numirea luĭ. S-tul Sinod ştie istoricul acesteĭ cestiunĭ; ştie, că comisiunea S-tuluĭ Sinod a fost pusă în neputinţă de aşĭ îndeplini însărcinarea, căcĭ acel delegat al ministeriuluĭ, nicĭ până astă-ḑĭ nu s'a anunţat.

Maĭ mult, pot să comunic S tuluĭ Sinod, că ĭerĭ m'am dus la minister, ca să văd, dacă s'a numit cine-va ca delegat. Informaţiunea ce am căpătat, a fost următórea:

D. Ministru a numit în acéstă comisiune pe comptabilul ministeruluĭ, dar nu a facut acestuĭ comptabil o adresă formală şi ast-fel dênsul se scuză, că fără ordinul ministeruluĭ, nu póte să ia parte la acéstă lucrare.

Dar să lăsăm acestea la o parte, căcĭ privesc pe Ministru. Eŭ am luat cuvîntul, ca să atrag luarea aminte a St. Sinod asupra impasuluĭ, în care am intrat.

Comisiunea nu a putut să intre în cercetarea socotelelor, pentru că Ministrul nu şĭ-a numit delegatul sĕŭ.

Comisiunea, pre de altă parte şi-a ḑis, când va merge la tipografie, va cerceta tot atuncĭ şi socotelele Revisteĭ.

Din cele vorbite însă de D. ministru în şedinţa de ierĭ, am putut înţelege, că Domnia sa crede de cuviinţă, ca luarea socotelilor să se amâne până la tómnă.

Rĕmâne la chibzuirea St. Sinod să priméscă hotărârea D-luĭ Ministru, saŭ să lucreze în suveranitatea sa, cum va crede maĭ bine.

In tot casul, să nu uităm, că tipografia fiind fondată de noĭ, avem datoria către dênsa, ca să dăm un vot spre a nu fi închisă.

Inalt Prea Sânţite Stĕpâne! Cunóştem cu toţiĭ impasul, în care póte să fie pusă o administraţiune, când nu i se dă budgetul la vreme. Să mĕ slujesc de un exemplu, imprumutat de la Stat? Noĭ ştim că atuncĭ, când un partid politic dintr'o Cameră, refusă de a da guvernuluĭ budgetul, acel guvern trebue să plece.

Intreb pe St. Sinod, da-va el semnul de plecare Directoruluĭ tipografieĭ? Incuviinţa-va închiderea tipografieĭ?

Dacă St. Sinod nu va voi să se facă acésta, trebue atuncĭ să ne gândim la modul de a da tipografieĭ budgetul.

A lăsa pe Director fără budget, este a'l expune mâine la cine ştie ce inculpare. Socotelele pot să rĕmână până la tómnă, dar budgetul trebue să'l dăm Directoruluĭ acum.;

In acest sens, am onóre să formulez propunerea: Ca să se dea însărcinare comisiuneĭ actuale, saŭ să alégă St. Sinod o altă comisiune, pentru a presinta de îndată, chiar în acéstă sesiune, raportul asupra budgetuluĭ tipografieĭ.

Trec acum la Revistă.

Nicĭ regulamentul respectiv, nicĭ trecutul acesteĭ instituţiunĭ bisericeştĭ, care durézǎ de vre-o 16 anĭ,—nimic nu autorizǎ amestecul uneĭ autorităţĭ civile în administraţiunea acesteĭ creaţiunĭ a nóstre. St. Sinod a făcut un regulament, prin care 'şĭ-a reservat sie'şĭ cercetarea socotelelor; regulament, decretat de Maiestatea Sa şi publicat prin Monitorul Statuluĭ; în puterea acestuĭ regulament St. Sinod rĕmâne deplin stĕpân pe acest jurnal al sĕŭ St. Sinod alegênd comisiunea, pentru luarea socotelilor tipografieĭ 'ĭ a pus însărcinarea să constate şi gestiunea jurnaluluĭ, fără a se gândi câtuşĭ de puţin, că pentru acésta este nevoe şi de presenţa unuĭ delegat din partea Statuluĭ. Comisiunea, fiind împedicata de a se duce şi lucra la tipografie, prin nenumirea încă a delegatuluĭ ministruluĭ, a fost nevoită a ajurna, cum ar ḑice francesul, lucrarea eĭ cu privire şi la Revistă.

De aceea, formulez şi în acéstă privinţă propunerea mea în modul următoriŭ: Rog pe St. Sinod, să dea un vot, ca comisiunea socotelelor să păşască— dacă nu se póte astă-ḑi—chiar de mâne la examinarea socotelelor Revisteĭ.

La din contra, atât Revista cât şi tipografia trebuesc închise de îndată, dacă nu le dăm budgetele.

P. S. Episcop al Huşilor: Cele expuse de P. S. Episcopul de Rômnic sunt adevĕrate; tipografia şi jurnalul nu pot merge fără budgete.

S'a vorbit de închiderea S-tul Sinod maĭ înainte de aşı termina lucrările sale. Una din lucrările S-tuluĭ Sinod este şi luarea socotelelor tipografieĭ şi jurnaluluĭ. Acéstă lucrare nu s'a efectuat, din causa lipseĭ delegatuluĭ ministeriuluĭ, după cum a explicat P. S. Episcopul de Rômnic.

De aceea, eŭ cred, că nu trebue să fie vorba de închiderea S tuluĭ Sinod, până când El nu'şĭ va termina lucrările.

Tot de odată. rog biuroul să intervină din noŭ la onor. Minister, să bine-voiască a trimite pe delegatul sĕŭ, care să asiste la luarea socotelelor tipografieĭ, pentru ca apoĭ să'şĭ pótă face şi comisiunea raportul şi S-tul Sinod să fie pus în posiţiune de a da budgetele acestor două instituţiunĭ, fără care nu pot merge.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Nu ştiŭ de ce să mĕ mir maĭ întâĭ? de discursul P. S. Episcop de Rômnic saŭ de cele spuse de P. S. Episcop de Huşĭ?

Ce discutăm noĭ acum? Este acésta o cestiune prealabilă? Mie, mi se pare, că se face o discuţiune prematură.

Să vorbeşte de închiderea S-tuluĭ Sinod. Dar D l Ministru, în mod oficial nu ne-a vorbit nimic despre acésta; din contra, ne-a spus în mod intim, că noĭ trebue să'l vestim când dorim că să închidem S tul Sinod. Va să dică, D-l Ministru a lăsat şi trebuea să lase acéstă cestiune asupra nóstră. Mĕ mir dar, cum de se aduc în discuţiune oficială, conversaţiunĭ intime!

S-tul Sinod se va închide conform legeĭ, atuncĭ când îşĭ va termina lucrările; şi nicĭ că póte să'l închidă D-l Ministru maĭ înainte de a se consulta S-tul Sinod. Temerile dar, şi rĕŭ dic temerĭ, căcĭ nu sunt temerĭ — sunt înfăşurăturĭ de frase ca să'şĭ arăte temerile—temerile n'au locul aicĭ.

Dacă e vorba de viaţa celor două instituţiunĭ—imprimeria şi jurnalul—acésta e alta cestiune.

Să cere un bil de îndemnitate pentru budgetele acestor două instituţiunĭ.

Pentru ce bil de îndemnitate? N'aŭ să vină aceste budgete pe calea legală? N'am numit din sinul nostru o comisiune tocmaĭ în scopul de a ne presinta raportul eĭ

asupra budgetelor? De ce comisiunea nu'şĭ a făcut lucrarea? Cine a împedicat'o? Pentru ce ni se cere să dăm un vot?

Apoĭ de la începutul luĭ Maĭu, de când ne-am întrunit, abĭa am ţinut până astă-dĭ cincĭ şedinţe. Dar nu voĭu să abund maĭ mult în sensul acesta, nu voĭu să las a se crede, că S-tul Sinod, dacă se adună de două orĭ pe an, este pentru îndeplinirea uneĭ simple formalităţĭ cerută de lege; n'aşĭ vrea să planeze asupra S-tuluĭ Sinod o asemenea bănuială. Nu înţeleg, repet, cum de se aduce acéstă cestiune în discuţiunea nóstră. Comisiunea e datóre să vină cu raportul eĭ, în privinţa socotelelor imprimerieĭ şi jurnaluluĭ; pentru aceea s'a numit Eĭ bine, în loc de a se conforma mandatuluĭ, ce ĭ-a dat S tul Sinod, ea vine, prin organul unuĭa din ceĭ maĭ autorisaţĭ membriĭ aĭ sĕĭ, să ne spună că: mĕ tem de închiderea sesĭuneĭ, înainte de a presinta raportul meŭ asupra budgetelor tipografieĭ şi jurnaluluĭ.

Apoĭ vĕ întreb pe Prea Sânţiile Vóstre, noĭ, Sinod, cea maĭ înaltă instituţiuna bisericéscă, putem noĭ să lucrăm, saŭ să dăm voturĭ pe „mĕ tem“?

Dar ni se spune, că are să móră instituţiunea.

Eróre; temere imaginară. Instituţiunea acésta nu va muri, căcĭ ea există în inima şi în credinţa nóstră, membri aĭ St. Sinod, când va muri credinţa nóstră şi când inima nóstră nu va maĭ bate, atuncĭ vor muri nu numaĭ aceste două creaţiunĭ ale St. Sinod, dar şi însuşĭ cel ce le-a creat. Oh! Atuncĭ vina vom fi noĭ. Dar eŭ nu mĕ tem.

P. S. Episcop al Huşilor: Credinţa fără fapte este mórtă.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Nu e nevoe să citéscă cineva textele din S-ta Scriptură adliteram, când vorbeşte cu capiĭ bisericeĭ, cu membriĭ St, Sinod, care este expresiunea cea maĭ înaltă a sânteĭ nóstre religiunĭ ortodoxe. Ştiŭ şi eŭ—o ştim cu toţiĭ — credinţa fără fapte e mórtă. Dar trebue să ştiţĭ, că aci nu este vorba de mântuirea sufletuluĭ, ci de asigurarea vieţeĭ materiale a tipografieĭ.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Şi protestanţiĭ cred.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Toţĭ ómeniĭ cred în ceva dar gândesc, că nu este bine a susţine cestiunĭ băneştĭ cu texte din S-ta Scriptură.

Să lăsăm textele S-teĭ Scripturĭ pentru lucrurile sufleteştĭ şi să venim la cele ce am dis la început. Cestiunea ridicată de P. S. Episcop al Rômniculuĭ Noul Severin fiind prematură trebue înlăturată.

Numaĭ în casul când am avea proba, că St. Sinod se va închide adĭ saŭ mâne, închidere anunţată de D. ministru în mod oficial, şi când St. Sinod va spune ministruluĭ, că maĭ are de lucru şi totuşĭ 'l va închide—numaĭ atuncĭ St. Sinod îşĭ va putea dice cuvêntul sĕŭ; dar până atuncĭ, ce însemnéză hotărîrea, care ni se propune s'o luăm? Cine a pus în bănuială buna administraţiune, fie a directoreluĭ imprimerieĭ, fie a comitetuluĭ jurnaluluĭ? Dar cine cugetă măcar la mórtea acestor două Instituţiunĭ: tipografia St. Sinod. jurnalul sĕŭ? Când ceĭ ce aŭ dat viéţa acestor instituţiunĭ vor rĕci cu inima şi cu sufletul, atuncĭ împreună cu inima şi sufletul lor se vor duce şi creaţiunile lor; dar numaĭ atuncĭ.

Pentru aceste cuvinte, rog pe St. Sinod, să înlature propunerea P. S. Episcop al Rômniculuĭ.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Asupra incidentuluĭ rîdicat de P. S. Episcop al Rômniculuĭ, fie-mĭ permis să dic şi eŭ câte-va cuvinte.

Nu ştiŭ pe ce se întemeiază svonul, că D-l Ministru vrea numaĭ de cât să închidă Sinodul. Noĭ să mergem pre calea ce ne prescrie regulamentul şi când vom termina lucrările să înştiinţăm pe D. Ministru să vină cu decretul de închidere.

Aşa cum s'a pus cestiunea şi cum s'a vorbit, pare că s'ar tăgădui D-luĭ Ministru dreptul de a trimite un delegat al sĕŭ, când e vorba de a se lua socotelile uneĭ administraţiunĭ pe care o subvenţionéză. Nu póte comisiunea St. Sinod, din lipsa delegatuluĭ ministerial, să ia socotelile; eĭ bine, să se seziseze din noŭ ministerul, ca să trimită pe acest delegat

In casul contrariŭ, să dăm un bil de îndemnitate şi Directorul imprimărieĭ şi jurnaluluĭ să mérgă cu budgetele anuluĭ trecut înainte; aşa cum face şi Statul, când budgetele nu se votéză la timp.

Acésta e regulat şi acésta trebue să se facă.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos în cuvêntarea sa a dis, că incidentul, rîdicat de mine, e venit aşa întâmplătoriŭ; că e întemeiat pre o temere; că nu e de cât ţesăturĭ de frase.

Inalt Prea Sânţite Stăpâne, şi P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos! Incidentul ce am rîdicat în St. Sinod, este fórte bine motivat, pentru cine a bine-voit să-mĭ dea ascultarea cuvenită. Am dis, că aşteptând maĭ mult timp să ne vină delegatul de la minister, el nu ne-a maĭ sosit; şi eŭ am făcut din parte-mĭ aceea ce nu eram dator să fac; căcĭ trebuea să aştept, ca ministrul să comunice biuroulu nostru numirea delegatuluı. Dar eŭ de la sine-mĭ şi în dorul bineluĭ, m'am dus la minister şi am căutat să mĕ informez, ce este cu acest delegat, de nu mi se maĭ trimite. Maĭ mult. In şedinţa de ierĭ, aţĭ audit cu toţiĭ declaraţiunea D-luĭ ministru, ca socotelile e peste putinţă, ca să se ia în sesiunea acésta. Etă motivele ce am avut, când m'am hotărît să atrag luarea aminte a St. Sinod asupra acesteĭ împrejurărĭ şi să'ı cer a limpedi situaţia. Nu m'am gândit să fac frase intortochiate, dupĕ cum pe nedrept mi se atribue de P. S. Episcop al Duuareıde-jos. M'am gândit şi eram preocupat numaĭ şi numaĭ de grija, ca să nu se pericliteze existenţa unor instituţiunĭ, care sunt aşa de scumpe St Sinod. Fiind vorba de mine în particular, o dic, numaĭ Dumnedeŭ ştie, cât am lucrat şi câtă trudă am depus, ca să putem ajunge a vedea o dată consolidate aceste doua instituţiunĭ: Tipografia dic şi Revista.

Etă pentru ce am rîdicat incidentul.

Rĕmâne la St. Sinod să hotărască asupra propunereĭ mele: adică să dea comisiuneĭ ce a numit, autorisaţiunea, de a'ı presenta cel puţin budgetele Tipografieı şi al Revisteĭ spre a fi votate în sesiunea acésta.

Alt-fel, amêndouă aceste creaţiunı ale St. Sinod sunt ameninţate de a peri; iar tipografia mâne va trebui să fie închisă.

I. P. S. Mitropolit Primat: Biuroul până în momentul de faţă, n'a primit din partea D-luĭ ministru de culte nicĭ o comunicare, pentru desemnarea delegatuluĭ ministerial, în comisiunea de socotelĭ ce am numit. Din cele ce s'au vorbit, se impune biurouluĭ datoria de a reînoi învitarea către D. ministru, să numéscă acel delegat, fiind-că comisiunea nu póte lucra fără presenţa representantuluĭ D-luĭ Ministru.

Dacă S-tul Sinód se uneşte cu părerea biurouluĭ, eŭ o supun votuluĭ sĕŭ.

S tul Sinod încuviinţéză a se învita din noŭ D. Ministrul cultelor spre a numi delegatul sĕŭ în comisiunea socotelelor.

P. S. Arhiereu Inocent Ploeşténu: Inalt Prea Sânţite Stĕpâne! Mâne s'a luat decisiunea să eşim cu icónele pentru plóie; v'aşĭ ruga să nu ţinem şedinţă mâne.

I. P. S. Mitropolit-Primat: Acésta vom hotărî-o la sfârşitul şedinţeĭ.

Acum intrăm în ordinea ḑileĭ.

P. *S. Arhiereu Valerian Rômnicénu*, raportorele Comisiuneĭ de petiţiunĭ, dă citire raportuluĭ relativ la cererea de călugărie a frateluĭ Nicolae C. Manu, din monastirea Stănişóra şi conchide a fi admis la călugărie.

—Ne luând nimene cuvêntul, se pune la vot şi se primeşte conclusiunile raportuluĭ.

P. *S. Arhiereu Ioanichie Bacaoanul*, raportorele Comisiuneĭ ad hoc, pentru cercetarea manualuluĭ de „Istoria Universală Eclesiastică" elaborat de D-l Aramă, dă citire următoruluĭ raport:

Inalt Prea Sânţite Stepâne,

Comisiunea ad-hoc alésă de S-tul Sinod în şedinţa de la 2 curent, compusă din P. S. Episcop de Rômnic, P. S. Episcop de Huşĭ şi P. S. raportor Arhiereul Ioanichie Bacaoanu; potrivit însărcinareĭ ce i s'a pus de S-tul Sinod, a luat in cercetare manualul tiparit şi intitulat: „Istorie Universala Ecclesiastică" partea a III-a de D l Gheorghie Arama, profesor la Seminariul Veniamin din Iaşĭ.

Comisiunea, de si a avut în vedere votul S-tuluĭ Sinod, dat în tómna anuluĭ trecut, prin care se hotărĕşte a nu se maĭ primi spre cercetare carţĭ tiparite, ci numaĭ manuscrise, pentru a se putea înlatura greutaţile in admiterea sau respingerea lor, totuşĭ a examinat cartea propusă. de óre-ce data ce ea pórtă este anterióră votuluĭ S-tuluĭ Sinod; şi s'ar fi facut o nedreptate, respingêndu-se numaĭ pe temeiul, ca este tipărită.

Paşind apoĭ la examinarea acesteĭ carţĭ, comisiunea constată următórele:

I) Materia înşirata în ea cuprinde două periόde: 1) de la reforma luĭ Luther pana la aprobarea Mărturisireĭ Ortodoxă a luĭ Petru Movilă la Sinodul Ieşan (1642), şi al 2) de la aprobarea Mărturisireĭ luĭ Petru Movilă şi pina în ḑilele nóstre.

Acéstă materie examinată cu multă amănunţime, s'a găsit că, după felul cum este expusa şi desvoltată, n'ar prea justifica titul de „Istorie Universală Ecclesiastică", titlu corespundĕtor maĭ mult uneĭ opere complecte, şi comisiunea crede, că manualul în cestiune s'ar putea intitula maĭ nimerit ast fel: „Prescurtare din Istoria Universală Ecclesiastică".

II) In expunerea materiei, autorul se serveşte de un neologism prea bogat care, este dăunator îndoit; şi limbeĭ, căcĭ se înlatură cuvintele românescĭ, şi, ţinênd socotéla de puterea întelectuală a copiilor, în mânele cărora va cădea cartea, este dăunator şi acestora, căcı neologismele sunt cuvinte, pe cari eĭ nu le înţeleg, şi prin urmare s'ar putea înlocui prin cuvinte maı româneştĭ şi bine înţelese. Aşa spre pilda expresiunile: *estensiunrea creştinismuluĭ*, se putea înlocui prin, „lăţirea creştinismului"; *latin cugetător*, prin latinofil saŭ latino-cugetator, care corespunde gresceseuluĭ (λατινοφρων); *revanşa*, prin rĕsbunare; *adversar*, prin împrotrivitor; *influenţa*, prin înriurire; *sforţarĭ*, prin staruinţĭ orĭ siliuţĭ; *perturbaţie*, prin nelinişte orĭ turburare; *poseze*, prin zugravésca, maĭ ales, ca pe acele timpurĭ nu exista fotografia; *devenind independenta*, prin ajungênd a fi neatârnată; *manifestat*, prin aratat, orĭ dat pe faţa; *vigóre*, prin tărie; *adiţiunea filioque*, prin adaugirea de filioque, şi altele multe de care cartea este plină şi a caror enumerare nu póte intra în cuprinsul unuĭ raport. Asupra acestor cuvinte şi expresiĭ maĭ mult nouă şi streine, dacă nu se va lua aminte, în curând limba românéscă va sărăci, ıar copiiĭ neînţelegêndu-le, vor perde pe lânga înţelesul lor, şi ideile ce aceste cuvinte cuprind în ele.

III) Pretutindenea, unde autorul cărţeĭ ar trebui sa scrie cvîntul *unie*, el se serveşte cu cuvîntul unire; pe când să ştie de prin tóte cărţile şi isvórele istorice, că nu unire ci unie se dice, precum: unia Românilor cu Papistaşiĭ, unia Polonilor cu Biserica Apusului, unia Galiţienilor cu Catoliciĭ, când maĭ cu séma este vorba de supunerea uneĭ Bisericĭ alteia adică a aceleĭ Ortodoxă celeĭ Papistaşă.-

IV) La pagina 6, unde se dice, ca după caderea Constantinopoluluĭ. Moscua devine îndată marea Metropola a Ortodoxieĭ; Comisiunea vede o neesactitate istorică. şi ea ast-fel corectéza eróıea: Moscua în adevĕr a devenit scutul Ortodoxieĭ în Orient, dar acésta a fost maĭ târdiu de se-

culul al XV-lea; iar după căderea Constantinopoluluĭ, Biserica Ortodoxă şi-a avut razimul şi ajutorul eĭ în ţĕrile nóstre Moldova şi Muntenia; adica în Principatele-Române.

La pagina 20, unde se istoriseşte despre un Mitropolit al Moldoveĭ Damian, care a subscris unia la Sinodul din Florenţa, se vede ĭarăşĭ o neexactitate istorică. Autorul cărţeĭ nu spune lămurit nicĭ de unde a luat acésta, nici cine a fost acel personagiu Damian; cu tóte că, în timpul de faţă cestiunea acésta este destul de bine-dovedită; căcĭ, din documentele istorice streine şi ale nóstre, gasite până acum, se arată, că acest Damian n'a fost, de cât un grec, făcut Mitropolit de ocasie, de catră Patriarhul Constantinopoluluĭ Iosif, şi trimis de Impĕratul Ion Paleologul în Moldova, spre a îndemna şi a pregati participarea ţĕrei la Sinodul Florentin. Pe acest timp era Mitropolit în Moldova nu Damian, ci Grigorie Ţamblak.

Tot la pagina 20 autorul carţeĭ maĭ spune, că acel Damian în urma subscriereĭ unieĭ de la Florenţa, a fost excomunicat de Biserica Orientuluĭ, ĭar ţara Moldovei nu l'a maĭ primit; şi ca după aceea el s'a schimnicit în monastirea Merra din judeţul Putna, sub numele de David. Nicĭ despre acésta scriitorul manualuluĭ nu spune, cu ce documente s'a servit, pentru că nicăerĭ în documente positive şi în datele istorice adevĕrate nu se arata, ca acel Damian grec sa se fi retras în monastirea Merra şi să se fi schimnicit sub numele de David, maĭ ales pe la 1478, adică, cu 38 anĭ în urma Sinoduluı de la Florenţa, pe când sa ştie din isvóre sigure, că după întórcerea luĭ Damian la Constantinopol de la Sinodul Florentin, el a rĕmas acolo pentru tot-déuna, iar Mitropolia Moldoveĭ se administra înca de Grigorie Ţamblak.

La pagina 41 autorul dice, că Sinodul Rusieĭ este ca şi Sinodul din Regatul nostru românesc. Comisiunea desaprobă acésta, şi arată ceia ce este adevĕrat; ca, Sinodul Rusieĭ este permanent, pe când al nostru se adună numaı de două orĭ pe an.

La pagina 94 autorul dice, că Antim Ivireanul a fost demisionat de Domnul ţĕreĭ Ştefan Cantacuzin, şi exilat la muntele Sinaia. Nu este adevĕrat, ca acest Domnitor Cantacuzin l'a exilat, pentru ca acesta ĭubea ca toţĭ Cantacuziniştiĭ mult pe Ivireanul; ci Domnul care l'a exilat a fost tiranul Neculaĭ Mavrocordat, care a şi urzit uciderea luı.

La pagina 95, unde autorul dice, că *Mamu* este Chinoviŭ; Comisiunea arata ca acésta *monastire* nu maĭ este astă-dĭ Chinoviŭ, ca şi multe altele din ţara.

Comisiunea este de parere a se scóte născocirile despre Armenĭ, prevĕdute la pagina 98 şi 99 în numerile 8, 9 şi 10.

La pagina 107 sunt maĭ multe erori în privirea titlului şi a clarităţeĭ expresiilor, pe care autorul trebue să le corecteze.

La pagina 116, în loc de 1683 anĭ se va pune 1783.

V) Cu parere de reŭ membriĭ Comisiuneĭ, unii foştĭ dascalĭ, altul dascal încă, au maĭ observat, că, caracterele, cu cari s'aŭ tipărit cartea, sunt prea micĭ, şi pe une locuri aşa de usate, in cât abia se mai pot citi. Din esperienţa se ştie, ca aceste iconomiĭ în tiparire, în loc sa aducă folos, strică ochiĭ copiilor cu desĕvêrşire maĭ ales în timpul ernei, când sunt nevoiţĭ a învĕţa şi a citi maĭ mult cu lampe şi cu luminări. Comisiunea însă, avênd în vedere trebuinţa, ce o au şcolarii de asemenea manuale, precum şi cât ele sunt de puţine, es e de părere ca S-tul Sinod sa aprobe acest manual, dar cu observările următóre:

a) La a doua ediţie cartea să se corecteze, atât în privirea neologismelor, cât şi în privirea hronologică şi istorica, dupre cum s'a prevĕdut în punctele II, III şi IV din acest raport.

b Tiparul la a II-a ediţie sa fie maĭ îngrijit şi mai mascat, spre a se putea înlatura vătămarea celor nevoiţĭ să o citéscă saŭ să o şi înveţe.

c Autorul nu mai atuncĭ va fi autorisat de a pune cartea în serviciul şcolarilor, când maĭ întaĭ îĭ va face corecţia prevĕdută în acest raport, şi tipărită o va alipi la finele fie căruĭ exemplar.

Tot odată Comisiunea opinéză, ca aceste observarĭ, sa se faca cunoscute în întregimea lor şi autorului, spre a le avea în vedere la a II-a ediţie, şi la corecţia, ce de pe acum trebue să o facă.

Acestea cu respect se supun S-tului Sinod spre deliberare.

1891 Mai.

(Semnaţi) Membrii: † *Ghenadie al Rîmnicului.* † *Silvestru al Huşilor. Raportor*, † *Ioanikie Bacaónul.*

I. P. S. Mitropolit Primat: Discuţiunea este deschisă; cere cine-va cuvêntul?

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Multe din observaţiunile conţinute în raportul ce ni s'aŭ citit, gasesc că sunt fórte la locul lor; dar unele, póte-că sunt cam exagerate.

Este adevĕrat, că S-tul Sinod, în ceea ce se atinge de credinţă are primul cuvênt. In cestiunile pedagogice, însĕ carĭ n'aŭ întru nimic—a face cu dogmele, gândesc, că sunt alţiĭ carĭ aŭ căderea să se pronunţe.

Vĕd, ca comisiunea condamnă cuvêntul românesc *unirea*, înlocuindu'l cu *únia* saŭ *unìa*, cu tonicul adecă pe prima saŭ secunda silabă.

Am vêrsta care o arĕt şi vêrsta canonica şi am citit şi eŭ tractate privi óre la „unirea bisericelor", dar de „unìa" bisericeĭ, n'am citit afară numaĭ de scrierile Românilor de dincolo; aci, la noĭ, nu!

In românesçe nu veţi audi pe nimene dicênd „unia"; se dice: „unirea-principatelor", „unirea românilor", societatea „Unirea" etc.; pentru că în limbă nóstră nu avem de cât verbul *a uni* *unire*, şi adjectivul numeral: *un—unul*. la masculin; *o* *una*, la femenim; carı la genetiv şi dativ fac: *unuĭ—unuĭa; uneĭ—uneĭa* (sau *unia*). Aşı dori să mi se arĕte cuvêntul *unìa* în verĭ-o carte rituală, tradusă şi imprimată aci la noĭ în ţară.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Este în condica sfântă de la Mitropolie.

P. *S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos*: Eŭ aşĭ ruga pe Comisiune, ca observaţiunea asupra acestuĭ cuvênt s'o elimineze din raportul sĕŭ.

Un lucru însĕ este, care m'a surprins maĭ mult şi cu atât maĭ mult m'a surprins, fiind-că acest raport are să se tipăréscă.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Şi are să se comunice şi autoruluĭ.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Raportul onorabileĭ Comisiunĭ vorbeşte de „născocirile Armenilor". Aicĭ Comisiunea nu se mulţumeşte aşĭ exprima pur şi simplu un desiderat al eı, ci făcênd pe istoricul veridic, îşĭ permite a da lecţiunı de istorie autoruluĭ spunêndu'ĭ, că ce spune el cu privire la Armenĭ, sunt „născocirile" luĭ, şi ca atare să le elimineze din carte. Mi se pare, că rolul Comisiuneĭ nu era acesta.

Prin urmare, pentru prestigiul S-tuluĭ Sinod, îl rog să încuviinţeze a se scóte afară din raport cuvêntul „unìa" şi „născocirile despre Armenĭ".

P. *S. Episcop al Rômniculuĭ :* Este adevĕrat, că de câte orĭ se face de o comisiune cercetarea uneĭ cărţĭ, datoria raportatoruluĭ este să dea explicaţiunile cerute. P. S. raportor a bine-voit a'mĭ ceda mie cuvêntul, ca membru în acéstă comisiune; şi decĭ voiŭ respunde eŭ P. S. Episcopuluĭ Dunăreĭ de jos.

P. S. Sa s'a scandalisat când a vĕḑut, că am propus înlocuirea cuvêntuluĭ „unire“ cu „únie“. Eĭ bine, cuvêntul „únie“ esistă în Condica sântă de la Mitropolia de aicĭ, să o afle P. S. Sa acum, dacă n'o ştie încă.

Vorba „únie“, pe care am întrebuinţat'o, are o viaţă de vre-o 200 de anĭ în limba românéscă; ea este intrată în România de pe la anul 1689.

Istoricul Şincaĭ încă întrebuinţéză cuvêntul de „únie“. când e vorba de „unirea cu Biserica romană“.

Eu însu'mĭ am publicat un studiŭ vechiŭ asupra unieĭ din Transilvania, unde un călugăr şi în versurĭ numeşte acest act unátie; şi până acum n'am auḑit pe nimene să se scandalizeze.

Trec la observaţiunile P. S. Sale cu privire la pedagogie. P. S. Sa dă acéstă competinţă numaĭ ministruluĭ instrucţiuneĭ. Se înşală. Pedagogia este de domeniul tuturor. Toţĭ membriĭ societăţeĭ carĭ se ocupă cu învĕţământul; tot omul, care a fost dascal; ştie greutăţile, ce înconjóră învĕţământul. De aceea, Comisiunea nu a depăşit cătuşĭ de puţin competinţa sa, când a cerut, să se schimbe literile, la a doua ediţiune, şi tipărirea cărţeĭ să se facă în condiţiunĭ maĭ igienice.

In privinţa „născocirilor“ despre care vorbeşte autorul cu privire la Armenĭ, v'o spun eŭ, ele sunt luate din Zigaben şi le numesc, născocirĭ venite numaĭ şi numaĭ din ura luĭ contra Armenilor.

P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos: Autorul nu spune aşa; cetiţĭ cartea

P. *S. Episcop al Rômniculuĭ*: Iată ce găsim în carte sub No. 8, 9 şi 10:

8) „Armeniĭ nu cinstesc sf. Cruce maĭ înainte de a o boteza ca pe un om, maĭ înainte de a înfinge în mijlocul eĭ un cuiŭ şi a o unge cu sângele animalelor sacrificate.

9) „Armeniĭ fac treĭ crucĭ de lemn şi le unesc împreună, spre a representa pe sf. Treime, dându-se prin acésta a înţelege, că tóte persónele sf. Treimĭ aŭ suferit patimĭ pe Cruce“.

10) „Armenii aŭ posturĭ întroduse nu de vre un sinod, de usul antic, ci de ómenĭ impostorĭ, cum este bună-óră postul *Arţivurţion*, care ar conrespunde tocmaĭ cu timpul, când ortodoxiĭ aŭ cea ce se numeşte în Moldova *Hârţa*, în Muntenia *Arţĭ*, adică sĕptĕmâna, când nu se posteşte nicĭ o ḑi, în oposiţiune cu postul Armenilor, a căruĭa origină glumétă, adevereşte inceputu-ĭ incert".

Vedeţĭ, nicĭ Zigaben însuşĭ, care vorbeşte întâiŭ despre tóte aceste lucrurĭ, nicĭ el n'a putut să dovedéscă începutul lor. E vorba de Istorie şi cu Istoria nu ne putem juca: trebue să avem date precise, fapte concrete, ne discutabile şi atuncĭ să le trecem în istorie. Aceste elemente istorice îĭ lipsesc luĭ Zigaben şi D. Aramă nu le putea întrebuinţa în cursul sĕŭ de Istorie. De aceea Comisiunea a găsit cu cale,—că nu e bine sa punem într'o carte didactică lucrurĭ imaginare, ne probate şi pe socotéla unor ómenĭ, carĭ maĭ sunt, şi în mare numĕr, şi de multă vreme stabilițĭ la noĭ în ţară. Alt istoric care să vorbéscă de asemenea lucrurĭ, eŭ unul nu cunosc. Singur Zigaben este, care mişcat de vederĭ personale, se ocupă de comediele acestea pe socotéla Armenilor. Prin acésta nu voesc să ḑic, că Armeniĭ sunt de aceeaşĭ confesiune cu mine, dar iarăşi nu puteam eŭ să las pe P. S. Episcopul Dunăreĭ-de-jos lipsit de aceste desluşirĭ.

P. *S. Episcop al Argeşuluĭ*: Acéstă vorbă, acest termen de „*unia*" a venit la noĭ de peste Carpaţĭ—din Transilvania. La noĭ ḑicem toţĭ „*unire*" şi tot aşa e şi în cărţile rituale. Aşĭ propune dar să se scótă acest termen din conclusiunile comisiuneĭ; să rĕmână cum e în carte „*unire*".

Despre cele-l-alte puncte n'am nimic de ḑis.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Incep tot cu cuvîntul, pe care comisiunea 'l-a condamnat la ostracism. Am cerut Comisiuneĭ să-mĭ probeze cu cărţile ritualuluĭ nostru. dacă cuvîntul „*unia*" se găseşte in vre una din ele. Apoĭ, dacă acest cuvînt lipseşte din cărţile nóstre, eŭ nu sunt ţinut să adopt, ca normă de credinţă, ce aŭ putut scri uniĭ autorĭ de peste munţĭ. P. S. S. nu a binevoit să-mĭ respundă la întrebarea mea; s'a mărginit a mĕ trimite la condica sântă de la Mitropolie. Dară când eŭ 'l'aşĭ întreba ar putea să-mĭ spună P. S. Sa de cine e tradusă Condica sântă?... Eŭ 'l rog să'mĭ găséscă şi să mi'l arăte acest cuvînt de „*unie*" „*unaţie*" in o altă carte

bisericéscа, şi voiŭ face amendă onorabilă. Apoĭ într'o discuţiune incidentală putem stabili noĭ regulĭ linibistice, carĭ să se observe de către autoriĭ de cărţĭ bisericeştĭ? Dar unde vĕ sunt autoriĭ de cărţĭ bisericeştĭ, pe carĭ vĕ întemeiaţĭ, că să cereţĭ de la noĭ să scótem din limba nóstră cuvêntul „*unire*“ şi sa 'l înlocuim cu „*unia*“ saŭ „*unaţie*“. Ceĭ din Transilvania ḑic „*unie*“, pentru că l'aŭ lŭat póte de la latinescul „unio“ unionis saŭ de la francesul „*union*“, dar Româniĭ n'aŭ ḑis nicĭ o dată „unia“ vorbind de „Unirea Principatelor, aŭ putut să întrebuinteze „unia“ traducĕtoriĭ de romane de dincolo saŭ de aicĭ; acésta însĕ pentru mine nu dovedeşte nimic.

Acest cuvênt póte să stea el mult şi bine în Condica sântă, dacă P. S. Sa Episcop al Rômniculuĭ, nu'l desgropa; şi póte să se maĭ găséscă şi altele, care n'ar trebui să maĭ fie desgropate, dacă nu pentru alt-ceva, dar ca să nu maĭ încurce pe pretinşiĭ filologĭ.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ, mĭ-a spus, că acéstă expresiune o întrebuinţéză şi chiar Şincaĭ. Nu'l ştiu, nu vĕ miraţĭ de loc; dar ce? Şincaĭ e norma nóstră în materie de limbă? Noĭ suntem aci S-t Sinod, care avem să ne ţinem strict de limba nóstră bisericéscă. Dar vreţĭ s'o schimbaţĭ; eĭ bine, veniţĭ atuncĭ pre calea legală; aduceţi-ne opiniunea secţiuneĭ literare a Academieĭ Române, şi atuncĭ bucuros; vom scri atuncĭ şi la minister, ca s'o ştie şi el, că „unire“ se va numi în viitor „unia“

Pentru aceste motive reînoesc rugăcĭunea mea, ca inovaţiunea acésta linbisică să fie lăsată afară din raport; să rĕmână cum este în carte: „unire“.

Reînoesc de asemenea rugăcĭunea, ca vorbele *nascocirĭ ale autoruluĭ asupra Armenilor*, să fie înlăturate.

Cine ĭ-a dat dreptul Comisiuneĭ să fie şi critic, să fie şi om de ştiinţă, şi istoric? Eŭ nu ştiam să avem acéstă calitate. Prea Sânţia Sa ḑice, că acestea sunt născocirĭ ale luĭ Zigaben. Dar ar putea să ne spună P. S. Sa cu precisiune, pe ce s'a întemeiat Zigaben şi la ce timp atribue el Armenilor asemenea practice? Am cerut date şi nu mĭ-a dat.

P. *S. Episcop al Rômniculuĭ*: Bine că nu ne cereţĭ să vĕ spunem aicĭ şi ce fel de papucĭ purta Zigaben.

P. S. *Episcop al Dunăreĭ-de- jos:* Maĭ întâĭ că eŭ v'aşĭ contesta afirmaţiunea ce faceţĭ, că Zigaben a *născocit*. Pe

ce vĕ întemeïaţĭ când atribuiţĭ luĭ Zigaben cele scrise în contra Armenilor? Pănă acum nimenĭ dintre ortodoxĭ, dar nicĭ chiar dintre protestanţĭ n'aŭ pus la îndoială, cele ce s'aŭ afirmat pe socotéla Armenilor şi nu ştiŭ cum numaĭ P. S. Vóstră în Comisiune aţĭ găsit, că aceste sunt născocirĭ. Eŭ, pre cât îmĭ aduc aminte, am cetit tóte aceste cestiunĭ şi în jurnalul S-tuluĭ Sinod, „Biserica Ortodoxă" şi dacă nu mĕ credeţĭ suspendaţĭ şedinţa, ca să vĕ aduc jurnalul şi să vĕ probez cu acest jurnal al S-tuluĭ Sinod, că de acolo sunt luate tóte aceste detalii asupra Armenilor. In acest jurnal, aţĭ scris cu toţiĭ. Ce! Jurnalul St. Sinod scrie născocirĭ? Dacă aşa trataţĭ pe redactoriĭ precedenţĭ, să vĕ aşteptaţĭ de la succesoriĭ P. S. Vóstre la maĭ rĕŭ. Dar cestiunea armenéscă a maĭ venit şi alta-dată în S-tul Sinod şi cel puţin atuncĭ a venit pe o cale dréptă, şi vĕ aduceţĭ aminte, că atuncĭ S-tul Sinod nicĭ n'a voit să o ĭa în discuţiune, pentru că El nu are calitatea de a face eterodoxilor credinţa.

Pentru aceste cuvinte, rog ca cestiunea acésta a Armenilor, să nu figureze în raportul Comisiuneĭ nóstre. La din contra, ne vom pune în contradicere cu ceea ce S-tul Sinod a decis în acéstă privinţă şi vom desaproba cele scrise în jurnalul „Biserica Ortodoxă Română".

Am dis.

P. S. Arhiereu Innocent Ploeşténu: Primim să se scóţă din raport cuvêntul de „*născocirĭ*", dacă şi autorul va scóte din cartea luĭ pasagiul cu privire la Armenĭ.

O voce: Cartea e tipărită, nu se póte.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: P. S. Episcop al Dunăreĭ-de jos ne propune o insinuare, pentru a ne feri, dice P. S. Sa de o altă insinuare. Noĭ, Comisiunea n'am voit să smulgem un vot din partea S-luĭ Sinod, în ceea ce priveşte condamnarea acestor puncte din cartea profesoruluĭ Aramă. Noĭ am voit sa ferim pe St Sinod de încuviinţarea unor lucrurĭ, care nu sunt de demnitatea sa. Nu putem noĭ să încuviinţăm a sta scris într'o carte, destinată elevilor seminarişti, cum-că „*Armeniĭ ung crucea cu sânge de miel*" şi alte bažagoniĭ de felul acesteia. Imĭ aduc aminte de o altă carte confesională, trecută tot prin St. Sinod; câtă discuţiune, câte vorbe nu s'aŭ făcut şi atuncĭ... Să nu uităm că cartea, cercetată de noĭ, este o Istorie Bisericéscă şi într'o istorie nu trebueşte să intre, de cât numaĭ aceea, ce este documentat.

S'a maĭ ḑis, că despre Istoria acésta a Armenilor s'a scris și în jurnalul S. Sinod; că de acolo le-a luat autorul. Eĭ! și dacă s'ar fi strecurat erorĭ în jurnal, suntem noĭ ţinuţĭ să perpetuăm erórea. Eŭ mě îndoesc, și cer să mi să arăte locul și autorul articoluluĭ!..

P. S. Arhiereul Timuș: Nu suntem în drept să studiem credințele altor confesiunĭ?

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Rog pe St. Sinod să nu aprobe propunerea P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos; căcĭ indirect ni se cere, să aprobăm batjocorirea tuturor confesiunilor. Nu putem face acésta ca creștinĭ, și maĭ ales când trăim sub o Constituțiune, care proclamă sus și tare: *respectarea tuturor religiunilor*!...

I. P. S. Mitropolit Primat: Ne maĭ fiind nimene înscris ca să vorbéscă, declar incidentul închis.

Pun la vot opiniunea P. S. Episcopuluĭ Dunăreĭ-de-jos: suprimarea din raport a cuvêntuluĭ „*unia*" și menținerea vorbeĭ „*unirea*". — St. Sinod încuviințéză suprimarea cuvêntuluĭ „*unia*".

— Se pune apoĭ la vot cele-'l-alte conclusiunĭ ale raportuluĭ și se primesc.

P. *S. Mitropolit* Primat: Se va comunica autoruluĭ spre a introduce modificările în carte sa.

Ora fiind înaintată, rîdic ședința. Mâne nu vom putea ţine ședința, fiind că se scot sântele Icóne pentru plóie. Așa dar, viitórea întrunire o vom avea Vinerĭ 17 curent.

— Ședința se rîdică la ora $2^1/_2$ după amiaḑĭ, anunțându se cea viitóre pentru Vinerĭ 17 ale curenteĭ.

† Președinte: Iosif Mitropolit Primat.

† Secretar: *Gerasim T. Piteștĕnu.*

Ședința de la 17 Maĭ 1891.

— Ședința se deschide la orele 12 din ḑi sub președința I. P. S. Mitropolit Primat.

— Se face apelul nominal și respund presențĭ 15 P. P. S. S. membri, fiind absent I. P. S. Mitropolit al Moldoveĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat. Find în numĕrul cerut de

regulament, declar şedinţa deschisă. P. S. secretar este rugat a da citire sumaruluĭ şedinţeĭ precedente.

— P. S. Gerasim Piteşteanu secretar, citeşte sumarul şedinţeĭ de la 15 ale curenteĭ

I. P. S. Mitropolit Primat: Numaĭ un singur cuvênt cer să se rectifice : Doresc să se înlocuiască cuvêntul : *de a se învita D. Ministru*, cu : *să se reînoiască mijlocirea făcută către D. Ministru*, pentru numirea delegatuluĭ.

P. S. Episcop al Huşilor : Să i se reamintească.

I. P. S. Mitropolit Primat : Ne maĭ cerênd nimenenea cuvêntul, se pune la vot sumarul cu acéstă rectificare. S. Sinod 'l aprobă.

Se comunică şi se citeşte de la biuroŭ adresa D-luĭ Ministru al Cultelor No. 4870, prin care arată, că a numit ca delegat din partea ministeruluĭ pe şeful divisiuneĭ comptabilităţeĭ, care împreună cu Comisiunea alésă din St. Sinod, să ia parte la cercetarea compturilor tipografieĭ Cărţilor Biserice̦ştĭ".

I. P. S. Mitropolit Primat: Cred, că acésta ar trebui să se comunice Comisiuneĭ alésă, pentru cercetarea comturilor "Tipografieĭ Cărţilor Bisericeştĭ".

P. S. Episcop al Rômniculuĭ : Eŭ cred, că este de prisos a se comunica acésta comisiuneĭ în mod oficial. Acum se iveşte o altă greutate şi nu ştim dacă delegatul ministeruluĭ va maĭ putea lucra împreună cu Comisiunea; pentru că se aude, că chiar astă-ḑĭ are a se închide sesiunea S-luĭ Sinod. Dacă acésta îşĭ va avea locul, după cum se ḑice, atuncĭ întreb pe S. Sinod : Ce timp de lucru se acordă Comisiuneĭ însărcinată cu luarea socotelelor? Acésta de o-cam-dată.

I. P. S. Mitropolit Primat: N'avem nicĭ o comunicare oficială despre închiderea S-luĭ Sinod. Regulat este dar, ca biuroul să facă cunoscut Comisiuneĭ numirea persóneĭ din partea ministeruluĭ, care, împreună cu Comisiunea, să participe la luarea socotelilor Tipografieĭ. Dacă însĕ D. Ministru, dupĕ cum se ḑice, va voi să închidă sesiunea S-luĭ Sinod, atuncĭ în locul P. S. Ieremia Gălăţénu, care este în comisiune, eŭ cred, că ar trebui să se alégă o altă persónă din P. P. S. Episcopĭ. Eu nu prejudec nimic, dar dacă se va închide S. Sinod, atuncĭ trebue să alegem un alt membru în comisiune dintre P. P. S. S. Episcopĭ, cari staŭ aicĭ, pentru ca să cerceteze socotelile.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Eŭ am vorbit numaĭ asupra timpuluĭ de lucru al Comisiuneĭ şi am rugat pe S. Sinod să se pronunţe asupra timpuluĭ, în care Comisiunea are a lua socotelile, conform votuluĭ dat. Nu m'am pronunţat şi nicĭ nu m'am gândit asupra membrilor din Comisiune. S. Sinod a ales o Comisiune, compusă din P. S. Episcop al Dunărei de jos, al Rômniculuĭ P. S. Ieremia Gălăţeanu.

Acéstă Comisiune, dacă credeţĭ de cuviinţă, póte să fie schimbată, saŭ în total saŭ în parte. Dacă însă St Sinod se va pronunţa din noŭ, ca aceea-şĭ Comisiune să continuĕ cu luarea socotelelor, eŭ declar, cel puţin în numele meŭ, că mĕ supun hotărâreĭ S-luĭ Sinod, în ceea ce priveşte pe P. S. Ieremia Gălăţeanu, pe care voiţi să-l înlocuiţĭ cu un alt membru...

I. P. S. Mitropolit Primat: La caz, când se închide sesiunea.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Neapărat, că în cas când se închide, repet şi eŭ, atuncĭ cred, că este bine să se pronunţe S. Sinod ; până atuncĭ însă, daţi-mĭ voe să fac o propunere. Eu cred, că P. S. Ieremia póte să şi continue însărcinarea cu o singură adăogare, să fie rugat D. Ministru, ca în timpul, când să va la lucra luarea socotelelor P. S. Ieremia, care dupĕ cum cunóştem cu toţii, n'are nicĭ o léfă, să ĭ se continue diurna înaite.

I. P. S. Mitropolit Primat: Vĕ rog, să nu anticipăm asupra imprejurărilor, ci numaĭ în cas când se va închide sesiunea. Prin urmare să nu anticipăm, ci să aşteptăm venirea D-luĭ ministru. Până atuncĭ biuroul este dator să comunice Comisiuneĭ persóna numită de minister.

Primiţĭ acésta?

Vocĭ: primim.

I. P. S. Mitropolit Primat: Comunicărĭ n'avem. prin urmare intrăm în ordinea ḑileĭ.

La ordinea ḑileĭ avem un raport al Comisiuneĭ, pentru cercetarea cărţilor didactice religióse, rĕmas încă din sesiunea trecută, al căruĭ raport este P. S. Arhereu Gerasim Piteşteanu. P. S. este rugat a da citire menţionatuluĭ raport.

— P. S. Arhereu Gerasim Piteşteanu raportor, citeşte raportul, relativ la manualul de Istoria Sacră, Testamentul Noŭ, prelucrat de Diaconul Nicolae Ionescu din Plo-

eştĭ, şi conchide la respingerea cărţeĭ, ca ne fiind bine prelucrată.

I. P. S. Mitropolit Primat: Cere cine-va cuvêntul asupra acesteĭ cestiunĭ?

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: 'Mĭ pare bine, că Comisiunea a conchis aşa prin conclusiunea care a dat'o, pentru că prin acésta este consecinte votuluĭ dat de S-tul Sinod. S-tul Sinod a dat un vot, ca să nu se maĭ priméscă cărţĭ didactice tipărite; căcĭ aşa am avut ierĭ un cas cu o carte, asupra căreia s'a făcut o discuţiune şi unde Comisiunea a fost nevoită să înlocuĭască maĭ mulţĭ termenĭ, între care era şi termenul de *unie* în loc de *unire*.

Aşa dar, noĭ primind o asemenea carte tipărită contra votuluĭ dat, S-tul Sinod simte o greutate şi se pune într'un impas, care va face un mare rĕŭ, de óre-ce aceste cărţĭ, carĭ vin tipărite la S-tul Sinod, cu tótă respingerea lor, ele tot se pun în circulaţie de autoriĭ lor.

Aşa dar, eŭ sunt de părere, că asemenea cărţĭ, cari vin tipărite la S-tul Sinod, în urma votuluĭ dat, să nu se maĭ priméscă, căcĭ atuncĭ nu însemnéză nimic, dacă noĭ nu ţinem socotélă de votul dat. Facem propunerĭ, le primim în urma unor discuţiunĭ, ba încă ne rîdicăm uniĭ contra altora şi pretindem că propunerea ar fi a luĭ A saŭ a luĭ B, şi prin acésta renunţăm la propunerile deja votate; prin urmare mergem tot pe calea de maĭ înainte. De aceea rog pe S-tul Sinod, să respingă o asemenea carte tipărită şi să primim numaĭ manuscripte, conform votuluĭ S-tuluĭ Sinod. Maĭ am ceva de adăogat: nu ştiŭ dacă S-tul Sinod, în urma votuluĭ dat a făcut cunoscut D-luĭ Ministru să dea un comunicat prin Monitorul Oficial, ca să cunósca tóte persónele acéstă hotărîre a S-tuluĭ Sinod, că nu se maĭ primesc, adică spre aprobare cărţĭ tipărite, ci númaĭ manuscripte. Un asemenea comunicat eŭ n'am vĕdut publicat în Monitor şi dacă nu s'a făcut nimic, rog pe biuroŭ să facă un asemenea comunicat.

I. P. S. Mitropolit Primat: Daţi-mĭ voe să vĕ daŭ o lămurire. P. S. Episcop al Argeşuluĭ aduce o acusaţiune biurouluĭ, că a călcat votul dat de S-tul Sinod, adică, că s'a maĭ admis a se lua în discuţiune o carte tipărită. Aşa ar fi P. S-te, dar am avut deja un precedent. Acéstă carte este tipărită maĭ înainte de a se da votul S-tuluĭ Sinod, pentru a se face cunoscut D-luĭ Ministru, pentru că acest

vot să se publice prin Monitorul Oficial, că orĭ-ce autor de cărţĭ didactice religióse să le presinte S tuluĭ Sinod maĭ întăĭ manuscrise, ĭar nu tiparite.

P. *S. Episcop al Dunăreĭ de jos:* Cer cuvêntul în cestiune prealabilă.

I. P. S. Mitropolit Primat:: Nu vĕ pot acorda cuvêntul în cestiune prealabilă, pentru că acum discutăm cestiunea în fond.

P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos: Atuncĭ cer cuvêntul în cestiune de regulament.

I. P. S. Mitropolit Primat: Aveţĭ cuvêntul.

P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos: I. P. Sânţite Preşedinte! Şi cestiunea prealabilă, ca şi cestiunea de regulament, are precădere în discuţiune, aşa glăsueşte regulamentul nostru.

I. P. *S. Mitropolit Primat:* Da dar dacă s'a început discuţiunea în fond, cestiunea prealabilă numaĭ are precădere; ea se acordă tot déuna maĭ înainte de a se începe discuţiunea în fond.

P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos: Nu face nimic, dacă s'a început discuţiunea; regulamentul este categoric în acéstă privinţă, maĭ cu sémă că abia un P. Sânţit membru a vorbit asupra acestuĭ raport. Eŭ am să vorbesc în cestiune prealabilă şi póte că S-tul Sinod îmĭ va da dreptate. Aşĭ dori dar să ştiŭ maĭ întăĭ, din câţĭ membri se compune Comisiunea al căruĭ raport discutăm? Eŭ aflaiŭ, că acéstă Comisiune se compune numaĭ dintr'un Prea Sânţit membru al S-tuluĭ Sinod, ceea ce veţĭ vedea, că nu este regulat. Ştiţĭ cu toţiĭ, că există un regulament în acéstă privinţă, şi conform acestuĭ regulament cărţile didatico-religióse, trimise de către autoriĭ respectivĭ S-tuluĭ Sinod spre cercetare şi aprobare să trimit de către acesta la nişte comisiunĭ ad-hoc afară de S-tul Sinod; dar vĕdêndu-se întârzierea, ce aceste comisiunĭ puneaŭ în trimiterea rapórtelor lor la S-tul Sinod, s'a abandonat acea practică şi tot-odată s'a luat decisiunea, ca cărţile acestea să sĕ triméata la o comisiune., alésă pentru fie-care carte şi anume dintre membriĭ S-tuluĭ Sinod. Maĭ tot-déuna aceste comisiunĭ consta din treĭ, cel puţin din douĭ membri. Norma generală însĕ a fost de treĭ.

Acum vĕd un raport, făcut numaĭ de un singur membru. Nu dóră că eŭ pun la îndoială capacitatea saŭ imparţia-

litatea Prea S. comisar, care a cercetat acéstă carte, dar pentru că practica admisă şi urmată pănă acum a fost maĭ tot-déuna aceea, de a se trimite atarĭ cărţĭ la o comisiune compusă din cel puţin doĭ membri; practica acésta are o basă în s-ta Evanghelie, care ḑice: *„prin gura a a douĕ sau treĭ mărturiĭ să stea tot adevĕrul.* Conform acestor precedente, eŭ rog pe S-tul Sinod să nu ĭa de o cam-dată în consideratiune conclusiunile acestuĭ raport, ci sĕ amâe discuţiunea şi tot-dată să complectăm comisiunea în sensul practiceĭ admise şi când va veni un raport al acesteĭ comisiunĭ vom discuta.

P. S. *Arhiereu Gerasim Piteştĕnu*: Eŭ cred, că P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos, care a fost presinte, când S-tul Sinod m'a însărcinat să cercetez acéstă carte, putea să'şĭ facă observaţiunile P. S. Sale atuncĭ şi să nu mĕ fi lăsat s'o cercetez singur.

P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos: Nu face nimic acésta. Eŭ am putut şi să fiŭ şi să nu fiŭ presinte, când S-tul Sinod v'a însărcinat, cu cercetarea acesteĭ cărţĭ. Acum însĕ am dreptul să cer complectarea Comisiuneĭ S tul Sinod va decide, ce va voi.

P. S. Arhiereu Gerasim Piteşteanu: Eŭ aşĭ ruga să se aducă prescriptul-verbal de atuncĭ şi se va vedea, dacă P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos a fost presinte şi dacă a fost în contra alegereĭ unuĭ singur membru saŭ nu. Este un vot dat de S-tul Sinod şi prin urmare nu se póte reveni asupra luĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Dacă este un vot dat de St. Sinod, noĭ trebue sa'l respectăm. Aşa dar discuţiunea prealabilă este înlăturată şi prin urmare intrăm în fondul cestiuneĭ.

P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos: Eŭ mĭ-am facut datoria, să vĕ atrag atenţiunea asupra uneĭ derogărĭ de la practica urmată şi să vĕ cer ajurnarea discuţiuneĭ, până la complectarea comisiuneĭ. Nu voiţĭ însĕ să admiteţĭ propunerea mea, S-tul Sinod este liber să facă ce va voi, dar aveţi să vedeţĭ, că v'aţĭ pus într'o dilemă din care nu ştiŭ cum aveţĭ să eşiţĭ.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Eŭ am cerut cuvêntul, ca sa vorbesc în fondul cestiuneĭ, nu în ceea ce priveşte cercetarea acesteĭ cărţĭ, dacă S-tul Sinod a făcut bine de a trimis'o Prea Sânţituluĭ Arhiereŭ Piteştĕnu.

P. S. Episcop al Romanuluĭ: Tot cestiune prealabilă este şi acésta.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: N'am terminat; am resumat pe P. S. Episcop al Argeşuluĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Cestiunea prealabilă este înlăturată.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Vĕ rog să mĕ lăsaţĭ, că n'am intrat în cestiune. Odată limpeḑită acéstă lature, mĕ adresez la I. P. S. Preşedinte, rugându-l să'mĭ spună: Am cuvêntul sau nu?

I. P. S. Mitropolit Primat: Da, aveţĭ cuvêntul în fond, iar cestiunea prealabilă este înlăturată.

P. *S. Episcop al Rômniculuĭ*: Cestiunea a fost rîdicată de P. S. Episcop al Argeşuluĭ: acéstă cestiune s'a resolvat prin rĕspunsurile ce s'au dat atât de P. S. Episcop al Argeşuluĭ, cât şi de al Dunărei de jos. Eŭ acum voĭesc să vorbesc asupra cuprinsuluĭ raportuluĭ. P. S. Gerasim Piteşténu, care a fost însărcinat de S-tul Sinod cu cercetarea acesteĭ cărţĭ, ne spune, că ea este venită de la comisiunea de Iaşĭ.

P. S. Archiereu Gerasim Piteşténu: Nu. Este o altă carte.

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: P. S. Sa prin raportul înfăţişat, face critica unor puncte din carte, desaprobând tot de-odată şi metoda cărţeĭ şi apoĭ conchide, că S-tul Sinod să nu priméscă cartea, adaogând tot de-odată, că asemenea manuale să se compusă de nişte bărbaţĭ maĭ competenţĭ.

In ceea ce priveşte primul punct că cartea cuprinde lucrurĭ, carĭ nu sunt în testamentul noŭ, să-mĭ daţĭ voĭe, să-mĭ spun şi eŭ părerea. In Biserica nóstră,—şi aici mĕ adresez la Decanul facultăţeĭ de teologie şi la profesorul de teologie, în Biserica nóstră ḑic, numaĭ St. Scriptură dictéză, nu şi tradaţiunea? Cum, tradiţiunea nu dictéză?

P. S. Arhiereu Gerasim Piteşténu: Care tradiţiune nu dictéză?

P. S. Episcop al Rômniculuĭ: Care tradiţiune nu dictéză! Tóte faptele, pe care le-aţĭ citat aci în sarcina şi în defavórea autoruluĭ, sunt luate tóte din tradiţiune. P. S. Episcop al Romanuluĭ v'a trimis la fie-care pas la vieţile sfinţilor.

P. S. Episcop al Romanuluĭ: Ceva maĭ mult; avem ser-

bătorĭ marĭ cari nu se baséză pe Evangelie, ci numaĭ pe tradițiune, de esemplu avem Intrarea în Biserică a Născĕtóreĭ de Dumnedeŭ, Naşterea Maiceĭ Domnuluĭ, cari sunt basate pe tradițiune şi decĭ nu trebue să le dăm cât de puțină descuviințare.

P. S. Episcop al Râmnicului: Dar P. S. Vóstră prin critica, ce ați facut autoruluĭ, ațĭ dat lovitură unor puncte principale din tradițiunea Bisericeĭ nóstre; căcĭ tóte sunt basate pe viețile Sânților, saŭ cum am dis, cu un termen teologic, tóte sunt luate din tradițiunea bisericeĭ.

P. S. Arhiereu Gerasim Piteşténu: Si sentința de condamnare a luĭ Iisus Christos, dată de Pilat?

P. *S. Episcop al Râmnicului*: Póte sunt scrise rĕŭ. Un biet băiat, care nu ştie nicĭ greceşte nicĭ latineşte, nu trebue să fie condamnat aşa lesne. De aceea eu rog pe St. Sinod, ca acéstă parte argumentantivă din raport să fie luată drept conclusiune, spre a ne putea pronunța asupra eĭ.

Acum vin la cea laltă parte a raportuluĭ; vin să vorbesc de metodă; maĭ ales că s'a afirmat, mi se pare, că nu trebue să vorbéscă de metodă. Apoĭ, noĭ care am fost dascălĭ, stim cât de mult prețueşte metoda în ştiință. Decĭ eŭ trebue să vorbesc de dênsa, pentru că fie-care din noĭ am învĕțat câte nițică carte şi ştim ce va să dică metodă, maĭ ales într'o carte didactică, şi pentru acésta mulțămesc P. S. raportor, cá a atins aicĭ şi acéstă cestiune importantă.

In ceea ce priveşte individualitatea păreriĭ, sau maĭ bine dis, apreciarea P. Sale asupra cărțeĭ, eu mĕ deosebesc de P. S. Sa. P. S. Sa. pune în sarcina acestuĭ diacon, saŭ maĭ bine dis, a autoruluĭ cărțeĭ incompentința în metoda, lipsa de metodă fată cu capacitatea copiilor. Eŭ mĕ adresez la P. S. Sa nu ca profesor de facultate, care cunóşte Evangelia în fond şi făcênd abstracție de locul ce o ocupă îl întreb: óre faptele, narațiunile istorice nu sunt propriŭ pentru copiĭ de clasele primare, şi chiar până la clasa 2-a gimnasială? Tótă lumea ştie, cá pedagogia ne îndatoreşte, ca să dăm copiilor istorióre, narațiunĭ şi fapte... De aceea rog pe P. S. Gerasim raportorul, să renunțe la acéstă parte a raportuluĭ.

Acum vin la conclusiunea raportuluĭ, unde P. S. Sa dice, că unor asemenea ómenĭ să le luăm dreptul, de a maĭ publica asemenea cărțĭ şi să-ĭ lăsam numaĭ ómeni-

lor competenţi. Să mě credeţi, eŭ n'am citit acéstă carte şi nici nu cunosc pe autor, dar eŭ mulţămesc autoruluĭ, de a îndrăsnit de a luat condeiul şi a scris o asemenea carte. Şi ştiţĭ care este sarcina nóstra? Să-ĭ cercetăm greşalele şi să i le îndreptăm; iar dacă cartea este atât de rea, în cât nu se póte corecta, atuncĭ să o respingem. Cum am făcut noĭ Comisiunea cu D. G. Aramă, care a scris o istorie bisericéscă, şi care este de laudă pentru acósta? Tot asemenea să facem şi cu acest autor; să-ĭ arătăm greşalele. De aceea rog pe S. Sinod, să priméscă părerea mea; că adică se pună din noŭ însărcinarea P. S. raportor, ca să citéscă cartea încă o dată şi să ne arate lămurit, care sunt materiile ne conforme cu tradiţiunea şi cu ştiinţa nóstră teologică şi acelea să se comunice autoruluĭ spre îndreptare. Dacă însă vor fi greşelĭ capitale şi cartea nu va îndura îndreptare, atnrcĭ să se respingă.

I. P. S. Mitropolit Primat: Din conclusiunile emise de P. S. Episcop al Rômniculuĭ urméză, ca acéstă lucrare trebue trimisă din noŭ la o altă Comisiune. Regulat este însă din partea biurouluĭ, că nu se póte face alt-fel, de cât să se pună la vot conclusiunea raportuluĭ şi St. Sinod se va pronunţa saŭ ale admite saŭ ale respinge.

P. S. *Episcop al Romanuluĭ:* Vě rog să-mĭ acordaţĭ şi mie cuvêntul, ca să vě explic şi nu vě voiŭ lua timp mult. Eŭ rog pe P. S. Gerasim Piteşt anu sa-şĭ prefacă raportul, să pună numaĭ părţile defectuase ale cărţeĭ; să pună pe acele lucrurĭ, care sunt contrare doctorineĭ bisericeĭ şi opuse ştiinţeĭ şi cu chipul acesta conclusiunea îĭ va remânea în picióre, St. Sinod va respinge cartea.

I. P. S. Mitropolit Primat: Atuncĭ veniţĭ tot la ideea P. S. Episcop al Rômniculuĭ, de a se modifica raportul şi acésta nu se póte.

P. S. *Episcop al Romanuluĭ:* P. S. Episcop al Rômniculuĭ dice, ca să se numéscă o altă comisiune. Eŭ nu cred acésta.

I. P. *S. Mitropolit Prima:* Nu putem eşi de aci. Conclusiunile raportuluĭ aŭ să se pună la vot, dupě discuţiunea ce se va urma.

P. S. *Episcop al Argeşuluĭ:* Eŭ nu avém alt-ceva de dis, de cât tot acele cuvinte rostite de I. P. S. Vóstră. Un membru al S-luĭ Sinnd, însarcinat prin un vot cu cercetarea uneĭ crţĭ, vine şi 'şĭ face raportul. In discuţiunea

urmată asupra raportuluĭ, uniĭ din membriĭ cer să se prefacă raportul sau să se trimită la altă Comisiune şi acésta urméză, că Comisarul ales de St. Sinod n'a fost îndestul de capabil să aprecieze acea lucrare. Eŭ cred, că atuncĭ când St. Sinod ş'a dat votul sĕŭ, a fost în deplină cunoştinţă de capacitatea comisaruluĭ.

I. P. S. Mitropolit Primat: Ca preşedinte al St. Sinod am dreptul să vĕ întrerup şi să vĕ atrag atenţiunea, că nicĭ unul din membriĭ S-luĭ Sinod n'a atribuit incapacitate membruluĭ comisar.

P. *S. Episcop al Argeşuluĭ*: N'a atribuit, ci aşa reese din cuvintele rostite de P. S. Episcop al Rômniculuĭ. Eŭ sînt pentru conclusiunile raportuluĭ dacă se primesc, póte să se respingă cartea, iar daca se respinge conclusiunile raportuluĭ, atuncĭ St. Sinod póte să alégă o altă Comisiune. Eŭ însă sunt pentru conclusiunile raportuluĭ.

P. S. *Episcop al Huşilor*: I. P. S. Preşedinte! In conclusiunile raportuluĭ sunt două ideĭ. Prima idee este să se respingă cartea şi a doua, ca autorul sa lase locul celor maĭ competenţı. Acum aceste două puncte fiind prec zate, parerea mea este, că dacă cartea nu întruneşte condiţiunele uneĭ cărţĭ didactice s'o respingem ; nu pot primi însa a doua idee —de a se lua autoruluĭ dreptul de a ş'o reface, cum şi a-ĭ închide calea, ca sa nu maĭ pótă face alta Acum dacă P. S. Raportor renunţă la partea din urmă a raportuluĭ, eŭ vo'ŭ vota pe cea dintâiŭ.

P. S. Episcop al Dunareĭ-de jos: Eu nu împărtăşesc modul de a vedea al P. S. Episcop al Huşilor, prin care P. S. S. învită pe raportor să cedeze. Noĭ nu ne tocmim aicĭ. Cuvêntul nostru trebe să fie aşa aşa, nu nu. S. Sinod înlaturând cestiunea prealabilă care afirma discuţiunea, va trebui acum saŭ să priméscă conclusiunile raportuluı aşa cum sunt, saŭ să le respingă, dar orı cum va face nu va putea sa iasa din dilema ın care s'a pus. Şi iată pentru ce : P. S. comisar raportor, conchide în raportul sĕŭ la respingerea cărţeı, ca ne fondată pe S-ta Evangeıe, ci pe argumente luate din tradiţiune şi cărţile apocrife. P. S. Episcop al Romanuluĭ ne spune, că aceste date sunt luate din vieţile sânţilor.

Eu cred pe cuvênt pe P. S. Episcop al Romanuluı. A admite dar conclusiunile raportuluĭ, St. Sinod dă un vot contra uneĭ cărţĭ, basate pe vieţele sânţilor şi pe tradiţiune. Dar óre póte St. Sinod să dea un asemenea vot? Eŭ cred că nu, şi în acest cas ar trebui să respinga con-

 7.

clusiunile raportuluĭ. Dar cred, că nicĭ acésta nu o póte face—pentru că atuncĭ s'ar admite cartea ca bună — ceea ce iarășĭ nu póte fi, pentru că conclusiunile raportuluĭ expun multe observațiunĭ pre cât de conforme cu știința și credința creștină pre atâta și de drepte și fondate pe norma nóstră de credință Iată pentru ce noĭ nicĭ putem să admitem conclusiunile raportuluĭ nicĭ să le respingem, și iată pentru ce eŭ rîdicasem cestiunea pealabilă și cerusem afirmarea discuțiuneĭ până la complectarea Comisiuneĭ, care să ne aducă un raport fondat pe ast-fel de considerente, în cât St. Sinod pronunțêndu-se asupra acesteĭ cărțĭ să păstreze intact depositul ce i s'a încredințat.

I. P. S. Mitropolit Primat: Ne maĭ cerênd nimenĭ cuvêntul discuțiunea este închisă de la sine. Voiŭ pune la vot conclusiunile raportuluĭ și dupre votul dat. dacă conclusiunile se vor respinge, vom reveni asupra ideiĭ P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos. Așa dar pun la vot conclusiunea raportuluĭ.

P. S. Episcop al Dunăreĭ de-jos: Inalt P. S. Președinte. Eŭ vĕ rog să nu vĕ grăbițĭ cu punerea și pronuțarea votuluĭ, pentru că dacă se primesc conclusiunile raportuluĭ, cartea este respinsă, iar dacă nu se primesc cartea rĕmâne aprobată și eŭ v'am spus și v'am probat, că St. Sinod nu póte nicĭ una nicĭ alta și în acest cas, trebue să primițĭ propunerea ce v'am făcut și pe care n'ațĭ voit s'o primițĭ la timp.

I. P. S. Mitropolit Primat: Atuncĭ bine-voițĭ a face o propunere în sensul vederilor P. S. Vóstre.

P. S. *Episcop al Dunăreĭ-de-jos*: Fac propunerea, pentru respingerea conclusiunilor raportuluĭ, fără ca prin acésta să se aprobe cartea.

P. S. *Episcop al Rômniculuĭ*: Asupra punereĭ votuluĭ să'mĭ dațĭ voe să vĕ spun, că nu mĕ unesc cu P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos. Nu pot eŭ să daŭ un vot de blam unuĭ coleg al meŭ. P. S. Gerasim Piteșteanu a lucrat cu tótă luarea aminte: se póte întâmpla însă ca să se fie amăgit...

P. S. *Gerasim Piteșteanu* : Dacă vom intra în exigetică, nu știu cum am eși din impas.

P. S. *Episcop al Rômniculuĭ*. Vĕ rog dar, să punețĭ la vot coclusiunile raportuluĭ, și dacă nu se primesc atuncĭ se va vedea, ce este de tăcut cu cartea.

P. S. *Episcop al Dunăreĭ-de-jos*: Acésta v'am spus, că nu se póte face, căcĭ precum v'am spus, dacă admitețĭ con-

-clusiunile raportuluĭ respingeţĭ cartea; iar dacă respingeţĭ conclusiunile raportuluĭ, atuncĭ implicit admiteţı cartea. De aicĭ dar necesitatea de a formula un vot în cât să se vadă, că St. Sinod, dând un vot, contra conclusiunilor raportuluĭ, nu a voit ca prin acésta să se admita cartea.

I. P. S. Mitropolit Primat: Bine voiţĭ de faceţĭ o propunere în sensul asesta. Prin urmare eŭ suspend şedinţa pentru câte-va minute.

Şedinţa se suspenda.

După câte-va minute şedinţa se redeschide.

P. S. *Mitropolit Primat*: Avem la biroŭ o propunere a P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos, susţinută de P. S. Episcop al Rômnicului şi de P. P. S. S. Arhereiĭ Valerian Rômniceanu, Calistrat Bêrlădeanul, şi Dositheiŭ Botoşeneanu. Se citeşte propunerea următóre:

Avênd în vedere practica urmată până acum în cele ce priveşte cercetarea cărţilor religióse;

Avênd în vedere, ca Comisiunea însărcinată cu cercetarea cărţeĭ, întitulată Istoria Sacră a N. T. de Diaconul N. Ionescu a fost compusă numaı de un singur membru, suntem de părere a nu se lua în consideraţiune raportul ci a se alege o Comisiune ad-hoc.

† Partenie al Dunăreĭ de jos. † Ghenadie al Rômniculuĭ, Calistrat, Bêrlădeanu † Dositheiu Botoşeneanu.

P. S. *Episcop al Huşilor*: Cer cuvêntul asupra propunereĭ.

P. S. *Mitropolit Primat*: Aveţĭ cuvêntul.

P. S. *Episcop al Huşilor*: P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos în propunerea P. S S. ia de basă că St. Sinod a ales Comisiunĭ de 2 saŭ de 3 membri, adică maĭ mult de cât unul. Acéstă decisiune s'a luat maĭ pe urmă, dar maĭ nainte când aŭ început a se da cărţile didactice de învěţămênt religios în cercetarea membrilor S-luĭ Sinod direct, aceste carţĭ mi se pare că s'au rânduit la câte un singur membru şi părerea luĭ era bine primıtă. Aşa dar dacă raportorul cărţeĭ în cestiune este ales de St. Sinod prin votul sěŭ din nainte, atuncĭ de ce să luăm decisiunea, ce ni se cere prin propunerea P. S. al Dunăreĭ-de-jos.

I. P. S. Mitropolit-Primat: Acésta nu este nicı o atingere la demnitatea S-tuluĭ Sinod.

P. S. Episcop al Huşilor: Dar chiar I. P. S. Vóstra aţĭ amintit, că este un vot al S-luĭ Sinod şi dacă este un vot dat în acéstă privinţă ce să făceţĭ cu el?

I. P. S. Mitropolit Primat: Eŭ pun la vot propunerea

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos. Cine este pentru, să binevoiască a rîdica mâna.

— S'a admis.

P. S. Mitropolit Primat: Acum cartea se va rîndui la o altă Comisiune, care se va alege conform propunereĭ votate.

P. S. Gerasim Pitişteanu : Primindu-se propunerea P. S˜ Episcop al Dunăreĭ al Dunăreĭ-de-jos, declar că'mĭ retrag raportul.

I. P. S. Mitropolit Primat: Prea bine.

P. *S. Episcop al Dunareĭ de jos*: Inalt P. S. Preşedinte! cer cuvêntul.

I. P. S. *Mitropolit Primat*: Aveţĭ cuvêntul.

P, *S Episcop al Dunăreĭ-de-jos*: Practica urmată de S. Sinod până acum, în ceea ce priveşte aprobarea budgetuluĭ Tipografieĭ Cărţilor Bisericeştĭ şi a jurnaluluĭ Biserica Ortodoxă Română, eŭ o găsesc, defectuósă şi anul acesta ne o dovedeşte cu prisos, pentru că deja ne aflăm la 17 ale luĭ Maiŭ, când póte se va închide sesiunea de Primă-vară a S-luĭ Sinod, fără ca socotelile să se fi luat, nicĭ budgetul aprobat. Dar îmĭ va ḑice cine va: socotelile se pot lua şi maĭ târḑiŭ, pentru că Comisiunea póte lucra şi dupĕ închiderea sesiuneĭ S-luĭ Sinod, maĭ cu sémă că doĭ din membriĭ Comisiuneĭ, însarcinaţĭ cu luarea socotelilor, fiind membri şi aĭ Senatuluĭ vor maĭ sta în Bucureştĭ. Da, aşa este, dar ce se face cu budgetul? Cestiunea budgetuluĭ este cestiunea de viaţă a uneĭ instituţiunĭ şi Directorul tipografieĭ, precum şi Comitetul jurnaluluĭ, ne avênd budgetul aprobat de St. Sinod nu póte merge înnainte cu lucrările acestor instituţiunĭ. De aci necesitatea de a se lua grabnică decisiune, atât în privinţa budgetuluĭ pentru anul curent, cât şi pentru socotelĭ.

Eŭ dar aş ruga pe St. Sinod să dea un vot directoruluĭ Tipografieĭ şi comitetuluĭ jurnaluluĭ să mérgă şi pe anul acesta cu budgetul anuluĭ trecut, iar pe de alta să punem în vederea atât a directoruluĭ cât şi a comitetuluĭ jurnaluluĭ ca budgetele respective ale anuluĭ care urméză să ni le presinte în sesiunea de tómnă, pentru ca St. Sinod să aibă timpul necesar sa le citéscă şi să le controleze dupĕ regulă. Ast-fel vom crea greutăţĭ marĭ asupra acestor douĕ instituţiunĭ, carĭ póte să le pericliteze existenţa. Iată cestiunea cea maĭ vitală a tipografieĭ şi a jurnaluluĭ asupra căria S. Sinod trebue să se rostéscă de urgenţă.

In acest moment D. Ministru intra în sala şedinţelor.

I. P. S. Mitropolit Primat: P. S. S-lor. Daţi-mĭ voe să întrerup discuţiunea, ca să pun şi pe D. Ministru în cunoştinţă despre ce este vorba.

D-le Ministru! P. S., Episcop al Dunăreĭ-de jos termină în acest moment o propunere a P. S. S., care era în acest sens: Fiind-că timpul este prea înaintat şi până acum socotelile cheltuelilor Tipografieĭ Cărţilor Biserices̨tĭ şi ale jurnaluluĭ Biserica Ortodoxă Română n'aŭ avut timp să se facă, nicĭ esaminarea budgetelor p› anul viitor, P. S. S propune două lucrurĭ: 1. St. Sinod să dea un vot, că aceste instituţiunĭ să mérgă şi pe viitor cu budgetele anuluĭ trecut şi în intervalul sesiunilor se vor lua socotelile tipografieĭ; 2. Propune, ca pe viitor budgetul tipografiei să fie presentat de D. Director al tipografiei în sesiunea de tómnă, ca să aibă timp St. Sinod sa l cerceteze cu deamăruntul, cu minuţiositate şi în Primă-vară să-l aiba pregatit. Acésta este ideia propunereĭ P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos, la care P. S Episcop al Rômniculuĭ are cuvêntul să respundă.

P. S. *Episcop al Rômniculuĭ*: Am cerut cuvêntul, nu ca să fac alt-ce a, de cât să declar, că şi eu mě unesc cu o parte din propunerea P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos; maĭ ales, că eŭ am mişcat cestiunea budgetelor ĭerĭ, şi chiar astă-ḑĭ puţin înainte. după comunicărĭ. Am luat cuvêntul, ca sa rog pe S-tul Sinod, să ĭa o hotărîre în privinţa budgetelor a anuluĭ viitor, şi mulţamesc P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos, că a formulat dorinţa, pe care eŭ am arătat'o. Cerênd, ca Revista şi tipografia să mérgă anul acesta cu budgetele anuluĭ trecut, a maĭ adaogat P. S. Sa şi o regulă generală; că adecă, pe viitor budgetele acestor instituţiunĭ să se presinte tot-déuna în sesiunea de tómnă a S-tuluĭ Sinod. Eŭ, din practica lucruluĭ, şi din regulamentele S-tuluĭ Sinod, cunosc, că atât la o instituţiune, cât şi la cea l-altă votarea budget lor nu este un lucru greŭ, aceea ce face greutatea in budgetele instituţiunilor nóstre este crearea veniturilor atât la Revistă cât şi la tipografie. La aceste instituţiunĭ crearea cheltuelelor nu este lucru imaginar. Cheltuelele sunt preveḑute prin regulamentele respective pentru Revistă de la 1874 şi pentru tipografie de la 1882, data înfiinţăreĭ acesteĭ instituţiunĭ. Inţeleg pe P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos să vină şi să ne ḑică: cutare capitol din budgetul tipografiei trebue să lipséscă, saŭ alt capitol trebueşte să se maĭ adaoge. Deci a adăoga o sumă la un capitul saŭ a o scădea la altul într'un bud-

get, care ocupă o jumătate de faţă dintr'o cólă, acesta mai adaog, nu este o trébă grea. Şi apoi de ce am voi să deviem de la prescripţiunile regulamentului, care sunt precise? Socotelele cu budgetele atât ale Revistei cât şi ale tipografiei, să iaŭ dupre Regulamente în sesiunea de primă veră. Iată prescripţiile Regulamentelor! Trebueşte să schimbăm Regulamentele?

Dar să spun P. S. Sale unde este greutatea lucrului. Cunóştem din practica, esperimentată de P. S. Valerian Rîmnicénu şi de alţi membri din S-tul Sinod, carii au luat parte în comisiunile pentru cercetarea socotelelor, că luarea socotelelor condiţionéză crearea veniturilor şi aceste a cheltuelelor budgetare. Nici odată S-tul Sinod nu a putut face un budget, fără să se încheie casa acestor instituţiuni. Nu se póte face un budget la Revistă, fără să se cunóscă numĕrul abonaţilor, şi nici un budget la tipografie, fără a se şti veniturile, ce Revista póte da tipografiei. Să trecem însĕ în revistă schimbarea anilor financiari a acestor două instituţiuni şi vom vedea, că nu s'a putut avea nici odată aceia, ce se doreşte.

La începutul înfiinţărei Revistei anul financiar era la 1 Octomvrie şi acésta pentru cuvêntul, că de la acéstă dată s'a început jurnalul. Mai pe urmă, când S-tul Sinod îşi prelungea sesiunele până iarna târḑiŭ s'a primit începutul anului financiar 1 Octomvrie; şi ştiţi cari aŭ fost motivele, ce aŭ făcut pe S-tul Sinod să încépă anul financiar la 1 Octomvrie? Inceperea jurnalului care să începe la 1 Octomvrie şi se sfârşeşte cu Septemvrie şi s'a determinat. ca şi anul financiar al jurnalului să fie la 1 Octomvrie; dar s'a constatat. că nici atunci nu se pot lua socotelele. S'a vĕḑut greutatea acésta şi membrii comisiunei aŭ propus să se schimbe anul financiar pentru 1 Ianuarie, mai ales ca de multe ori se mergea cu sesiunea până apróрe de Ianuarie, atunci dar s'a admis Ianuarie, dar s'a constatat, că nici atunci nu putem ajunge, ca să luăm socotelele până la ḑi. Aşa dar Comisiunea este de vină? nu, căci de multe ori anul financiar al Revistei precum şi al tipografiei, s'a hotărît a se începe de la 1 Ianuarie. Nici cu acéstă schimbare nu s'a dobândit vre-un resultat deosebit; şi de multe ori a fost S-tul Sinod pus în posiţiunea cea de astă-ḑi, adecă de a fi nevoit, ca să dea un vot asupra budgetului, fără să se pronunţă şi asupra socotelelor. In sfârşit mai la urmă de tot P. S. Valerian Rîmnicénu, raportor în Comisiunea pentru luarea socotelelor, a propus şi St. Sinod

a primit, ca anul financiar a acestor instituţiunĭ să încépă de la 1 Aprilie, aşa cum are acest an şi Statul. Ei! Şi care a fost resultatul şi a acesteĭ schimbărĭ? Nimic altul, de cât, că astă-ḑĭ P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos vine şi ne cere, ca budgetele pentru viitor să se facă în sesiunea de tómna, ĭar socotelele să se ia acum, adecă în sesiunea de primă-véra a S-tuluĭ Sinod. De aceea spun P. S. Sale eŭ, care cunosc de aprópe mecanismul administraţiuneĭ acestor instituţiĭ, că budgetele nu se pot despărţi de luarea socotelelor jurnaluluĭ si ale tipografieĭ; fiind-că jurnalul ajută tipografia, ĭar cheltuelele jurnaluluĭ, care se trec ca veniturĭ la tipografie, trebuesc aprobate de către St. Sinod.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Asupra moduluĭ cum aŭ să se ia socotelele tipografieĭ ne-am înţeles maĭ de mult. Nevoĭa ne-a făcut să le luăm anul acesta, după închiderea sesiuneĭ de primă-véra. Asupra acestor două cestiunĭ suntem cu toţiĭ de acord. Nu tot ast-fel este cu cestiunea budgetuluĭ. Propunerea mea de a devansa votarea budgetuluĭ, cu punerea sa în aplicare, věd că nu găseşte aprobarea la uniĭ din P. P. S. S. membri, ceea ce mě face a maĭ ḑice câte-va cuvinte asupra acesteĭ cestiunĭ. Propunerea ce v'am făcut asupra budgetuluĭ se impune de nevoe, pentru că nu poţi merge înainte cu un budget, ce nu este aprobat de S-tul Sinod. Stiţi cu toţiĭ, că aprobarea budgetuluĭ tipografieĭ şi jurnaluluĭ s'a făcut până acum, în sesiunea de primă-vara a S-tuluĭ Sinod şi pentru că anul budgetar începe 1 Aprilie ĭar sesiunea de primă-vară a S-tuluĭ Sinod la 1 Maĭ, adecă cu o lună maĭ târḑiŭ de cât anul budgetar, Directorŭl tipografieĭ, cum şi Comitetul jurnaluluĭ sunt nevoiţĭ să urmeze o lună, ba une-orĭ si maĭ mult, tot după budgetul cel vechiu al anuluĭ expirat, fără a avea vre-un vot de la St. Sinod în acéstă privinţă. Practica urmată până acum este viţiósă şi trebue s'o părăsim cât maĭ curând, spre a nu maĭ urma neregulat ca până acum. Spre acest scop, eŭ v'am propus, ca budgetele să le cercetăm şi să le aprobăm în sesiunea de tómnă, adecă cu şése lunĭ înainte de punerea luĭ în aplicare, cu modul acesta directorul tipografieĭ ca şi Comitetul jurnaluluĭ vor avea tot-déuna budgetul votat la timp şi dacă în timpul de când s'a aprobat şi până la punerea luĭ în aplicare se maĭ simte nevoe de óre-care modificărĭ, ele cu înlesnire se pot face în sesiunea de primă-vară. Acésta practică o urméză şi Statul şi nu věd pentru ce St. Sinod n'ar introduce-o la instituţiunile sale.

P. S. Episcop al Huşilor: N'aşĭ fi contra propunereĭ P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos, când aşĭ vedea din practica lucruluĭ că ar puţea fi posibil. Dacă noĭ am putea merge, —şi acésta o dic maĭ cu sémă pentru jurnal—dacă abonamentele, vreŭ a dice, s'ar urma conform cu regulamentul, adică ca fie care membru din cler, fie-care bisericaş să fie abonat fără vorbă, din oficiŭ, atuncı m'aşĭ uni cu propunerea P. S. Episcop al Dunăreı de jos, dar prescripţıunele Regulamentuluĭ acestuia nu s'aŭ putut aplica de la început, şi nicĭ acum nu se aplică; de aceea şi abonamentele se fac cum se pot,—odată maĭ multe şi altă-dată maĭ puţine. Nu se póte dar şti numĕrul abonamentelor cu o jumatate de an saŭ cu un an înainte. S'aŭ învitat şi să învită protoĭereiı să trimită liste de abonaţĭ. Aceştia la rândul lor aŭ trimis liste, dar când aŭ fost să ıncaseze plata abonamentelor n'aŭ putut, căcĭ uniĭ s'aŭ îndărătnicit, ıar alţiĭ n'aŭ avut. De aci a urmat, că S tul Sinod să ĭerte sume marĭ, ce nu se maĭ puteaŭ încasa şi care din an în an se tot treceaŭ ca datorie pe séma unor protoĭeriĭ. Vrea să dică, neavênd un numĕr fix de abonaţĭ nu putem vota budgetul veniturilor; neavênd budgetul veniturilor maĭ mult saŭ maĭ puţin sigur, nu putem să votăm nicı cheltuelele, cu un an saŭ jumătate maĭ înainte. De aceea nu sunt pentru propunerea P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos, în ceea ce priveşte jurnalul.

P. S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos: Eştĭ pentru starea anormala?

P. *S. Episcop al Huşilor*: Nu, dar nu se póte cum propuneţĭ P. S. Vóstră Eŭ şi cât am fost la direcţia jurnaluluĭ şi acum ca Episcop ştiŭ cu câte greutaţĭ se încasaze abonamentele de protoiereĭ. Pre alocurea şi de un timp peste tot locul, abonamentele se fac pe numele Epitropiilor bisericilor şi se reuşeşte, pe alte locurı însă nu se reuşeşte, căcĭ epitropiile spun că n'aŭ banĭ. Va să dică n'avem un venit sigur de maĭ înainte dupĕ care să putem fixa venitul şi prin urmare nicĭ cheltuelele.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: Eŭ nu înţeleg discuţiunea ın acéstă privinţă în urma uneĭ propunerĭ făcută de P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos, la care aŭ luat parte P. S. Episcop al Rômniculuĭ şi al Huşilor prin care propunere cere, ca budgetele tipografieı să se voteze în sesiunea de tómnă. In ceea ce priveşte socotelele jurnaluluĭ, eŭ cred, că în urma acesteĭ propunerı făcute, nu maĭ încape nicĭ o discuţiune. Vĕd, că ceĭ carĭ au aderat la propunere, des-

chid o alta cestiune, cestiunea jurnaluluĭ şi a socotelelor. Nu ştiŭ dacă I. P. S. V. conform regulamentului puteţĭ permite una ca acésta.

I. P. S. Mitropolit Primat: P. S. Episcop al Argeşuluĭ crede, că cestiunea este deplasată. P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos vine şi face o propunere în două părţĭ: Intâĭ să se dea un vot de S-tul Sinod, pentru budgetul tipografieĭ şi socotelele se vor face la urmă, şi al doilea propune, ca budgetul tipografieĭ să fie presentat la sesiunea de tómnă. Prin urmare cestiunea nu este deplasată. Asupra acesteĭ cestiunĭ P. S. S. Lor, aŭ luat cuvêntul şi aŭ vorbit, remânênd să decideţi P. S. Vóstre Cât pentru mine personal, părerea mea ar fi: Më unesc în totul cu propunerea emisă, ca să se dea un vot de S-tul Sinod, în ceea ce priveşte budgetele; iar în ceea ce priveşte socotelele se vor lua în întervalul sesiuneĭ. Pentru cea-l-altă parere, ca să se înfăţişeze budgetele în sesiunea de tómnă, eŭ aşĭ fi de parere, că la tómnă să se alégă o comisiune din partea S-luĭ Sinod, care, împreună cu Directorul să chibzuiască daca este posibil să se facă acésta sau nu. Si fiind-că uniĭ ḑic nu, alţiĭ da, decĭ în necunoştinţă de causă n'am putea da un vot în sensul acesta. Pentru aceea v'aşĭ ruga să lăsăm acéstă cestiune pentru altă dată.

Vocĭ: Ne unim şi noi cu acésta.

D. Ministru de Culte: Dacă îmĭ permite St. Sinod să më amestec în acéstă desbatere, ĭată cum aşĭ vedea eŭ lucrul.

Negreşit, Statul ar fi prea fericit, când şi-ar putea presinta budgetele c'un an maĭ înainte de începutul exerciţiuluĭ. S'ar realisa atuncĭ visul d'a întroduce şi la noĭ practica Englesilor,—aceea d'a obţine budgete cu un an maĭ înainte de punerea lor în aplicare. Dar acésta presupune o organisare a Statuluĭ, unde budgetele nu fac, de cât vin şi aplică legi existente, şi cu modul acesta ele nu maĭ sunt lăsate la capriciul majorităţilor schimbătóre, la discreţiunea Camerelor. In starea însă, în care ne aflăm noi, este fórte cu greu, dacă nu cu desëvêrşire imposibil, ca Statul să-şi alcătuĭască budgetele anticipând cu un an asupra prevederilor. Şi apoĭ este ştiut că, chiar atuncĭ când ele se presintă cu doua şi trei lunĭ înainte de începutul anului budgetar, totuşĭ rëmân nevotate. Nu maĭ vorbesc de casurile de disolvare când, nevotându-se de loc, se continuă cu budgetele anuluĭ expirat.

In ce priveşte St. Sinod, lucrul este maĭ uşor: budgetul sëu nu este aşa greŭ de equilibrat. El n'are împrumuturĭ,

n'are anuităţĭ de regulat, n'are deficite de acoperit, în fine nu este aşa de complicat ca budgetul Statuluĭ. Cred, că un asemenea budget uşor, presintându-se în sesiunea de tómnă, S-tul Sinod va avea destul timp ca sa-l studieze, rĕmânênd apoĭ ca la primavară să se aplice. Chiar admiţênd că s'ar face un budget, care să dea orĭ plus, orĭ minus, într'un asemenea cas se va face un budget rectificativ. Astă-ḑĭ, ne aflăm în dificultatea acésta, că nu s'a dat un vot şi nu se póte merge maĭ departe fără acest vot. Eĭ bine, să se dea acum votul acesta, rĕmânênd ca îmbunătăţirile să se introducă la tómnă. Şi sa-nu credeţĭ, că dacă am apucat şi am dat un vot, nu se maĭ póte reveni; nu, tot-déuna putem face un budget rectificativ.

In ceea ce priveşte ziarul, vĕ mărturisesc nu ca Ministru, dar ca simplu dascăl, că mĕ interesézā mult acest ziar. Materiele ce tratézā cu privire la Religiune şi morală, studiile importante şi documentele interesante ce conţine, fac dintr'ênsul unul din cele maĭ de frunte organe de publicitate de la noĭ. Şi cred, că este timpul să'l împrăştiăm. Cu sprijinul Guvernuluĭ, pe de o parte,— fără să avem nevoe să-l impunem,—arĕtându'ĭ pre de altă parte importanţa —eŭ cred, că vom putea obţine, ca jurnalul acesta să-şĭ aibă un aşa numĕr de abonaţĭ, în cât să producĕ şi un venit. Nu va fi de ajuns? eĭ bine, voiŭ pune o subvenţiune în bugetul Cultelor, care să'l facă să trăiască, căcĭ este de demnitatea S-tuluĭ Sinod al Sânteĭ Bisericĭ autocefale Române, să aibă un jurnal al sĕŭ, demn, scris fără pasiune, unde să se vulgariseze lucrurĭ folositóre si edificătóre, pentru generaţiunea presentă şi cea viitóre. Peste 25 de anĭ, când cine-va va întreprinde să scrie Istoria Cleruluĭ nostru, tot va fi trebuinţă să se culégă cel puţin datele, de esemplu: când s'a făcut ungerea cutăruĭ Domn, când s'a consacrat cutare Mitropolit, cutare Arhiereŭ, când Episcopul cutare a luat posesiune de scaunul episcopal, etc. etc. Iată întru cât se atinge de jurnalul „*Biserica Ortodoxă Română*“.

Voiu cere, repet, de la Cameră, să-mĭ încuviinţeze o subventiune; nu mare; cât de mică,—ca să facem un început. La anul, subvenţiunea se va spori şi aşa, treptat treptat, vom păşi înainte până ce existenţa acestuĭ important jurnal va fi bine şi durabil asigurată.

In privinţa socotelelor, aşĭ dori să se lămuréscă odată situaţiunea, ca să putem apoĭ să plătim datoriele tipografieĭ. Mĕ voiŭ înţelege dar cu D-l Erbiceanu, în scopul de

a limpeḑi cât mai curând afacerea acésta, şi atuncĭ se va reîncepe şi cu tipărirea cărţilor bisericeştĭ, ca să nu caḑă lucrul în desuetudine. Timpul trece şi nu este bine să dăm ocasiune acelora, carĭ nu se prea ocupă cu citirea, să ḑică: Cum a mers până acum, va merge şi de acum înainte.

De aceea, repet, că voiŭ face aşa, ca socotelele aceste institŭţiunĭ să fie fórte lămurite şi voiŭ presenta S-tuluĭ Sinod o situaţiune clară. Dar acésta nu se póte face într'o ḑi, două. Comptabilul Ministeriuluĭ, delegat pentru a efectua acéstă lucrare, a fost ocupat cu lucrarea budgetelor Ministeriuluĭ, cari de abia acum s'aŭ depus la comisiunea budgetară. Un alt împiegat să fi trimis, n'ar fi avut lucrarea nici o valóre; aicĭ trebue numaĭ de cât un om special. Să bine-voïască dar S-tul Sinod a crede, că nu suntem puşĭ, ca să ne surpăm uniĭ pe alţiĭ; rolul acesta nu'l avem; din contra, suntem animaţi de dorinţa de a face binele, buna credinţă nu ne lipseşte la nimeni.

La Monastirea Némţ a fost o tipografie care, ştiţi, ca nu mai funcţionéză de mult. Trebue să ne gândim, dacă n'ar fi bine să îmbogăţim tipografia din Bucureştĭ. La Némţ numaĭ e necesitate de o tipografie, şi a reînfiinţa una din noŭ ar trebui mulţi bani. Dacă am vinde acéstă tipografie şi am prinde pe dânsa vre-o 15 000 leĭ, am realisa un venit de 4—500 leĭ, care s'ar putea trece ca venit în budgetul S-tuluĭ Sinod. Regulamentul St. Sinod spune însĕ, o ştiŭ, că produsul din vênḑĕrĭ de acestea, se va întrebuinţa pentru stabilimente industriale aparţinând cleruluĭ, precum: fabrice de postavurĭ, de ţesĕturĭ, etc. Dar asemenea stabilimente noĭ astă-ḑĭ numaĭ avem prin monastirĭ. Prin urmare, singurul stabiliment ce avem fiind „Tipografia Cărţilor bisericeştĭ“, s'o redeschidem şi să trecem între veniturile eĭ şi procentele capitaluluĭ, ce vom realisa prin desfacerea tipografiei de la Némţ.

Iată, pe scurt, vederile nóstre în privinţa cestiunilor ce preocupă pe St. Sinod. Terminând, v'aşi ruga, să daţĭ un vot de aprobare pentru budgetul anuluĭ trecut; şi în privinţa budgetuluĭ pe anul viitor, pregătiţi proiectul şi la tómnă se va vota si acesta, când atuncĭ se vor putea realisa şi îmbunătăţirile pe carĭ toţĭ le dorim.

I. P. S. Mitropolit Primat: Cred, că suntem luminaţi şi nu maĭ póte avea loc discuţiune. Acum dar pun la vot propunerea P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos, susţinută de P. P. S. S. Episcopi al Rômniculuĭ şi al Huşilor şi la care m'am asociat şi eu; adică de a se da un vot, ca tipografia

să mérgă cu budgetul anuluĭ trecut, până la votarea budgetuluĭ pe anul acesta, şi în intervalul acesteı sesiuneĭ să se ĭa şi socotelele tipografieı.

—S'a primit în unanimitate.

I. P. S. Mitropolit Primat: Acum am să vĕ fac o rugăciune. Fiind-că socotelele tipografieĭ aŭ să céră un timp de maĭ multe ḑile, şi fiind că unul din membriĭ Comisiuneĭ este P. S. Ieremia Gălăţanu, eŭ aşĭ fi prea mulţumit că P. S. Sa să continue a fi membru în Comisiune. Dar în cas când P. S. Sa s'ar duce, saŭ să alegem un altul în locul P. S. Sale, saŭ să rugăm pe D-l Ministru, ca pentru timpul cât va ţine lucrările Comisiuneĭ, să binevoĭască a'ĭ da o diurnă

P. S Episcop al Huşilor: Profit de presenţa D luĭ Ministru spre a-ĭ face o rugăminte la care, cred, că vĕ veţĭ asocia cu toţiĭ. Rugămintea ce voesc să fac este acésta: Să binevoĭască D l Ministru să îndeplinéscă lipsurile de predicatorĭ de pe la Episcopiĭ, care sunt scóse din budget de acum doĭ saŭ treĭ anĭ. Aceste lipsurı s'aŭ îndeplinit anul trecut numaı pe la Mitropoliĭ şi la Episcopia Dunăreĭ de jos, ĭar cele-l-alte cincĭ Episcopiĭ aŭ rĕmas fără predicatorĭ, de carĭ se simte mare nevoe. Predicatoriĭ, nefiind ţinuţĭ a predica numaĭ la biserica catedrală a Episcopieĭ, ci şi pe la alte bisericĭ din oraşul de reşedinţă al Episcopuluĭ, cum d. e. pe la hramurĭ, unde se adună lume maĭ multă, pot să aducă un mare folos moralităţeĭ publice Rog dar pe D l Ministru, să prevédă din noŭ în budget predicatorĭ pe la Episcopiile unde nu sunt.

D. Ministru al Cultelor şi al Instrucţiuneĭ publice: In privinţa predicatorilor, ıată cum stă cestiunea: Sunt bisericĭ, unde se găsesc bărbaţı de talent, cari pot face acéstă lucrare, sunt însă altele unde nu se găsesc asemenea bărbaţı şi acest post s'a dat unor clericĭ, cari nu pórtă titlu de predicatorĭ, şi de aceea acest post s'a creḑut, ca este numaĭ o sinecură, care se dă unor persóne şi pentru aceste motive comisiunea budgetelor a venit şi 'ı-a desfiinţat în mod general; căcı dacă se suprima numaĭ într'un singur loc, se ḑicea, ca are să supere pe cutare saŭ cutare P. S. Episcop. Acum unde se va găsi un bărbat de talent, chiar dintre profesoriĭ Gimnaziilor, care va avea darul vorbireĭ şi care va face 5—6 discursurı, nu maĭ mult, cari să producă efect, acel bărbat trebue să fie încuragiat, trebue plătit.

Aţĭ amintit de Episcopia Dunăreĭ de jos. Acolo s'a pre-

vĕḑut doĭ predicatorĭ, pentru că avem o mulţime de elemente streine. Aceştı predicatorĭ aŭ să predice Grecilor, Bulgarilor şi celor-l-alte elemente, şi de aceea acolo s'a menţinut un predicator şi s'a maĭ pus încă unul, în vedere că aceştı predicatorĭ sunt ambulanţĭ, iar nu statornicĭ şi la facerea budgetuluĭ are să se spună că aceştĭ predicatorĭ nu sunt localnicĭ la Episcopiĭ, ci aŭ să mérgă în tótă Eparhia. In ceea ce priveşte léfa, dacă se va putea să le facem câte 100 leĭ pe lună ca princip.

Nu ştiŭ cari din P. S. S. Episcopĭ mĭ-a spus căĭ trebue un paraclisier, s'a restabilit. La Mitropolia din Bucureştĭ era şters Inspectorul eclisiastic şi l'am restabilĭt, căcĭ şi aci trebue un control ca şi la şcolĭ Acum este vorba de membriĭ din comisiunea budgetară, eŭ însă cred, că o să-ĭ capăt. Anul acesta am să scot puţin şi vĕ rog să nu mĕ acusaţı, că nu voiŭ scóte mult, dar tot am să scot ceva; la anul voiŭ scóte maĭ mult.

Acum viŭ la fondul milelor. Acesta se póte da pe la Episcopiĭ să se împartă dacă credeţĭ.

Vocĭ: Nu, nu, D-le Ministru.

D. Ministru al Cultelor şi Instucţiuneĭ publice: Dar atuncĭ sunt sigur, că Episcopiile aŭ să se transforme în cancelarii, cari au să priméscă fel de fel de cererĭ şi acésta degeneréză într'o ocupaţiune şi un necas teribil şi decı nu este bun acest sistem. Saŭ, dacă credeţĭ, că este maĭ bine, eŭ să raportezez la Primarie, ca să dea ele acest ajutor, şi să scap administraţia bisericéscă de acéstă sarcină. De aceea vĕ spun, că în ceea ce priveşte împărţirea fondului milelor, m'am gândit să pun acésta în sarcina Primăriilor.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: In privinţa predicatorilor voĭam să rog pe D-l Ministru să se aibă în vedere pentru tóte Episcopiile, ca să li se dea predicatorı-revisorĭ, căcĭ Eparhiile sunt lipsite de predicatorĭ, şi sunt casurı când n'avem pe cine trimite să inspecteze.

In privinţa salarielor, v'am auḑit D-le Ministru, că sunteţĭ dispus a da predicatorilor 100 leı; dând acéstă sumă cred, că veţı putea reuşi să le daţĭ şi 150 leĭ ca diurnă dacă nu 200 şi aşa am avea un mic numĕr de funcţionarı ceruţı de acéstă necesitate. Tot asemenea veţĭ face şi cu revisoriĭ, pentru că Episcopiile pe lângă protoiereı, n'au de cât pe proĭestoşı plătiţı cu câte 30 leĭ pe lună. La mine în Eparhie n'am de cât doĭ protoiereı. Inchipuiţi-vĕ ce aŭ să facă aceştia? Se întâmplă de reclamă cine-va pe

protoiereŭ, că n'a făcut ancheta bine. In casul acesta n'avem pe cine alt trimite şi devenim în confusiune.

De aceea, vě rog D-le Ministru, să stăruiţĭ pe lângă comisiunea budgetară pentru aceştĭ revisorĭ-predicatorĭ, şi maĭ ales pentru Biserica Episcopieĭ Argeşuluĭ, care este fórte mult visitată de streinĭ, carĭ când věd, că serviciul divin se sěvêrşeşte fără predică, nu le face bună impresie. Eŭ, pentru a îndeplini acéstă lipsă, am rugat pe directorul Seminariuluĭ, ca să facă predică fără léfă până la votarea budgetuluĭ.

De aceea, vě rog, D-le Ministru, să aveţĭ în vedere la facerea budgetuluĭ şi lucrul acesta şi cred că veţĭ reuşi.

P. S. *Episcop al Dunăreĭ-de-jos* Inalt P. S. Preşedinte. Alaltăerĭ D. Ministru al Cultelor, întrebat de mine, ce gândeşte asupra cestiuneĭ ameliorăreĭ sórteĭ cleruluĭ, a binevoit să ne asigure precum ştiţĭ, că se va ocupa cu proiectul de care vorbim şi ca la tómnă cel puţin îl va presenta corpurilor legiuitóre spre votare. Rěspunsul D-luĭ Ministru a fost fórte înbucurător şi noĭ împreună cu tot clerul îĭ suntem fórte recunoscětorĭ pentru acésta. Dar eŭ cred, că nicĭ St. Sinod nu trebue să înceteze un moment, întru a da impuls lucruluĭ, până ce va ajunge să obţie ceea ce doreşte. Si dară nu credeţĭ Inalt P. S. Vóstră, că St. Sinod, ar face fórte bine să delege pe aceĭ dintre membriĭ sěĭ, carĭ sunt în acelaş timp şi senatorĭ, pentru ca să prepare un proiect de lege, pentru ameliorarea sórteĭ cleruluĭ mirean ; pe basa proectuluĭ celuĭ mare al S-luĭ Sinod din anul 1888, şi să presente acest proiect senatuluĭ din însuşĭ iniţiativa P. P. S. S. L. L.? A aştepta elaborarea unuĭ ast-fel de proiect tot de la guvern, 'mĭ-e témă să nu se întârḑie prea mult, pentru că ştim cu toţiĭ cât are el de făcut. Pentru a rescumpěra timpul, eŭ rog pe St. Sinod, ca să delege pe membriĭ sěĭ, carĭ sunt şi senatorĭ, pentru ca să presinteze senatuluĭ cât maĭ neîntârḑiat un asemenea proiect de lege din însuşĭ iniţiativa Prelaţilor din Senat. Cu modul acesta s'ar da cred un mare impuls lucruluĭ, spre realisare şi dacă guvernul se va ralia dupě cum credem la propunerea nóstră, ea va deveni cât maĭ curând un fapt împlinit. Este dar absolut necesar, ca noĭ să apucăm înainte şi să ḑicem până în fine cuvêntul nostru.

Un alt proiect ca şi acesta şi póte şi maĭ însemnat de cât acesta, pentru propăşirea Bisericeĭ nóstre, este cel privitor la organisarea facultăţeĭ nóstre de teologie, la seminariĭ şi la învěţamêntul religios şi moral din ţara.

Și mai întâiu voesc sa vorbesc de facultatea de teologie, care precum știți, stă și până astă-ḑi numai cu profesori suplinitori și spre mare nóstră mirare, nici un ministru nu s'a apucat până acum să resolve cestiunea numirei acestor profesori, pentru că nu există, se ḑice, lege în acéstă privință; starea acésta este fórte dăunătóre facultăței nóstre, pentru ca nici profesorii nu sunt siguri pe munca lor, nici studenții pe ostenelile lor.

Pentru Seminarii și seminariști asemenea nu s'a făcut nimic până acum, ci totul a rĕmas staționar de la 1864; ba ce este mai trist, unii din rĕu-voitorii acestor institute aŭ început să ventileze chiar ideia reducererei numĕrului lor; după ce în mod tacit s'a lucrat la ocuparea acelor mai multe catedre de ale lor cu suplinitori—cea mai mare parte din ei ómeni fără chemare de profesori de Seminarii. Eŭ cred, că acéstă stare întristătóre nu mai trebue îngăduită, ci reclamă o urgentă remediere. Alt-fel vom vedea crescĕnd și intocmindu-se și mai mult idea, cea atât de nenorocită a reducerei numĕrului seminariilor.

Un interes tot atât de însemnat, trebue să avem și pentru învĕțământul religios și moral de prin Licee și Gimnasii, pentru că lipsa saŭ insuficiența acestui învĕțămĕnt prin școle, va crește și mai mult indiferentismul deja înaintat către religiune și va șterge pe nesimțite în scurt timp orĭ-ce sentiment înalt și sânt, care renaște, crește și întărește popórĕle. Este timpul, cred, să ne grăbim, întru a asigura prin legi speciale mersul acestor școli religióse, cari au adus atâtea mari servicii poporului român. Astfel vom tăia rĕul la începutul sĕŭ și vom asigura învĕțămĕntului religios și moral locul, ce i se cuvine în viața poporului nostru.

De aceea rog pe S Sinod să dea aceeași înputernicire P. P. S. S. Episcopi din Senat, pentru ca să presinte Senatului cât mai urgent un proiect de lege, pentru organisarea Facultăței de teologie a Seminariilor și a învĕțămĕntului religios și moral de prin Licee și Gimnasii. Ast-fel onorabilul Guvern va cunóște dorința Bisericei nóstre și cred, că se va grăbi să ne dea tot concursul sĕu bine-voitor pentru a se realisa.

D. Ministru de Culte și Instrucțiune publică: Eu aș primi cu mulțumire concursul ce-mi dați; numai o singură rugăciune am să vĕ fac. Pentru ca să nu fie considerat acest proiect ca neadmisibil, să ni se dea tóte elementele și orice desbateri; să luăm tóte părerile și se întocmim un

proiect, care, când se va presenta de Guvern în Cameră, să nu se dică că este ostil cu S-tul Sinod.

P. S. Episcop al Argeşuluĭ: In privinţa unuĭ asemenea proiect, îmĭ aduc aminte că la 1881 saŭ 1882 s'a făcut o propunere din iniţiativa Episcopilor şi s'a depus la Senat, unde s'a transformat în proiect de lege şi acela votat de Senat, s'a trimis la Cameră, unde şade şi acum. Ce proiect voiţĭ să se maĭ facă?

I. P. S. Mitropolit Primat: Věd, că S-tul Sinod împărtăşeşte opiniunea P. S. Episcop al Dunăreĭ de jos, ca să studieze proiectul de lege privitor la ameliorarea sórteĭ materiale a cleruluĭ şi la învěţământul religios. Primiţĭ acésta?

Vocĭ: Primim.

—Se pune la vot şi se primeşte în unanimitate.

P. S. Episcop al Dunareĭ-de-jos: Vě rog să propuneţĭ ca membri în Comisiune pe aceĭ dintre P. P. S. S. Chiriarhĭ, carĭ aŭ maĭ multă vază personală pre lângă onor, Senat.

I. P. S. Mitropolit Primat: Eŭ propun pe P. P. S. S. Episcopĭ al Dunăreĭ de jos, al Rômniculuĭ şi al Huşilor.

—Se pune la vot propunerea şi se primeşte în unanimitate.

I. P. S. Mitropolit Primat: Aşa dar, Comisiunea se va compune din P. P. S. S. Episcopĭ al Rômniculuĭ, al Huşilor şi al Dunăreĭ de jos. Prin urmare Comisiunea acésta este rugată a începe lucrarea cât maĭ curând.

D-le Ministru, lucrările S-tuluĭ Sinod sunt terminate.

D-l Ministru al Cultelor citeşte mesagiul Regal cu No. 1515 de închiderea sesiuneĭ de primă-véră a S-tuluĭ Sinod.

† Preşedinte: Iosif Mitropolit Primat.

† Secretar: *Gerasim T. Piteşténu.*